Gemeente Emmen

Jaarrekening en jaarverslag 2022

Inhoudsopgave

Algemeen
1. Bestuurlijk voorwoord 3
2. Financiële verantwoording 6
3. Overzicht van baten en lasten 9
4. Balans met toelichting 19
5. Uitvoeringsinformatie 30
6. Waarderingsgrondslagen 31

Programma's
Programma 1 – Inwoners en bestuur 33
Programma 2 - Economie en werkgelegenheid 37
Programma 3 - Veiligheid 44
Programma 4 – Onderwijs en jeugd 51
Programma 5 – Bouwen, Wonen en Milieu 54
Programma 6 – Inkomensondersteuning 59
Programma 7 – Openbare ruimte en Verkeer & vervoer 63
Programma 8 – Sport en cultuur 67
Programma 9 – Sociaal domein 71
Programma 10 – Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen 78

Paragrafen
1. Paragraaf lokale heffingen 82
2. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 86
3. Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 91
4. Paragraaf financiering 95
5. Paragraaf bedrijfsvoering 98
6. Paragraaf Verbonden partijen 101
7. Paragraaf grondbeleid 103
8. Paragraaf calamiteitenfonds 111
9. Paragraaf Wet Openbaarheid van Bestuur (Woo) 115

Bijlagen
A. Reserves en voorzieningen
B. Begrotingsrechtmatigheid
C. Financiële analyses
D. Financiële kengetallen
E. Verbonden partijen
F. Specifieke uitkeringen
G. Interbestuurlijk toezicht
H. Overzicht beleidsindicatoren

1. Bestuurlijk voorwoord

Voor u ligt de jaarrekening 2022. In deze jaarrekening leggen we verantwoording af over het gevoerde beleid van vorig jaar. In dit hoofdstuk gaan we kort in op het financiële resultaat, de belangrijkste trends en ontwikkelingen in 2022 en wat we in het afgelopen jaar hebben bereikt.

Gemeenteraadsverkiezingen: een nieuw college
In maart 2022 kozen de inwoners van de gemeente Emmen een nieuw gemeentebestuur. In ons coalitieakkoord 'Vooruit en betrokken' trekken we de lijn uit onze Strategienota door, waarmee we laten zien dat we ons ook in de nieuwe collegeperiode committeren aan onze langjarige ambities. We zijn sterker uit de crisis gekomen, zijn koersvast en zetten ons met de samenleving in voor het verder versterken van de brede welvaart van onze inwoners.

We doen dit door meer en beter in onze samenleving te staan, door aandacht te hebben voor wat er leeft onder onze inwoners en ze te betrekken bij wat er in hun eigen wijk, dorp of buurt gebeurt. Om deze belangrijke ambitie op te pakken, zijn we in 2022 gaan werken met gebiedswethouders als verbindende schakel tussen inwoners en bestuur.

Financieel goed op orde
De uitgangspositie voor 2022 was een voordelig begrotingsresultaat 2022 van € 3,2 mln. Bij de Berap II 2022 was de prognose een voordelig resultaat van € 11,4 mln., € 8,2 mln. voordeliger dan de oorspronkelijke begroting. Het grotere voordeel kwam vooral door extra rijksmiddelen bij de septembercirculaire 2021 en de meicirculaire 2022. Verder hebben we bij de Berap II 2022 ook € 5 miljoen extra in het SIOF gestort.

Bij de jaarafsluiting over 2022 hebben we een jaarrekening 2022 met een voordelig resultaat van € 25,3 mln. Er is dus sprake van een aanvullend voordeel ten opzichte van de (bijgestelde) begroting 2022 van € 13,8 mln. Doordat we behoedzamer zijn gaan begroten en prognosticeren ontstaan er (net als in 2021) in de jaarrekening 2022 aanvullende voordelen. Dit zijn voordelen in 2022 ten opzichte van de behoedzame begroting 2022 die ten tijde van Berap II 2022 niet waren voorzien.

Een groot voordeel van € 6,5 miljoen behalen we op de grondexploitaties, dit is € 5,3 miljoen beter dan begroot. Ook is het budget wegenonderhoud voor een bedrag van € 1,6 miljoen nog niet uitgegeven. De opbrengsten parkeren zijn per saldo € 0,6 miljoen hoger dan voorzien bij Berap II 2022 en daarmee is het tekort voor Parkeren over het hele jaar minder dan verwacht. Op de bedrijfsvoering wordt een voordeel van ongeveer € 2 miljoen behaald. Binnen het sociaal domein halen we voordelen op de WMO (€ 1,3 miljoen), de BUIG (€ 0,7 miljoen) en de EMCO (€ 0,7 miljoen).

We hebben onze financiën goed op orde en onze reservepositie is verbeterd. Ook onze overige financiële kengetallen zijn in deze jaarrekening 2022 verbeterd. Dit zijn de zichtbare effecten van ons behoedzame financiële beleid dat een aantal jaren geleden is ingezet.

Belangrijke trends en ontwikkelingen in 2022

Corona
In het vroege voorjaar van 2022 kwamen we uit de laatste corona lockdown. De beperkende coronamaatregelen werden opgeheven. Voor iedereen was dit een bevrijding, in het bijzonder voor onze jeugd. Hun mentale welzijn en schoolcarrières leden onder de maatregelen. Daarom hebben we in 2022 ingezet om meer preventief aanwezig te zijn in het leven van jongeren en andere kwetsbare inwoners. Cultuur, sport en recreatie zijn daarin belangrijke pijlers. Gelukkig zagen we in de loop van 2022 dat onze jongeren en andere inwoners de weg naar evenementen en activiteiten weer terugvonden.

Oekraïne
Eind februari werden we geconfronteerd met de beelden uit Oekraïne en zagen we dat veel Oekraïners hun land moesten ontvluchten. In de gemeente Emmen kregen we hier direct mee te maken, toen begin maart de eerste vluchtelingen zich meldden in onze gemeente. Medewerkers van onze organisatie hebben enorm veel werk verzet om de vluchtelingen een plek te geven. Samen met vrijwilligers, maatschappelijke partners en hulpdiensten zoals de brandweer, werden meerdere locaties in korte tijd geschikt gemaakt als opvanglocatie. In de loop van 2022 ging de crisisopvang over in een structureel goed georganiseerde opvang. De Oekraïners werden onderdeel van onze Emmense samenleving met aandacht voor scholing van kinderen, taalonderwijs en werk.

Inflatie
Mede door de oorlog in Oekraïne zagen we in 2022 een sterke inflatie als gevolg van stijgende rente en prijzen. Eerst van energie en niet lang daarna ook van allerlei grondstoffen en voedingsmiddelen. Dit trok direct een financiële wissel op veel huishoudens en gezinnen. Ook bedrijven en maatschappelijke instellingen zagen hun kosten explosief stijgen. Naast de maatregelen van het Rijk, namen we zelf ook maatregelen om onze inwoners, onze sportclubs, verenigingen en ondernemers bij te staan. Met het noodfonds hebben we ons ingezet om de ergste energiearmoede en bestaansonzekerheid van inwoners en belangrijke maatschappelijke organisaties te bestrijden.

Asiel
In 2022 werden we ook geconfronteerd met de schrijnende situatie in onze buurgemeente Westerwolde, waar mensen buiten in de regen sliepen bij aanmeldcentrum Ter Apel. Als buurgemeente stonden we onze collega's bij en namen we onze verantwoordelijkheid door deze mensen op te vangen in onze gemeente.

Welzijn en gezondheid
In 2022 zagen we wereldwijd ook dat ongelijkheden in samenlevingen en weeffouten in verdelingssystemen bloot werden gelegd. De kwetsbaarste mensen werden overal het hardst getroffen, of het nu ging om de gevolgen van klimaatverandering, oorlog of een pandemie.
Met dit in het achterhoofd zijn wij in 2022 dan ook gestart met het werken aan brede welvaart en 'positieve gezondheid': hoe goed het gaat met mensen, wordt niet alleen bepaald door hun financiële situatie en hun fysieke gezondheid, maar ook door hun mentale welzijn, bestaanszekerheid, kansengelijkheid en een gezonde en veilige leefomgeving. In de gemeente Emmen zijn we daarom in 2022 gestart met het herijken van het beleidskader sociaal domein. Duidelijk is dat welzijn onlosmakelijk verbonden is met alle andere levensdomeinen van inwoners, zoals economie en openbare ruimte.
Veel van onze opgaven gaan over meer generaties heen. Daarom beginnen we vroeg en zetten we vol in op jeugd. In het project integrated care verbinden we de leefwereld van kinderen binnen en buiten de school met elkaar. Ook met de jeugdraden geven we jongeren een duidelijke stem in wat voor hen belangrijk is in de gemeente Emmen, nu en in de toekomst.

Wonen
In onze woonopgave zagen we ook dat het voor jongeren steeds moeilijker wordt om binnen de gemeente te blijven wonen. De slechte doorstroming was in 2022 een groot probleem, voor zowel jongeren als ouderen in een andere fase van hun wooncarrière. We hebben in 2022 onze nieuwe Woonvisie 'BuitengeWoon Thuis in Emmen' vastgesteld. En samen met de andere Drentse overheden sloten we in december 2022 een woondeal met woonminister De Jonge voor de bouw van ruim 13.600 woningen tot en met 2030.

Energie en economie
En als we dan bouwen, dan willen we dat zo groen en duurzaam mogelijk doen, met aandacht voor energie, klimaatbeheersing en leefbaarheid. Er is een sterke samenhang tussen de energietransitie naar fossielvrije energie en de leefbaarheid, de bedrijvigheid en het welzijn van onze inwoners van nu en die van de toekomst. Daarom investeerden we in waterstof en in zonne- en windenergie en onderscheidden we ons als gemeente en regio als koploper op het gebied van deze groene opwek.
In 2022 groeide het bewustzijn dat klimaatadaptatie, verduurzaming en vergroening van de economie dwars door allerlei domeinen heenlopen en daarom een brede aanpak vragen en. In oktober presenteerden we dan ook het integrale programma duurzaamheid, energie en klimaat aan uw raad. In dit programma gaat niet alleen om de inrichting van de openbare ruimte, maar ook om hoe we daar samen gebruik van maken: minder grijs, meer groen, minder parkeren, meer spelen, meer recreëren en meer ontmoeten. En gaat het niet alleen om fysieke ruimte, maar ook de creatieve ruimte om te ondernemen, te innoveren en kwetsbaarheden om te zetten in kracht. Dit komt samen in de Greenwise campus die we in 2022 steeds nadrukkelijker op de kaart zijn gaan zetten. Hier werken we samen met bedrijven en onderwijsinstellingen aan oplossingen op het gebied van circular plastics, energie, slimme maakindustrie en technologie in zorg en welzijn. En dat is hard nodig omdat in 2022 van alle kanten duidelijk werd hoe urgent de vraagstukken en opgaven zijn en hoe diep ze ingrijpen in het leven en werk van onze inwoners.

Stikstof
Dit merkten we onder andere met het stikstof-kaartje van minister Van der Wal waarbij de emoties in juni landelijk hoog opliepen. Ook wij willen de klimaatdoelstellingen halen en de woonopgave oppakken, maar we wilden ook luisteren naar onze boeren en gaven hen dan ook letterlijk het podium in onze raadzaal op 30 juni, in lijn met onze uitgesproken ambitie uit ons coalitieakkoord.

Integrale veiligheid
Goed luisteren naar wat er speelt bij verschillende groepen in onze samenleving deden we in 2022 ook met het oog op de veiligheid. Een samenleving met een sterk gevoel van bestaanszekerheid en vertrouwen en van meetellen en meedoen , is beter opgewassen tegen zaken als ondermijning, criminaliteit en huiselijk

geweld en mishandeling. In 2022 werkten we dan ook aan een integraal veiligheidsplan waarin we ons samen met partners niet alleen richten op klassieke (jeugd)criminaliteit, maar ook aan criminele netwerken en ondermijning die zich verspreiden naar de digitale wereld van cybercrime. Ook hier focussen we ons op jeugd en preventie door te werken aan veilig opgroeien en het terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Dienstverlening
In al deze bovenstaande opgaven en vraagstukken, groot en klein, eenvoudig en complex is het van belang om laagdrempelig, goed en duidelijk in contact te zijn met onze inwoners. In 2022 hebben we dan ook geïnvesteerd in onze digitale bereikbaarheid. We hebben het makkelijker gemaakt om online te communiceren met de gemeente, onder andere via onze social media kanalen en onze verbeterde website. In 2022 hebben we ook het project Direct Duidelijk afgerond met een aantal aanbevelingen om onze schriftelijke communicatie verder te verbeteren. In 2022 nam de tevredenheid van inwoners over hun contact met de gemeente toe. We blijven hierop inzetten, om dit nog verder te verbeteren. Ook hebben we onze dienstverlening beter bereikbaar gemaakt door het verruimen van de openingstijden van het gemeentehuis naar de zaterdagochtend per 1 januari 2023.

Leeswijzer
De jaarrekening vorm het sluitstuk van de planning & control cyclus waarbij er verantwoording wordt afgelegd over het gerealiseerde beleid en de daarvoor ingezette middelen. In de financiële hoofdstukken is een analyse van het resultaat (op hoofdlijnen) opgenomen en aanvullende verantwoordingsinformatie. Over dit onderdeel geeft de accountant een controleverklaring af. In de bijlagen is nadere detailinformatie opgenomen. De opzet van de programma's sluit aan bij de begroting 2022 waarbij kernachtig de belangrijkste trends worden geschetst die zich hebben voorgedaan. Vervolgens geven we de in een doelenboom weer 'wat hebben we bereikt' (het doel) en 'wat hebben we daarvoor hebben gedaan' (de prestaties). Hierbij geldt:

De prestatie is gerealiseerd dan wel loopt volgens planning
De prestatie is deels gerealiseerd dan wel vertraging in de planning
De prestatie is niet gerealiseerd dan wel nog niet opgestart

Het programma sluit af met een financieel overzicht dat inzicht geeft in 'wat heeft het gekost'.
De paragrafen zijn teruggebracht tot de kern van de informatie zodat dit beter geschikt wordt als sturingsinstrument en geven een thematische dwarsdoorsnede van de jaarrekening. In sommige gevallen is detailinformatie opgenomen in de bijlagen.

Emmen, mei 2023
College van Burgemeester en Wethouders

2. Financiële verantwoording

Dit hoofdstuk geeft een nader inzicht in de ontwikkelingen van de begroting 2022 en het resultaat van de jaarrekening. Eerst wordt inzicht gegeven hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en welk resultaat er werd verwacht. Vervolgens wordt inzichtelijk gemaakt wat het resultaat van de jaarrekening is voor en na de reservemutaties. Tot slot wordt inzichtelijk gemaakt wat het weerstandsvermogen is bij deze jaarrekening.

2.1 Ontwikkeling begroting

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het begrotingsresultaat 2022 weergegeven. Hiermee wordt inzichtelijk hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en wat daarmee het uitgangspunt was voor de jaarrekening.

De financiële effecten van corona en Oekraïne maken geen onderdeel uit van de bijstellingen van de begroting, dit komt doordat alle financiële effecten van corona en Oekraïne worden verrekend met de reserve calamiteitenfonds en daardoor geen effect hebben op het resultaat. Wel is de raad geïnformeerd over de mogelijke financiële effecten bij de bestuursrapportages.

*Bedragen * € 1.000*	**Resultaat**	**Toelichting**
Primitieve begroting	3.200	Begroting 2022 na vaststelling door de gemeenteraad (inclusief amendement subsidie IVN Noord)
Septembercirculaire	4.744	De septembercirculaire 2021 leverde een positief resultaat op (met name door het bevriezen van de opschalingskorting)
December circulaire	125	De decembercirculaire 2021 heeft een positief effect.
Berap I 2022	77	Per saldo klein voordeel bij Berap I 2022; grote posten: nadeel door onderhoud wegen en voordeel door extra algemene uitkering jeugdhulp
	8.146	**Bijgesteld begrotingsresultaat**
Meicirculaire 2022	6.321	De meicirculaire 2022 had een positief effect op het begrotingssaldo, vooral door een hoger accres gem.fonds, afrekening btw-compensatiefonds, middelen bodemsanering en vergoeding apparaatskosten bodemsanering
	14.467	**Bijgesteld begrotingsresultaat**
Berap II 2022	-3.954	Voordelen met name door rente, vrijval kapitaallasten, vrijval taakmutaties, effect septembercirculaire 2022 en beschermd wonen. Nadelen door storting in SIOF en parkeeropbrengsten.
	10.513	**Bijgesteld begrotingsresultaat**
Decembercirculaire	908	De decembercirculaire 2022 heeft een positief effect op het begrotingsresultaat door het beschikbaar stellen van extra middelen die in 2022 niet meer uitgegeven kunnen worden.
	11.421	**Begrotingsresultaat 2022 na wijzigingen**

2.2 Resultaat jaarrekening

In de bijgestelde begroting werd uitgegaan van een voordelig resultaat van € 11,4 mln. De afwijking van de jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting is € 13,8 mln. voordelig. Het totale resultaat van de jaarrekening 2022 is € 25,3 mln. voordelig.

In onderstaand overzicht is op hoofdlijnen weergegeven in hoeverre de baten en lasten en reservemutaties afwijken ten opzichte van de bij Berap II bijgestelde begroting. Vervolgens is aangegeven wat de belangrijkste afwijkingen zijn.

bedragen x € 1.000	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	*Afwijking*
Lasten	431.587	424.194	*7.393*
Baten	456.854	474.675	*17.821*
Saldo van baten en lasten	**25.268**	**50.482**	***25.214***
Storting in reserves	19.981	31.204	*-11.222*
Onttrekking aan reserves	6.135	5.983	*-152*
Resultaat	**11.421**	**25.261**	***13.840***

Prog.	Omschrijving	Bedrag x 1 mln.	V/N
5	Beter resultaat grondexploitaties dan begroot door mutaties bedrijventerreinen	5,3	V
6	Positief resultaat BUIG mede door hogere ontvangsten en terugvorderingen	0,7	V
7	Positief resultaat wegenonderhoud door niet uitgegeven budget (naar 2023)	1,6	V
7	Per saldo een voordeel op parkeren tov Berap II door meer en langer parkeren	0,6	V
9	Afname WMO begeleiding PGB	1,3	V
9	Positief resultaat op bijdrage aan de EMCO	0,7	V
9	Resultaat Jeugdhulp ZIN / Transformatiebudget door volumestijging	-1,9	N
10	Resultaat bedrijfsvoering/overhead (na storting in reserve bedr.voering)	2,0	V
10	Positief resultaat kapitaallasten mede door uitgesteld investeringen	0,7	V
div	Overige posten (per saldo)	2,8	V
	Totaal	**13,8**	**V**

In paragraaf 3.2 is een analyse opgenomen van de grootste voor- en nadelen per programma. Bij deze analyse is een grensbedrag van € 250.000 gehanteerd. Voor een nog uitgebreidere analyse wordt verwezen naar bijlage C waar een analyse is opgenomen van de verschillen groter dan € 50.000.

2.3 Weerstandsvermogen

Afgelopen jaren was er sprake van een negatieve algemene reserve en daarmee onvoldoende weerstandscapaciteit. Bij de begroting 2022 werd nog uitgegaan van een ratio weerstandsvermogen van 0,78 (onvoldoende). Bij het laatste P&C document waar het weerstandsvermogen is berekend (begroting 2023), was de weerstandscapaciteit verder verbeterd en kwam het ratio weerstandsvermogen uit op 1,10 (voldoende).

Bij de jaarrekening 2022 komt het ratio weerstandsvermogen, mede dankzij het zeer positieve jaarrekeningresultaat, uit op een ratio van 2,33. Op basis van de in de beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen opgenomen normen duidt dit op een uitstekend weerstandsvermogen.

bedragen x €1.000	**Primitieve begroting 2022**	***Begroting 2022***	**Jaarrekening 2022**
Algemene reserve	4.014	*8.303*	28.604
Onvoorzien	335	*318*	318
Stille reserves	13.921	*13.724*	13.724
Rekening-/ begrotingsresultaat (na bestemming)		*4.963*	18.781
Beschikbare weerstandscapaciteit	**18.270**	***27.308***	**61.427**
Benodigde weerstandscapaciteit	*23.330*	*24.834*	*26.345*
Ratio weerstandsvermogen (beschikt/benodig	**0,78**	***1,10***	**2,33**

3. Overzicht van baten en lasten

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de baten en lasten per programma. Vervolgens worden de grootste financiële afwijkingen (> € 250.000) toegelicht.

3.1 Baten en lasten per programma

In de onderstaande tabel is per programma weergegeven hoe de baten en lasten zich hebben ontwikkeld van de primitieve begroting tot de bijgestelde begroting (zoals op hoofdlijnen is toegelicht in paragraaf 2.1) en wat het verschil is tussen begroting en jaarrekening.

bedragen x €1.000	Primitieve begroting			Begroting na wijzigiging			Rekening			*Verschil*
Programma	Lasten	Baten	**Saldo**	Lasten	Baten	**Saldo**	Lasten	Baten	**Saldo**	***begr-werk***
1 Inwoners en Bestuur	8.356	910	-7.446	8.809	1.220	-7.589	8.547	1.832	-6.715	*874*
2 Economie en Werkgelegenheid	8.265	1.074	-7.191	13.309	4.724	-8.585	10.924	3.558	-7.366	*1.220*
3 Veiligheid	9.951	64	-9.886	10.231	326	-9.905	10.434	377	-10.057	*-152*
4 Onderwijs en Jeugd	15.845	5.158	-10.687	16.164	6.258	-9.906	15.527	6.605	-8.921	*985*
5 Bouwen, Wonen en Milieu	44.171	40.311	-3.860	48.000	43.603	-4.397	43.376	46.180	2.804	*7.202*
6 Inkomensondersteuning	69.970	58.822	-11.148	74.053	51.319	-22.734	79.160	64.819	-14.342	*8.393*
7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer	31.249	5.928	-25.321	32.870	4.701	-28.168	31.693	6.325	-25.368	*2.800*
8 Sport en Cultuur	18.488	2.516	-15.972	19.281	2.526	-16.755	20.188	3.381	-16.807	*-52*
9 Sociaal domein	157.187	2.361	-154.826	159.891	4.589	-155.302	158.540	4.203	-154.338	*965*
10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen	7.318	52.861	* 45.543	5.528	47.966	42.438	3.806	47.761	43.955	*1.517*
Totaal programma's	**370.801**	**170.007**	**-200.794**	**388.136**	**167.231**	**-220.905**	**382.194**	**185.041**	**-197.154**	***23.752***
Algemene dekkingsmiddelen										
Algemene uitkering	1.703	215.045	213.342	598	252.902	252.304	0	252.329	252.329	*25*
Dividend	281	826	545	206	1.270	1.064	197	1.270	1.074	*9*
Lokale heffingen	0	28.090	28.090	0	28.290	28.290	0	28.444	28.444	*155*
Saldo financieringsfunctie	-1.015	1.788	2.803	799	1.625	826	955	1.691	736	*-91*
Algemene dekkingsmiddelen	**970**	**245.750**	**244.780**	**1.603**	**284.088**	**282.485**	**1.152**	**283.735**	**282.583**	***98***
Overhead	**39.375**	**4.580**	**-34.795**	**41.847**	**5.536**	**-36.312**	**40.823**	**5.900**	**-34.923**	***1.389***
Vennootschapsbelasting	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**25**	**0**	**-25**	***-25***
Saldo baten / lasten	**411.146**	**420.337**	**9.191**	**431.587**	**456.854**	**25.268**	**424.194**	**474.675**	**50.482**	***25.214***
Toevoeging / onttrekking reserves										
1 Inwoners en Bestuur	141	220	79	331	410	79	407	512	105	*26*
2 Economie en Werkgelegenheid	4.300	0	-4.300	9.300	1.643	-7.657	10.154	1.974	-8.180	*-524*
3 Veiligheid	0	14	14	0	14	14	0	14	14	*0*
4 Onderwijs en Jeugd	600	291	-309	600	291	-309	778	149	-629	*-321*
5 Bouwen, Wonen en Milieu	990	1.360	370	2.449	2.404	-45	2.736	1.615	-1.121	*-1.076*
6 Inkomensondersteuning	0	100	100	-3.221	-4.913	-1.692	4.291	-4.913	-9.204	*-7.512*
7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer	0	25	25	-42	25	67	-26	25	51	*-16*
8 Sport en Cultuur	12	224	213	-218	591	809	-218	582	801	*-9*
9 Sociaal domein	172	29	-143	3.511	3.581	70	5.300	3.991	-1.309	*-1.380*
10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen	3.500	1.461	-2.039	7.272	2.089	-5.183	7.782	2.035	-5.747	*-564*
Toevoeging / onttrekking reserves	**9.712**	**3.722**	**-5.990**	**19.981**	**6.135**	**-13.847**	**31.204**	**5.983**	**-25.221**	***-11.374***
Resultaat na bestemming	**420.858**	**424.059**	**3.201**	**451.568**	**462.989**	**11.421**	**455.397**	**480.658**	**25.261**	***13.840***

*In de primaire begroting 2022 is bij programma bedrijfsvoering en inkomstenbronnen € 45.778 begroot, in de jaarrekening 2022 is € 45.543 gerapporteerd. Na het maken van de begroting 2022 heeft er een administratieve verschuiving plaatsgevonden van bedrijfsvoering en inkomstenbronnen naar overhead. Dit heeft geen effect op het uiteindelijke resultaat.

3.2 Verschillenanalyse jaarrekening 2022

Hieronder is een analyse opgenomen van de grootste verschillen per programma. Voor de financiële afwijkingen is een grensbedrag van € 250.000 aangehouden. Afwijkingen als gevolg van administratieve verrekeningen die per saldo neutraal zijn, zijn niet meegenomen. Een gedetailleerdere verschillenanalyse per programma is opgenomen in bijlage C.
De verschillen met betrekking tot corona en gemeentelijke opvang Oekraïne zijn hier niet in opgenomen, deze verschillen en de bijbehorende reservemutaties zijn terug te vinden in paragraaf 8 calamiteitenfonds.

Omschrijving	Nadeel	Voordeel	Reserve-mutatie
Programma 1 - Inwoners en bestuur			
Vrijval uit de voorziening wethouders pensioenen op basis van actuariële berekeningen. De vrijval wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere rekenrente, waardoor er minder geld benodigd is voor hetzelfde pensioen. Daarentegen wordt er door de 2 nieuwe wethouders pensioen opgebouwd.		364	
Programma 2 - Economie en werkgelegenheid			
Het exploitatiebudget voor het programmabureau Emmen Vernieuwt is niet volledig besteed. Conform het voor EV geldende gesloten systeem is dit voordeel gestort in de bestemmingsreserve EV.		345	-485
Voor het regiostedenfonds zijn in 2022 de volledige baten en lasten begroot terwijl de looptijd enkele jaren betreft. Hierdoor ontstaat een verschil tussen begroting en werkelijke lasten. Zie ook het nadeel bij de baten.	-1.250	1.250	
Programma 3 - Veiligheid			
Er is meer inzet geweest dan verwacht van handhaving en toezicht gerelateerd aan coronamaatregelen en overlast stationsgebied. De bestaande SPUK regeling kan hiervoor worden ingezet. Hiermee is het tekort nihil.	-309		
Programma 4 - Onderwijs en jeugd			
Betreft uitgaven in verband met Covid – 19 gerelateerde onderwijsvertragingen, waarvoor Rijksmiddelen zijn ontvangen vanuit de SPUK regeling. Verrekening vindt dan ook plaats met de geregistreerde ontvangsten aan de batenkant. Er is minder uitgegeven dan begroot. Derhalve aan de lastenkant een voordeel en aan de batenkant een nadeel, omdat er minder gerealiseerd hoeft te worden dan de begrote inkomsten. Realisatie op jaarrekening is daadwerkelijk 0.	-300	300	
Voor het onderwijsachterstandenbeleid gereserveerde middelen uit 2019-2020 komen vrij te vallen ten gunste van de exploitatie omdat is gebleken dat deze gereserveerde middelen geen geoormerkte rijksmiddelen zijn.		290	
Programma 5 - Bouwen, wonen en milieu			
Een voordeel op beheer afvalverwijdering en verwerking AREA, o.a. door fors hogere opbrengsten oud papier, lagere verwerkingskosten voor restafval, GFT en milieustraatstromen en minder verbrandingsbelasting.		253	
Een voordelig effect van de mutatie voorziening afvalstoffenheffing. Bij de primitieve begroting is uitgegaan van een dekkingspercentage van 103,9%, met hieraan gerelateerd een storting in de voorziening van € 527K. Bij de Berap is dit al deels bijgesteld naar € 101K, echter is de mutatie voorziening niet volledig aangepast conform de aanpassingen in de begroting/exploitatie (communicerende vaten/gesloten systeem). Dit leidt nu tot een hogere, werkelijke onttrekking. Het werkelijke dekkingspercentage is namelijk 97,5%.		447	
Een onderbesteding van de beschikbaar gestelde middelen voor het jaarprogramma Bodembeheer 2022 wat door de RUD uitgevoerd wordt. Als gevolg van personele tekorten bij de RUD in 2021 zijn er in 2022 diverse inhaalacties geweest, echter zijn enkele projecten doorgeschoven naar 2023. Om die reden is het restantbudget gestort in de reserve bodemsanering.		495	-495
Bij het opstellen van de begroting 2022 was er ca. € 0,6 mln. extra budget geraamd voor de RUD vanwege de extra werkzaamheden voor de omgevingswet. Omdat de invoering van de wet is uitgesteld waren deze extra werkzaamheden niet nodig en valt het budget vrij.		591	
Voordelig resultaat op de grondexploitaties 2022 zoals in detail toegelicht in de paragraaf grondbeleid.		5.335	
Niet alle kosten die waren begroot voor Omgevingswet zijn in 2022 uitgegeven. De werkzaamheden vinden op een later moment plaats, m.n. het ontwikkelen en maken van het Omgevingsplan voor Emmen. Dit betekent dat ook de financiële middelen voor deze werkzaamheden op een later moment aan te wenden moeten zijn. De resterende middelen van 2022 van € 615k zijn derhalve gestort in de reserve Omgevingswet (zie nadeel storting reserves). In de reserve Omgevingswet zitten dan de tegemoetkoming van het Rijk voor implementatie Omgevingswet & WKB uit 2022 en het restant van de begroting van 2022.		615	-615
Niet alle begrote lasten voor de Regiodeal zijn uitgegeven, omdat het project over meerdere jaren loopt is het resterende bedrag gereserveerd voor uitgaven in 2023 en verder.	-288	288	
Er is door team VGZ onvoldoende loonsom doorbelast naar investeringen en projecten, waardoor het nadeel ten laste van het rekeningresultaat komt.	-273		

Er is door team ROW onvoldoende loonsom doorbelast naar investeringen en projecten, waardoor het nadeel ten laste van het rekeningresultaat komt. Dit heeft deels te maken met de instroom van veel nieuwe, onervaren medewerkers, die nog niet (volledig) kunnen worden doorbelast. Daarnaast is er sprake van ziekte waardoor de loonsom niet doorbelast kan worden op projecten. Het tekort was al bij Berap II aangegeven maar niet meegenomen.	-302		
Door ziekte en inzet van trainees bij team POR zijn er minder productieve uren doorbelast naar investeringen en projecten dan oorspronkelijk begroot, waardoor het nadeel ten laste van het rekeningresultaat komt.	-313		
Tekort rondom de bedrijfsvoering van team VLO dat is veroorzaakt door extra inhuur. Een deel van dit tekort was reeds bij Berap II gemeld (dit is niet gewijzigd in de begroting aangezien concern-breed de afwijking op bedrijfsvoering nihil was). Door krapte op de huidige arbeidsmarkt konden interne vacatures niet ingevuld worden en moest er tegen hogere lasten worden ingehuurd. Daarnaast blijken boekingen niet consequent te zijn uitgevoerd waardoor het nadeel op de bedrijfsvoering hier hoger is en bij de omgevingswet een voordeel ontstaat.	-498		
Er is minder gebruik gemaakt van externe adviesbureaus voor rioleringsprojecten. Dit komt doordat er minder projecten zijn gestart als gevolg van procedurele zaken en personeelstekort. Daarnaast zijn hierdoor de uitvoeringskosten van het team dat het beheer van riolering uitvoert lager uitgevallen.		406	
Bij de correctie van de kapitaallasten (bij Berap II) voor rioleringsprojecten is er geen rekening gehouden met de stelpost kapitaallasten waardoor er teveel was gecorrigeerd.	-500		
De onttrekking aan de voorziening riolering komt lager uit dan was voorzien, hetgeen een nadelig effect heeft voor het jaarrekeningresultaat. Dit komt omdat er minder projecten zijn opgestart (zie ook het voornoemde voordeel bij de lasten).	-385		

Programma 6 - Inkomensondersteuning			
Woninginrichting: In 2022 zijn, in het kader van de taakstelling huisvesting, minder mensen gehuisvest dan 2021. De begroting is gebaseerd op de realisatie van 2021. Het aantal nareizende gezinsleden maakt over 2022 een groter deel uit van de taakstelling, waardoor de gemiddelde prijs per verstrekking lager is uitgevallen. De lagere prijs en het lager aantal mensen dat gehuisvest is hebben een onderbesteding tot gevolg (V € 150.000). Bewind voering (V); sprake van dalende trend in aantal klanten, echter ook een hogere prijs door indexering. V € 50.000 Webshop sprake van bestedingsquote van 92,6%. De bestedingsquote ligt lager dan het begrote percentage benut budget minimaregelingen. (V € 45.000) - Inmiddels maken 20 jongeren gebruik van het Jongeren Perspectief Fonds. Het financiële effect, o.a. afkoop schulden, zal de komende jaren zichtbaar worden. V € 40.000 - Minder aanvragen regeling Studietoeslag (V € 40.000) - Diversen obv bijzondere bijstand regeling (V € 17.000)		342	
Per saldo kent de BUIG een voordelig rekeningresultaat. Oorzaak hiervoor is de goede prestatie instroombeperking en uitstroombevordering. Hierdoor is het volume Pwet lager uitgekomen (17 lager) dan voorzien. Prijsverschillen zijn beperkt. Ook de afbouwregeling Ioaw kent door een snelle daling een voordelig resultaat. Hier is geen actief beleid op, alhoewel Menso wel uitstroom realiseert. Loonkostensubsidie sprake van een voordeel, echter dit is beleidsmatig ongunstig voor toekomstige financiering. Sprake van een dalende gemiddelde bezetting. De prijs per LKS beschut is zo'n 25% hoger uitgekomen, waardoor sprake van minder voordeel. Uit benchmark grote gemeenten blijkt de goede prestaties, Emmen op 1e plek.		260	
We hebben met de toekenning van de Energietoeslag 2022 een hoog bereik gehad met 86% ten opzichte van de ingeschatte doelgroep van ca. 7800 huishoudens. Onder deze doelgroep vallen ook inwoners die vanwege de woonsituatie geen recht hebben. Dat maakt dat de doelgroep kleiner is en het percentage bereik in de praktijk daarmee nog hoger uitvalt. Het Rijk had gerekend op 60%. Er is voor gekozen om de toeslag tot 120% van de bijstandsnorm te uit te keren. Het door het rijk beschikbaar gestelde budget was voldoende dekkend bij het bereikte percentage. De regeling staat open tot 1 april 2023 maar wordt met het openstellen van de Energietoeslag 2023 vrijwel niet meer aangesproken.		294	
Hogere ontvangsten op terugvorderingen BUIG.		405	
Subsidie LVV ontvangen voor de extra kosten zie ook lastenkant.		261	
Gemeenten hebben voor de opvang van oorlogsvluchtelingen Oekraïne een voorschot ontvangen. Tot oktober 2022 was het bedrag € 100 per dag per bed. Vanaf november 2022 is het bedrag verlaagd naar € 83 per dag per bed.	-5.332	12.808	-7.511

Noodopvang Asielzoekers (noodopvang Ter-Apel). De lasten mogen 1 op 1 gedeclareerd worden bij COA (zie ook lasten).	-271	271
Hoge aflossing vorderingen Debiteuren (zie ook baten waar de voorziening wordt aangepast). De openstaande saldi van vorderingen is in 2022 gedaald. Dat komt mede doordat er minder geld aan vorderingen opgenomen is (meer menselijk maat bij handhaving en invordering waardoor hoogte van vorderingen lager is en veel minder BBZ aanvragen van ondernemers). Daarnaast zijn er meer debiteuren buiten invordering gesteld (door Kinderopvangtoeslag en aanpassing in wettelijke regels).	-1.021	

Programma 7 - Openbare ruimte en Verkeer & vervoer		
De gelden wegenonderhoud zijn in 2022 beschikbaar gekomen, maar pas later in het jaar. Na het opmaken van de werkpakketten en inkoop- en aanbesteding om de aannemers te selecteren, konden die aannemers aan het werk. De werkzaamheden lopen over de jaarschijven heen (2022 – 2023). Zodoende lijkt het dat er middelen 'over' zijn, maar er zijn al opdrachten verleend. Er wordt bij Berap I 2023 een resultaatbestemmingsvoorstel ingediend om dit bedrag mee te nemen naar 2023.		1.609
Het project begraafplaats de Wolfsbergen heeft vertraging, waardoor de kosten nog niet zijn gemaakt. De vertraging is ontstaan doordat er een flora en fauna onderzoek gedaan moest worden. Dit onderzoek is lopende. De verwachting is dat uitvoering in 2023 kan plaatsvinden. Het verzoek is om dit bedrag middels een resultaatbestemming mee te nemen naar 2023 (verzoek wordt gedaan bij Berap I 2023).		342
Inkomsten van de provincie Drenthe op basis van een overeenkomst inzake uitbreiding station Emmen-Zuid (zie nadeel lasten).	-259	259
Extra inkomsten parkeren. Gecorrigeerd met Berap II. Inkomsten zijn meer dan begroot. Meer parkeerders en langer geparkeerd op met name de open parkeerterreinen. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van gesloten parkeren naar open parkeren. We blijven monitoren welke beleidsmaatregelen invloed hebben op het resultaat en de vraag is hoe en of we dit kunnen sturen.		802
De extra inkomsten begraven na Berap II wordt veroorzaakt door oversterfte en vooruit reserveren van een graf. Hierbij is gebleken dat natuur begraven een veel gevraagde vorm van begraven is. Het valt niet uit te sluiten dat er in de toekomst minder graven uitgegeven gaan worden als gevolg van prijsverschil met cremeren.		334
Door een, bij Berap II 2022, ten onrechte doorgevoerde correctie van de indexatie op de PO Area. Bij de Kadernota 2024 zal worden gekeken hoe dit structureel opgelost kan worden.	-360	

Programma 8 - Sport & Cultuur		
Tegen de verwachtingen in viel het energieverbruik mee in 2022 omdat het lopende contract oudere (lagere) tarieven had. Voor 2023 hebben we een nieuw contract met hogere tarieven. Bij de herijking van de exploitatie van de zwembaden wordt dit meegenomen.		255
Het betreft hier de bijdrage van het Min. Onderwijs/cultuur inzake de specifieke uitkering OCW D21. Deze is aangewend ter dekking van de verlening van subsidie aan Facet van € 330.000,- (zie lasten).	-330	310
De regeling Sportakkoord (zie baten). Deze Sisa-regeling is in 2020 getroffen met als doel mensen zoveel mogelijk met plezier te laten sporten. Tot en met 2022 kunnen gemeenten hiervoor een specifieke uitkering aanvragen.	-293	293
In 2019 is de nieuwbouw van zwembad Aquarena gerealiseerd. Hierbij werd de exploitatie en formatie gebaseerd op de inzichten van het oude bad. De exploitatie van het nieuwe zwembad vergt onder andere door de gewijzigde wet- en regelgeving een andere/grotere inzet van personeel.	-288	

Programma 9 - Sociaal domein		
He voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt door ongebruikte vacatureruimte bij team SDV. Op basis van actuele ontwikkelingen was de verwachting dat het aantal inwoners en zelfstandigen met schulden zou toenemen. In de praktijk is dit echter niet gebleken of hebben deze personen zich niet gemeld bij de gemeente.		333
Extra kosten inhuur derden Team ABS 1: Inhuur als gevolg van ziekte. 2: Inhuur buddy bij nieuwe medewerkers in het kader van het bieden van kansen. 3: Lagere vergoeding ontvangen voor uitleen dan werkelijke kosten door ontbreken van interne verrekening. (circa € 100k).		267
Schoonmaakondersteuning ZIN stijgend volume cliënten.		282
Afname pgb's begeleiding WMO als gevolg van openstelling Wet Langdurige Zorg voor Beschermd Wonen.		1.300
Stijging in volume Begeleiding WMO i.v.m. cliëntgebonden overeenkomsten.	-460	

Nadeel op besteding transformatiemiddelen (zie taakveld 6.72 – op post Transformatiemiddelen waar een voordeel ad € 798.000 staat)*.	-286		
Niet-bestede transformatiegelden: in 2022 gestart met transformatiebeweging. In aanloopfase is hiervoor nog niet het gehele budget benut. (zie ook nadeel taakveld 6.2 op post Jeugdpreventie ad -/- € 286.000) *.		798	
Sinds juni 2022 zien we een toenemende trend in de zorgkosten die dit jaar leidt tot een tekort op de begrote kosten jeugdzorg. Onze data laten een kostenstijging per jeugdige zien en lichte daling in aantal unieke cliënten. Kostenstijging per jeugdige wordt verklaard door toename van Coliënt Gebonden Overeenkomsten, verblijf en begeleiding. Waarbij we ook een verschuiving zien in soort zorg; begeleiding en verblijf stijging van aantal cliënten.	-1.365		
Bij maatschappelijke opvang en vrouwenopvang (MO/VO) was besloten om geen eigen middelen meer toe te voegen. Doordat de extra (structurele) rijksbijdrage direct in de reserve is gestort ontstaat er een tekort. Dit is gecompenseerd door de storting in de reserve te verlagen.	1.167	1.523	-1.453
Voor de Regio Deal zijn in 2022 de volledige baten en lasten begroot terwijl de looptijd soms enkele jaren is. Hierdoor ontstaat een verschil tussen begroting en de werkelijke lasten/baten. Voor 2023 en verder zal bij de bestuursrapportages worden bepaald wat de verwachte lasten/baten zijn, zodat de afwijking beperkt is.	-299	299	
Subsidie beschikkingen werkgelegenheid. Emco, resultaat ten opzichte van Berap II is gunstiger dan eerder ingeschat.		695	

** Het totale nadeel op jeugdzorg betreft € 0,8 miljoen.*

De verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen van de WMO zijn geen gemeentelijke verantwoordelijkheid en vallen derhalve niet onder de reikwijdte van de rechtmatigheidscontrole door de accountant van de gemeente.

Programma 10 - Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen			
Door het voordeel op loonsom, ontstaan door o.a. niet ingevulde vacatureruimte, is deze ruimte benut om derden in te huren en de gaten in formatie binnen de teams op orde te krijgen. Tevens zijn inhuurkrachten ingezet om medewerkers bij verschillende teams te vervangen wegens ziekte.	-582		
Een nadeel op software, ontstaan door o.a. hogere lasten van software licenties en extra licenties voor doorontwikkelde vergaderlocaties. Door de uitbreiding zijn ook jaarlijkse onderhoudskosten verhoogd in relatie tot de uitbreiding van de database gelieerde licenties.	-267		
Lagere ontvangen doorbelaste rente door lagere investeringen.	-271		
Algemene uitkering: afwikkelingen en definitieve berekeningen 2022 en 2021.	-530		
Conform collegebesluit is € 477K aan te verwachten ontvangen middelen, vanuit het BTW compensatiefonds, begroot. De bezwaren hierop zijn ingediend bij de Belastingdienst. In 2022 zijn deze bezwaren nog niet afgerond, waardoor de middelen nog niet daadwerkelijk zijn ontvangen. Deze worden naar verwachting in 2023 ontvangen.	-477		
Bij de diverse teams wordt een voordeel behaald op loonsom. Dit voordeel komt met name door niet ingevulde vacatureruimte als gevolg van herstructureringen, doorontwikkelingen, taakstellingen en het vertrek van medewerkers.		738	
Een voordeel op de kapitaallasten. Verschillende vervangingsinvesteringen zijn nog onderhanden, waardoor de afschrijving start in 2023. Tevens zijn veel kredieten aan het einde van het jaar afgesloten, waardoor incidenteel in 2022 een voordeel ontstaat. In 2023 zal de investeringsplanning doorontwikkeld worden, waardoor de begroting beter zal aansluiten.		648	
Vrijval taakmutaties ca. die wel zijn begroot, maar niet zijn besteed (maatschappelijke begeleiding statushouders V € 270K, asiel-inburgering V € 212K, kansrijke start V € 60K, overige posten per saldo V € 56K)		598	
Voordeel i.v.m. interne opdrachten/klussen medewerkers mobiliteitsbureau. Een deel van dit voordelige resultaat (€ 27K) is, conform besluit, gestort in de reserve bedrijfsvoering om deze aan te vullen tot het niveau van € 1.000K (zie nadeel storting reserves).		294	
Een voordeel op het budget onvoorzien. Er is slechts voor € 20K een beroep gedaan op deze post.		298	
Het restant saldo van het organisatie-ontwikkelbudget. Dit voordelige resultaat is, conform besluit, gestort in de reserve bedrijfsvoering om deze aan te vullen tot het niveau van € 1.000K (zie nadeel storting reserves).		483	
Storting, conform besluit, van een deel van het resultaat bedrijfsvoering in de reserve bedrijfsvoering (€ 27K van het resultaat mobiliteitsbureau en € 483K van het resultaat organisatie-ontwikkelingsbudget). Besloten is dat de reserve bedrijfsvoering, ten tijde van de jaarrekening, aangevuld dient te worden tot het niveau van € 1.000K (zie ook voordelen lasten).			-510

3.3 Incidentele baten en lasten

Vanuit het BBV is vereist om in de jaarrekening een overzicht van incidentele baten en lasten op te nemen. In onderstaand overzicht zijn alle incidentele baten en lasten uit de jaarrekening opgenomen > € 100.000 vervolgens is per onderdeel een toelichting gegeven.

Incidentele baten en lasten jaarrekening 2022			Bedragen x € 1.000
Prg	**Omschrijving**	**Lasten**	**Baten**
2	Storting Fonds voor Economische Ontwikkelingen	100	
2	Storting reserve strategische innovatie (SIOF)	9.000	
2	Mutaties Fonds Dorpen en Wijken	100	114
2	Onttrekking Fonds Herstructurering Centrum Emmen		314
2	Mutaties reserve Emmen Vernieuwt	854	413
2	Storting reserve SRLE	100	
4	Storting reserve Arbeidsmarkt Regio Drenthe	178	
4	Mutaties reserve boekwaarde	531	
5	Mutaties algemene reserve	319	229
5	Storting reserve exploitatie woonwagens	698	
5	Storting reserve omgevingsweg	296	
5	Storting reserve volkshuisvesting	331	
5	Mutaties reserve fysieke leefomgeving	645	548
5	Mutaties reserve bodemsanering	306	701
6	Energietoeslag voor burgers	8.990	9.251
6	Opvang oorlogsvluchtelingen Oekraïne	4.699	12.808
6	Noodopvang asielzoekers	314	261
6	Storting reserve Energietoeslag	3.362	
7	Herstel- en opruimwerkzaamheden stormschade voorjaar 2022	210	
7	Storting reserve Emmen Vernieuwt	158	
8	Vrijval voorziening sloopkosten oude zwembad Aquarena		170
8	Opvang asielzoekers sporthal Bargeres	-137	
8	Onttrekking reserve onderhoud gebouwen		107
9	Bijdrage Medipoint	100	
9	Bijdrage Stichting de Toegang	148	
9	Meerkosten WMO corona begeleiding	100	
9	Lagere kosten WMO-vervoer corona	-267	
9	Mutatie reserve MO/VO	1.877	956
9	Mutatie reserve Arbeidsmarkt Regio Drenthe	2.349	1.725
9	Onttrekking reserve brede aanpak dak- en thuisloosheid		263
9	Onttrekking reserve bedrijfsvoering		134
9	Storting reserve beschermd wonen	935	
10	Mutaties algemene reserve	3.400	531
10	Mutaties reserve evenementenfonds	100	100
10	Storting reserve duurzaamheid, klimaat en energie	109	
10	Mutaties reserve bedrijfsvoering	510	376
10	Onttrekking reserve fysieke leefomgeving		300
10	Onttrekking reserve bodemsanering		300
div	Extra uitgaven en inkomsten door corona	1.448	7.551
div	Mutaties reserve corona	7.551	1.448
div	Diverse mutaties reserves < € 100.000	424	110
		49.839	**38.712**
		SALDO	***-11.127***

Reservemutaties
Alle reservemutaties zijn - volgens de BBV regelgeving - als incidenteel aangemerkt tenzij het om een amortisatiereserve[1] gaat. Ook mutaties met betrekking tot verkiezingen zijn als structureel beschouwd.

Energietoeslag voor burgers
Door de energiecrisis heeft het Rijk gemeenten een budget beschikbaar gesteld voor het verstrekken van een energietoeslag. Er is voor gekozen om de toeslag tot 120% van de bijstandsnorm te uit te keren. Het door het rijk beschikbaar gestelde budget was voldoende dekkend. De regeling staat open tot 1 april 2023 maar wordt met het openstellen van de Energietoeslag 2023 vrijwel niet meer aangesproken.

Opvang oorlogsvluchtelingen Oekraïne
De kosten die samenhangen met de oorlog in Oekraïne kunnen als incidenteel worden aangemerkt. In 2022 heeft de gemeente als gevolg van de oorlog in Oekraïne de opvang van vluchtelingen opgepakt. De kosten bestaan uit huur Fletcher hotel, beveiliging et cetera. Deze uitgaven zijn niet begroot, maar gemeente heeft voor de opvang van oorlogsvluchtelingen Oekraïne een voorschot ontvangen van het Rijk. Niet bestede middelen zijn gestort in de calamiteitenreserve.

[1] Een reserve die wordt ingezet ter dekking van kapitaallasten.

Noodopvang asielzoekers
Gemeenten hebben als gevolg van te weinig landelijke opvangcapaciteit tijdelijk noodopvang geboden. Emmen helpt mee in noodopvang Ter-Apel.

Herstel- en opruimwerkzaamheden stormschade voorjaar 2022
Herstel- en opruimwerkzaamheden stormschade voorjaar 2022, zoals kosten inzet gemeentelijke serviceteams, opruimen schade door externe partijen, herstel boomstructuren en herstel ontstane stormschade aan monumenten op graven, kunnen niet worden begroot en worden als incidenteel aangemerkt.

Vrijval voorziening sloopkosten oude zwembad Aquarena
De voorziening sloopkosten oude zwembad Aquarena kan vrijvallen, omdat het nieuwe zwembad Aquarena al is gerealiseerd.

Opvang asielzoekers sporthal Bargeres
Vergoeding voor opvang asielzoekers in de sporthal van Bargeres, die tijdelijk als noodopvanglocatie heeft gediend om de druk bij het aanmeldcentrum COA in Ter Apel weg te nemen.

Bijdrage Medipoint
Incidentele bijdrage Medipoint (WMO hulpmiddelen) voor gestegen kosten in 2022. In het eerste contractjaar was nog geen sprake van indexatie.

Bijdrage Stichting de Toegang
Incidentele bijdrage aan stichting de Toegang in verband met extra formatie en meer meldingen.

Meerkosten WMO corona begeleiding
In 2022 zijn er incidenteel bijdragen gedaan aan partijen WMO voor corona begeleiding.

Lagere kosten WMO-vervoer corona
Er zijn minder kosten gemaakt in WMO-vervoer door verminderd volume als gevolg van corona.

Extra uitgaven en inkomsten door corona
Alle extra lasten als gevolg van corona en extra ontvangsten van het rijk zijn aangemerkt als incidenteel. Al deze baten en lasten zijn ook gestort of onttrokken aan de reserve corona zodat dit per saldo geen financieel effect heeft op het resultaat van de jaarrekening.

3.4 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het onderstaande overzicht van reservemutaties geeft inzicht in de structurele en incidentele toevoegingen en onttrekkingen per programma aan de reserves. In principe worden alle reservemutaties als incidenteel aangemerkt behalve als er sprake is van een amortisatiereserve en in het geval van de reserve verkiezingen. De incidentele toevoegingen en onttrekkingen zijn ook onderdeel van het overzicht van incidentele baten en lasten zoals hiervoor is opgenomen.

Bedragen x €1.000

Incidenteel		Structureel	
Onttrekkingen incidenteel		**Onttrekkingen structureel**	
Programma 1	-292	Programma 1	-220
Programma 2	-1.974	Programma 4	-149
Programma 3	-14	Programma 5	-32
Programma 4	-144	Programma 7	-25
Programma 5	-1.583	Programma 8	-221
Programma 6	4.913	Programma 9	-29
Programma 8	-361		
Programma 9	-3.962		
Programma 10	-2.035		
	-5.451		**-675**
Toevoegingen incidenteel		**Toevoegingen structureel**	
Programma 1	76	Programma 1	331
Programma 2	10.154		-
Programma 4	778		
Programma 5	2.736		
Programma 6	4.291		
Programma 7	-26		
Programma 8	-218		
Programma 9	5.300		
Programma 10	7.782		
	30.872		**331**
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen			**25.077**

3.5 Aandeel EMU-saldo gemeente Emmen

Hieronder is een overzicht opgenomen van het aandeel van de gemeente Emmen in het EMU-saldo voor 2022. Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Het EMU-saldo geeft aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is.

In Europees verband is afgesproken dat het overheidstekort (EMU-saldo) maximaal 3% mag zijn. Binnen Nederland is dit tekort van 3% 'verdeeld' tussen de verschillende overheden, de zogenaamde EMU-referentiewaarde. Voor de gemeente Emmen is in 2022 de EMU-referentiewaarde - € 16,5 mln.
Het berekende EMU-saldo van de gemeente Emmen over 2022 is € 37,0 mln. positief.
Dit betekent dat de gemeente via reële transacties meer geld binnenkrijgt dan dat ze uitgeeft.
Het is echter wel van belang om het EMU-saldo in de juiste context te zien. Gemeenten maken voor hun boekhouding gebruik van het 'gemodificeerde stelsel van baten en lasten'. Hierdoor zegt het EMU-saldo van één jaar relatief weinig, omdat de uitgaven voor investeringen bijvoorbeeld in één jaar leiden tot een uitgave, maar in de exploitatie via de kapitaallasten leiden tot meerjarige lasten. Of dat toevoegingen aan voorzieningen ten laste van het resultaat gaan, maar pas bij besteding van de voorziening leiden tot een uitgave.

Bedragen x €1.000	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	26.474	9.221	50.482
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	6.626	10.526	9.384
3. Mutatie voorzieningen	539	-1.530	-990
4. Mutatie voorraden (incl. bouw gronden in exploitatie)	-6.961	-2.765	3.072
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
Berekend EMU-saldo	**27.348**	**-70**	**37.035**

3.6 Wet Normering Topinkomens (WNT)

In de jaarrekening moet worden verantwoord of de gemeente voldoen aan de Wet Normering Topinkomens (WNT). De WNT stelt een maximum aan de bezoldiging (de volledige beloning van de ambtenaar, waaronder loon en alle toeslagen) van € 216.000 bij een voltijd dienstverband.

In Emmen gaat het bij de topfunctionarissen om de gemeentesecretaris en de griffier. In geen van de gevallen wordt de bezoldigingsnorm overschreden. De berekening van de bezoldiging is in onderstaande tabel opgenomen.

Gegevens 2022 Functiegegevens		M. Plantinga Gemeentesecretaris		I. Rozema Griffier a.i.		A. Renkema Griffier		S. Engelen Griffier a.i.
Aanvang en einde functievervulling in 2022		[01/01] – [31/12]		[01/01] – [31/03]		[01/04] – [31/12]		[29/08] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,0		0,667		1,0		580 uren
Dienstbetrekking?		Ja		Ja		Ja		Nee
Bezoldiging								
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€	147.311	€	17.540	€	73.633	€	58.000
Beloningen betaalbaar op termijn	€	22.895	€	3.036	€	14.153	€	-
Subtotaal	*€*	*170.206*	*€*	*20.576*	*€*	*87.786*	*€*	*58.000*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€	216.000	€	35.525	€	162.740	€	119.480
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.
Bezoldiging		**170.206**		**20.576**		**87.786**		**58.000**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.

Gegevens 2021 Functiegegevens		M. Plantinga Gemeentesecretaris		I. Rozema Griffier a.i.
Aanvang en einde functievervulling in 2021		[01/01] – [31/12]		[15/06] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)		1,0		0,667
Dienstbetrekking?		Ja		Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€	141.478	€	34.798
Beloningen betaalbaar op termijn	€	22.554	€	6.651
Subtotaal	*€*	*164.032*	*€*	*41.449*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€	209.000	€	76.347
Bezoldiging		**164.032**		**41.449**

3.7 Algemene dekkingsmiddelen

Hier wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen die de gemeente heeft ontvangen. Het gaat hierbij om inkomsten die geen specifiek bestedingsdoel kennen. De belangrijkste dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering (gemeentefonds) en de opbrengst uit onroerendezaakbelastingen (OZB).

bedragen x € 1.000	Begroot 2022	Werkelijk 2022	*Verschil*
Algemene uitkering	252.902	252.329	*-573*
Dividend	1.270	1.270	*0*
Lokale heffingen	28.290	28.444	*155*
Saldo financieringsfunctie	826	736	*-91*
Resultaat na bestemming	**283.289**	**282.780**	***-509***

Algemene uitkering (gemeentefonds)
Het grootste deel van de inkomsten van de gemeente is afkomstig uit de algemene uitkering (ook wel gemeentefonds genoemd). De omvang van de algemene uitkering wordt bepaald door het Rijk bij de circulaires. Voor de jaarrekening is uitgegaan van de gegevens uit de decembercirculaire 2022, waarbij rekening is gehouden met de laatst bekende basisgegevens die van belang zijn bij de berekening van de algemene uitkering.

Dividend
Het gaat hier om de inkomsten uit dividend van:

Bedragen x € 1.000	Begroot	Werkelijk
BNG – dividend 2021	132	132
AREA – dividend 2021	549	549
WMD – dividend 2021	1	1
Enexis – dividend 2021	588	588
Totaal	**1.270**	**1.270**

Lokale heffingen
De detailinformatie over de lokale heffingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen. Deze paragraaf is breder van opzet dan de lokale heffingen waar het hier om gaat, omdat onder lokale heffingen ook items vallen als afvalstoffenheffing, rioolrecht, diverse leges etc. De lokale heffingen, zoals opgenomen in bovenstaand overzicht zijn de inkomsten uit de OZB en precariobelasting.

Saldo van de financieringsfunctie
Het saldo van de financieringsfunctie is het verschil tussen de toegerekende rekenrente aan de begrotingsprogramma's en de werkelijk betaalde rente over de leningen. In de paragraaf financiering wordt ingegaan op de financiering van de gemeente en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt.

Het verschil tussen de begrote en werkelijke opbrengst is als volgt te verklaren: De rentekosten van de leningenportefeuille worden doorberekend via het renteomslag percentage; in 2022 is dit 1,1%. De rentekosten worden omgeslagen over de activa die integraal zijn gefinancierd.

3.8 Onvoorzien

In 2022 was er een bedrag van € 318.052 begroot voor onvoorziene uitgaven. Dit is als volgt ingezet:

Budget incidenteel 2022	**318.052**
Onderzoek wenselijkheid en haalbaarheid invulling Paviljoen Mondriaanplein met Facet	-20.000
Vrijval budget onvoorzien	**298.052**

Het resterende bedrag is vrijgevallen in het jaarrekeningresultaat.

3.9 Overhead

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces behoren tot de overheadkosten. In onderstaande tabel is weergeven welke elementen tot kosten van overhead worden gerekend en wat de lasten en baten in 2022 waren.

Uit de verschillenanalyse van programma 10 (opgenomen in bijlage C), komt naar voren dat het resultaat van de overhead (netto) in de jaarrekening ruim € 1,3 mln. positiever is dan was begroot.

Bedragen x € 1.000	**Werkelijk 2022**	
Omschrijving	**Lasten**	**Baten**
Leidinggevenden en managementondersteuning primair proces	5.521	134
Financiën, toezicht en controle eigen organisatie	5.695	38
Inkoop, juridische en personeelszaken	5.437	157
Interne en externe communicatie	1.704	51
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	146	17
Informatievoorziening en automatisering	16.759	3.905
DIV, facilitaire zaken en huisvesting	6.958	1.152
Overig	48	422
Totaal	**42.268**	**5.876**
Saldo overhead (bruto)		**36.391**
Mutaties reserves		-433
Saldo overhead (netto)		**35.958**
Doorbelasting overhead investeringen en grex		-1.468
Saldo overhead (na doorbelasting)		**34.490**

De overheadkosten worden niet toegerekend aan de diverse programma's, maar centraal begroot en verantwoord (onder taakveld 0.4 Overhead). Uitzondering hierop zijn de investeringen en grondexploitaties waar wel overhead aan toegerekend wordt, zodat de werkelijke lasten van een investering of grondexploitatie geactiveerd kunnen worden. Deze toerekening is in het bovenstaande overzicht opgenomen in de een na laatste regel (doorbelasting overhead investeringen en grex).

3.10 Vennootschapsbelasting

De gemeente moet vennootschapsbelasting (VPB) betalen over eventuele (winstgevende) ondernemersactiviteiten. De reden hiervoor is dat zo een gelijk speelveld ontstaat tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Afgelopen jaren is uitgebreid onderzoek gedaan naar de impact van de VPB-wetgeving. Hieruit kan geconcludeerd worden dat voor de reguliere activiteiten, facilitaire dienstverlening, ICT dienstverlening, dienstverlening sociaal domein, grondexploitaties, reclameactiviteiten en parkeeractiviteiten van de gemeente Emmen sprake is van geen tot een zeer geringe VPB-plicht.

In de jaarrekening 2022 is € 25.000 opgenomen aan lasten voor VPB. Dit betreft de VPB-last per jaar voor reclameactiviteiten. De gemeente heeft bezwaar ingesteld - dat in overleg met de belastingdienst wordt aangehouden - in afwachting van reeds door andere gemeenten ingestelde procedures ten aanzien van dit onderwerp.

4. Balans met toelichting

4.1 Balans

Bedragen x €1.000

Activa	31-12-2021	31-12-2022
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	12.882	13.763
Materiële vaste activa	493.336	501.840
Financiële vaste activa	90.292	85.920
Totaal vaste activa	**596.510**	**601.523**
Vlottende activa		
Voorraden	27.494	30.566
Uitzettingen < 1 jaar	51.801	41.938
Liquide middelen	634	423
Overlopende activa	14.204	20.213
Totaal vlottende activa	**94.133**	**93.140**
Totaal activa	**690.643**	**694.663**

Passiva	31-12-2021	31-12-2022
Eigen vermogen		
Reserves	46.952	89.274
Resultaat	17.101	25.261
Totaal eigen vermogen	**64.053**	**114.535**
Vreemd vermogen		
Voorzieningen	13.764	12.774
Langlopende schulden	510.798	478.457
Totaal vreemd vermogen	**524.562**	**491.231**
Vlottende passiva		
Netto vlot. schulden < 1 jaar	24.315	22.229
Overlopende passiva	77.713	66.668
Totaal vlottende passiva	**102.027**	**88.897**
Totaal passiva	**690.643**	**694.663**
Gewaarborgde geldleningen	89	89
Garantstellingen	350.919	372.279

De balans is de basis van de financiële huishouding en geeft inzicht in het bezit en vermogen van de gemeente. Bij de activa gaat het om de eigendommen en bezittingen van de gemeente, zoals gebouwen, wegen en bouwgronden, maar ook om uitstaande geldleningen. De passivazijde van de balans maakt inzichtelijk hoe de bezittingen zijn gefinancierd.
Uit onderstaande grafieken komt naar voren dat de bezittingen van de gemeente hoofdzakelijk gefinancierd worden door langlopende schulden.

Activa: bezittingen

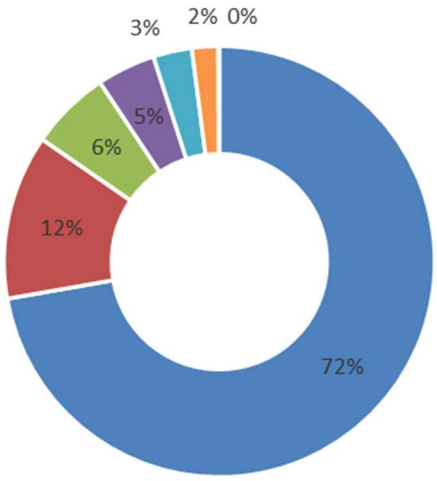

Passiva: financiering

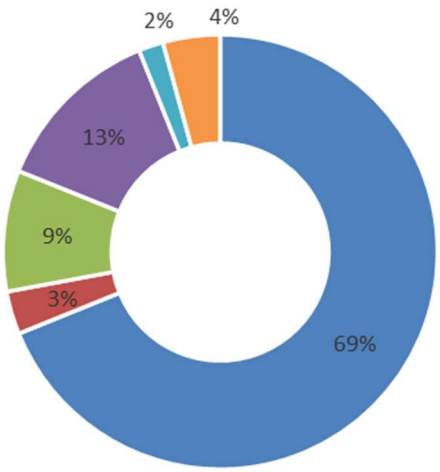

Materiële vaste activa (71,4%) · Financiële vaste activa (13,1%) · Vorderingen (7,5%) · Voorraden (4,0%) · Overlopende activa (2,1%) · Immateriële vaste activa (1,9%) · Liquide middelen (0,1%)

Langlopende schulden (74,0%) · Kortlopende schulden (3,5%) · Overlopende passiva (11,3%) · Reserves (6,8%) · Voorzieningen (2,0%) · Resultaat (2,5%)

4.2 Activa - vaste activa

Bij vaste activa wordt onderscheid gemaakt in immateriële, materiële en financiële vaste activa. Hieronder zijn de ontwikkelingen op hoofdlijnen weergegeven, waarna per onderdeel de details zijn opgenomen.

Bedragen x €1000

Vaste activa	Boekwaarde 31-12-2021	Vermeer-deringen	Verminde-ringen	Afschij-vingen	Afwaarde-ringen	Boekwaarde 31-12-2022
Immateriële vaste activa	12.882	1.466	17	568	-	13.763
Materiële vaste activa	493.336	32.554	1.535	18.041	4.866	501.840
Financiële vaste activa	90.292	3.197	331	7.252	-	85.920
Totaal	**596.510**	**37.216**	**1.883**	**25.861**	**4.866**	**601.523**

Immateriële vaste activa

Bedragen x €1000

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2021	Vermeer-deringen	Bijdragen derden	Afschij-vingen	Afwaarde-ringen	Boekwaarde 31-12-2022
Kosten onderzoek en ontwikkeling	703	530	-	17	-	1.216
Bijdragen activa in eigendom derden	12.179	935	17	551	-	12.547
Totaal immateriële vaste activa	**12.882**	**1.466**	**17**	**568**	**-**	**13.763**

Onder de immateriële vaste activa zijn kosten geactiveerd die gemaakt worden voor onderzoek en ontwikkeling zoals versnelde ontwikkeling woningbouw. Daarnaast is er geïnvesteerd in activa in eigendom van derden, onder andere de cofinanciering aansluiting N391 (Rondweg) op de N34 en de knelpuntenpot sport.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn onder te verdelen in economisch nut, maatschappelijk nut en economisch nut met een dekking door heffing. Onder maatschappelijk nut vallen die investeringen die het algemeen belang dienen en welke uitsluitend door de gemeente uitgevoerd kunnen worden. Bij activa met een economisch nut gaat het om activa die bijdragen aan de mogelijkheid om middelen te genereren, bijvoorbeeld door het vragen van rechten, heffingen, leges of prijzen. Ook activa waarbij de mogelijkheid bestaat om deze te verkopen behoren tot de activa met economisch nut. Het gaat hierbij met name om gebouwen.

Bedragen x €1000

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2021	Vermeer-deringen	Bijdragen derden	Afschij-vingen	Afwaarde-ringen	Boekwaarde 31-12-2022
Investeringen met economisch nut						
Gronden en terreinen	37.466	843-	13	38	23	36.549
voorziening gronden	4.551-	-	-	-	-	4.157-
Woonruimten	6.697	1	-	191	-	6.507
Bedrijfsgebouwen	177.764	14.424	23	5.117	352	186.695
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	42.826	2.315	-	1.533	-	43.608
Vervoermiddelen	135	-	-	39	-	96
Machines, apparaten en installaties	14.342	4.873	20	2.695	-	16.500
Overige materiële vaste activa	4.482	915-	144-	339	2.764	609
Totaal	**279.162**	**19.856**	**87-**	**9.951**	**3.139**	**286.408**
Investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven						
Gronden en terreinen	292	-	-	-	-	292
Bedrijfsgebouwen	233	-	-	13	-	220
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	99.966	5.559	-	2.661	-	102.864
Machines, apparaten en installaties	414	32	-	121	-	325
Overige materiële vaste activa	97	-	-	7	-	91
Totaal	**101.002**	**5.591**	**-**	**2.802**	**-**	**103.792**
Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut tot en met 31-12-2016						
Gronden en terreinen	2.465	-	-	-	-	2.465
Bedrijfsgebouwen						
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	32.540	-	-	2.166	-	30.375
Machines, apparaten en installaties	696	-	-	88	-	608
Overige materiële vaste activa	97	-	-	27	-	70
Totaal	**35.798**	**-**	**-**	**2.281**	**-**	**33.518**
Investeringen in openbare ruimte met maatschappelijk nut vanaf 1-1-2017						
Gronden en terreinen	14.579	-	-	358	-	14.221
Bedrijfsgebouwen	1.727	-	-	-	1.727	-
Grond-, weg-, en waterbouwkundige werken	51.121	6.568	1.610	2.431	-	53.648
Machines, apparaten en installaties	4.356	527	-	165	-	4.718
Overige materiële vaste activa	787	12	12	39	-	747
Totaal	**72.568**	**7.107**	**1.621**	**2.993**	**1.727**	**73.334**
Materiële vaste activa die in erfpacht zijn uitgegeven						
Erfpacht	**4.803**	**-**	**-**	**14**	**-**	**4.789**
Totaal materiële vaste activa	**493.333**	**32.554**	**1.535**	**18.041**	**4.866**	**501.840**

Conform de verslaggevingsregels (BBV) zijn de 'niet in exploitatie genomen gronden' verantwoord onder de immateriële en materiële vaste activa. Bij immateriële vaste activa gaat het dan om de kosten van onderzoek en ontwikkeling voor onder meer het tuinbouwgebied Rundedal. Bij de materiële vaste activa gaat het dan om de Gronden en terreinen, dit omvat onder meer de strategische grondvoorraad en compensatiegronden. De negatieve vermeerdering wordt veroorzaakt door gronden die in exploitatie worden genomen en daarmee onder de voorraden worden geclassificeerd.

Activa die vallen onder bedrijfsgebouwen betreffen hoofdzakelijk gemeentelijke huisvesting aan het Raadhuisplein, huisvesting voormalig werkplein ZO Drenthe, de praktijkschool, scholen, zwembaden en de brandweerkazernes. De vermeerderingen hebben voornamelijk betrekking op schoolgebouwen. Daarnaast is ook geïnvesteerd in de sporthal Emmer-Compascuum en renovatie zwembad de Slagen. De vermeerdering op machines, apparaten, en installaties betreft investeringen in ICT en installaties sporthal Emmer-Compascuum. De vermeerdering van de grond-weg en waterbouwkundig werken betreffen onder meer investeringen in wegen, sportparken, reconstructie Boermarkeweg en de gemeentelijke riolering.
De investeringen met de werkelijke kapitaalslasten staan in hoofdstuk 3 paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Per 1 januari 2022 is het openbaar onderwijs volledig verzelfstandigd. Er heeft een finale kwijting plaatsgevonden van alle vorderingen en schulden. Daarmee is ook de activa van onderwijs afgewaardeerd (overige MVA en bedrijfsgebouwen (ec.nut vanaf 1-1-2017)).

Investeringen in openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut
Conform vernieuwing BBV moeten per 1 januari 2017 alle investeringen met maatschappelijk nut, die vanaf het begrotingsjaar 2017 of later gereedkomen, geactiveerd worden. Dit betekent een geleidelijke invoering, met als gevolg dat pas over 30 tot 40 jaar alle investeringen op een identieke manier op de balans worden opgenomen en worden afgeschreven. Door de geleidelijke invoering van de nieuwe systematiek blijven verschillen bestaan in de wijze waarop mag worden afgeschreven op investeringen die vóór het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan. Om hierin inzicht te geven is in het verloopoverzicht aangegeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens de oude systematiek.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan uit leningen en kapitaalverstrekkingen. Voorzieningen die getroffen zijn om eventueel de oninbaarheid van vorderingen op te vangen, zijn in de balans rechtstreeks verantwoord onder de financiële vaste activa. Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2022 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-2021	Herrubricering	Vermeerderingen	Verminderingen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2022
Kapitaalverstrekkingen aan:						
Deelnemingen	4.457					4.457
voorziening stadionbedrijf	*1.800-*					*1.800-*
Overige verbonden partijen	13.423			324		13.099
voorziening Wildlands	*10.000-*					*10.000-*
Leningen aan:						
Woningbouwcorporaties	5.564				447	5.117
Deelnemingen	73.993		2.603		5.868	70.728
voorziening stadionbedrijf	*1.125-*					*1.125-*
Overige verbonden partijen	-					-
Overige langlopende leningen	5.798		594		937	5.454
voorziening GKB risicofonds	*18-*			*8*		*10-*
Totaal financiële vaste activa	**90.292**	**-**	**3.197**	**331**	**7.252**	**85.920**

Voor de kapitaaldeelname in het Stadionbedrijf Emmen ad € 1,8 mln. is voor hetzelfde bedrag een voorziening gevormd. Voor de verstrekte geldlening waar geen zekerheden op gevestigd zijn, is voor 50% van de lening een voorziening gevormd ad € 1,125 mln. De redenen hiervoor zijn dat het eigen vermogen van het Stadionbedrijf volgens de meest recente jaarrekening negatief is en de begroting vooralsnog geen ruimte biedt deze te laten groeien.
De vermindering van kapitaalverstrekking aan overige verbonden partijen betreft de leningen uitgezet via het stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). De vermeerderingen en aflossingen van de leningen aan deelnemingen betreft de rekening-courant Wildlands.
De aflossing van de lening aan woningbouwcorporaties heeft betrekking op de aflossing van de achtergestelde leningen aan Lefier en Domesta. De gemeente is aangesloten bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Indien een woningbouwcorporatie niet aan de verplichtingen kan voldoen, kan deze een beroep doen op dit fonds.

<u>Ontwikkelingen Wildlands</u>
Herstructurering in 2019
Op 28 maart 2019 heeft de Raad ingestemd met het voorgestelde herstructureringsscenario.
De gemeente Emmen heeft daarmee de financiering van Rabobank en Volker Wessels overgenomen en is

vanaf 1 mei 2019 enig financier. Dit heeft tot gevolg dat daarmee het gemeentelijk bruto financieel belang in Wildlands is toegenomen naar € 80,5 miljoen.

In 2020 heeft de Raad Wildlands in het kader van corona tijdelijk een aanvullende kredietfaciliteit verstrekt ad € 5,5 miljoen. Dit aanvullende rekening courant is 29 april 2021 met een jaar verlengd tot en met juni 2022. Tevens zijn de aflossingen tot diezelfde datum opgeschort. De raad heeft op 28 april 2022 besloten om de tijdelijke maatregel, zijnde het verhogen van het bestaande rekening courant krediet ad € 7,5 miljoen met € 5,5 miljoen naar maximaal € 13 miljoen tegen hetzelfde rentepercentage van 2,25%, t/m juni 2022 met een jaar te verlengen t/m juni 2023 tegen dezelfde voorwaarden. Het opschorten van de aflossingsverplichtingen was niet meer nodig. Per 1 juli 2023 kan ook de tijdelijke ophoging van het rekening courant krediet komen te vervallen. De raad heeft op 25 april 2023 besloten Wildlands en Atlas theater tegemoet te komen in de energiekosten. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 1.444.100,-.

Per 31 december 2022 betreft het bruto financieel belang minus gedane aflossingen een bedrag van € 84,6 miljoen.

Dit bedrag per ultimo 2022 is als volgt opgebouwd:

- Lening u/g : € 61,6 miljoen
- Lening in rekening courant : € 13 miljoen (maximaal)*
- Certificaten aandelen NDP : € 10,0 miljoen**
- Totaal : € 84,6 miljoen

*de rekening courant faciliteit is t/m juni 2023 tijdelijk verruimd met € 5,5 miljoen naar € 13 miljoen, van de rekening courant was ultimo 2022 € 3,2 miljoen verstrekt.
** De certificaten zijn ultimo 2018 voor het volledige bedrag van € 10 miljoen voorzien.

Uit de geactualiseerde businesscase 2023-2032 van Wildlands concluderen wij dat Wildlands aan de uit de leningen voortvloeiende verplichtingen (rente en aflossing) kan voldoen.

Ter nadere analyse is er op basis van de geactualiseerde businesscase 2023-2032 een netto contante waarde berekening van de kasstromen van NDP B.V. opgesteld, waaruit ook blijkt dat NDP B.V. gedurende de looptijd van de leningen aan de uit de leningen voortvloeiende verplichtingen aan de gemeente Emmen kan voldoen. Bij de netto contante waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters en uitgangspunten (zoals bezoekersaantallen, abonnementen, yield per kaartje, omzet horeca en detailhandel, ontwikkeling kosten en investeringen, etc.), die bepalend zijn voor de waardering van de hierboven verantwoorde leningen aan Wildlands. De belangrijkste betreft het geraamde aantal bezoekers, waarbij wordt uitgegaan van 885.000 bezoekers in 2023.

De netto contante waarde berekening loopt over 38 jaar, de periode 2023-2060. Het jaar 2032 van de geactualiseerde businesscase is constant veronderstelt, wat inhoudt dat er zowel aan de omzet als kostenkant geen indexaties meer plaats vinden. Dit is afgezet ten opzichte van het ultimo 2022 uitstaande bedrag aan langlopende lening (€ 61,6 miljoen) en rekening courant (€ 3,2 miljoen) ad € 64,8 miljoen. Dit is de minimale waarde die de geactualiseerde businesscase moet genereren. Uit de uitgevoerde berekeningen blijkt dat Wildlands bij een rentepercentage van 2,87% nog een netto contante waarde genereert van € 64,8 miljoen. Dit percentage ligt momenteel hoger dan de huidige rente (1,75% en na 2028 2,25%) die Wildlands moet voldoen aan de gemeente, maar belangrijker nog is dat dit percentage hoger ligt dan het rente omslagpercentage (ROP) van de gemeente Emmen van thans 1,06%. De ROP is het rentepercentage dat de gemeente betaalt over haar totale vermogen. Zolang de businesscase een percentage kan dragen dat hoger is dan de ROP kunnen de leningen gewaardeerd worden tegen nominale waarde en is er geen aanleiding de leningen te waarderen tegen een lagere marktwaarde.

Handhaven van de voorziening m.b.t. de aandelen
Naast de leningen bestaat het bruto financieel belang voor € 10 miljoen uit aandelen in Noorderdierenpark B.V. (NDP B.V.) Wij zijn voor 100 % aandeelhouder van NDP B.V. (aandeelhouder van Wildlands Adventure Zoo Emmen B.V.). Voor wat betreft de aandelen NDP B.V. per ultimo 2019 geldt conform de regels van het BBV het principe van verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde. In het kader van de herstructurering heeft er bij Wildlands in 2018 een bedrijfswaarde berekening plaats gevonden. Deze bedrijfswaarde berekening leidde er toe (mede als gevolg van een hogere vereiste rendementspercentage) dat NDP B.V. een groot deel van de aanwezige activa moest afboeken. Dit leidde tot een negatief eigen vermogen bij Wildlands. Dit heeft als bijkomend gevolg dat de in de gemeentelijke balans ultimo 2018 opgenomen certificaten van aandelen middels het treffen van een voorziening zijn afgewaardeerd naar € nihil.

Mocht na verloop van tijd het vermogen van het Noorderdierenpark B.V. weer positief worden en daarmee de marktwaarde van de aandelen, kan de voorziening voor dit deel weer vrijvallen tot de dan geldende marktwaarde en tot maximaal de verkrijgingsprijs. Bij de jaarrekening 2022 is hiervan echter nog geen sprake. De voorziening van € 10 miljoen kan dus niet vrijvallen en blijft gehandhaafd.

4.3 Activa - vlottende activa

Voorraden

Onder de voorraden zijn de in exploitatie genomen bouwgronden opgenomen. In de paragraaf grondbeleid is dit nader toegelicht. Voor te verwachten verliezen op grondexploitaties is een verliesvoorziening getroffen.

Bedragen x €1000

Vlottende activa Voorraden	Boekwaarde 31-12-2021	Van/naar gronden in exploitatie	Vermeer-deringen	Verminde-ringen	Winst uitname	Boekwaarde 31-12-2022
Bouwgrond in exploitatie						
Herstructurering	113	18	1.642	2.440	58-	610-
Woningbouw	4.914	0	1.349	4.396	921-	2.789
Bedrijventerreinen	45.623	-	3.371	2.618	1.249-	47.625
Totaal	**50.650**	**18**	**6.361**	**9.453**	**2.228-**	**49.804**
Voorzieningen bouwgrond						
Herstructurering	103-	-	-	0	-	102-
Woningbouw	8.175-		264			8.439-
Bedrijventerreinen	14.906-			4184,404		10.722-
Totaal	**23.183-**		**264**	**4.185**	**-**	**19.263-**
Gereed product en handelsgoederen	**28**			**3**		**25**
Totaal voorraden	**27.494**	**18**	**6.625**	**13.641**	**2.228-**	**30.566**

De boekwaarde wijkt af van de paragraaf grondbeleid omdat in de balans het complex Stroomdal voor 2/3e onder kortlopende schulden wordt verantwoord omdat het een publiek-private samenwerking betreft.

Opbouw contante waarde -resultaat grondexploitaties per 1-1-2023

Bedragen x € 1.000	Boekwaarde per 01-01-2023	Nog te realiseren kosten (eindwaarde)	Nog te realiseren opbrengsten (eindwaarde)	Resultaat (eindwaarde)	Resultaat (contante waarde)
Positieve grondexploitaies	-840	-11.552	21.455	**9.063**	7.766
Negatieve grondexploitaties	-48.444	-30.410	55.567	**-23.288**	-19.263
Totaal grondexploitatie	**-49.285**	**-41.962**	**77.022**	**-14.225**	**-11.497**

Het resultaat van een grondexploitatie wordt bepaald door de gemaakte- en de verwachte kosten en de opbrengsten in de tijd te zetten. De uitkomst van deze grondexploitatiebegroting wordt daarbij uitgedrukt in de contante waarde. Deze contante waarde resultaat (cw-resultaat) is een prognose. Toekomstige ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen maar beïnvloeden wel het cw-resultaat. Daarom worden alle grondexploitaties elk jaar per 1 januari herijkt naar de nieuwste inzichten en verwachtingen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De vorderingen zijn in de onderstaande tabel uitgesplitst. De vorderingen op openbare lichamen heeft grotendeels betrekking op het btw compensatiefonds. De overige vorderingen zijn voornamelijk debiteuren (incl. belasting,- en bijstandsdebiteuren). Hier tegenover staan deels voorzieningen voor oninbaarheid. De rekening-courantverhoudingen heeft betrekking op SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting).

Vanwege de wet op het schatkistbankieren moeten overtollige middelen (banktegoeden boven een drempelbedrag van € 8,5 mln.) worden afgestort bij 's Rijks schatkist en deze worden weer teruggevraagd indien de stand van de liquide middelen daarom vraagt. Echter doordat de BNG in 2022 negatieve rente in rekening bracht boven een banktegoed van € 500.000, werd het dagelijks banktegoed afgeroomd ten gunste van de schatkist. Het hele jaar 2022 laat een forse ruimte onder het drempelbedrag zien.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Drempelbedrag	8.480	8.480	8.480	8.480
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	148	162	161	170
Ruimte onder het drempelbedrag	8.332	8.318	8.319	8.310
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Bedragen x €1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	31-12-2021	31-12-2022
Vorderingen openbare lichamen	17.986	18.840
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	1.919	552
Overige vorderingen	11.793	9.967
voorzieningen	*2.374-*	*2.079-*
Schatkistbankieren	22.477	14.658
Totaal vorderingen	**51.801**	**41.938**

Liquide middelen

Liquide middelen maken net als voorraden en vorderingen onderdeel uit van de vlottende activa. Dit betreffen de saldi van de bankrekeningen (voornamelijk de huisbank BNG) en saldi in de kas.

Bedragen x €1.000

Liquide middelen	31-12-2021	31-12-2022
Kassaldi	278	281
Banksaldi	356	142
Totaal liquide middelen	**634**	**423**

Overlopende activa

Overlopende activa bestaan uit vooruitbetaalde of nog te vorderen bedragen. Het zijn kosten of opbrengsten die vooraf worden betaald, dan wel (nog te) ontvangen maar betrekking hebben op een volgende periode.

Bedragen x €1.000

Overlopende activa	31-12-2021	31-12-2022
Vooruitbetaalde bedragen	6.414	5.471
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen:		
Europese overheidslichamen	87	91
Nederlandse overheidslichamen	613	981
Overig nog te ontvangen bedragen	7.705	13.671
voorziening oninbaarheid vordering CQ	*615-*	-
Totaal overlopende activa	**14.204**	**20.213**

In 2014 is een voorziening oninbaarheid opgenomen voor de afwikkeling van het faillissement van CQ. Nu is duidelijk dat er onvoldoende middelen uit het faillissement komen en de lening niet kan worden terugbetaald. De vordering en daarvoor gevormde voorziening vallen tegen elkaar weg.

De in de balans opgenomen post “nog van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen” kan als volgt gespecificeerd worden:

Bedragen x €1.000

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen te ontvangen voorschotten op specifieke uitkeringen	31-12-2021	Bijgesteld 01-01-2022	Toevoeging	Ontvang-sten	31-12-2022
Europese overheidslichamen					
ESF	51	51-	3		3
SEREH Interreg	8		42		50
Duurzame inzetbaarheid Regio's	10		129	139	-
Bling Interreg Noordzee - Blockchain	18	18-			-
COBEN	-	52-	138	49	37
Totaal Europese overheidslichamen	**87**	**120-**	**312**	**188**	**91**
Overige Nederlandse Overheidslichamen					
Werken in Drenthe II	133	133-			-
Provincie Drenthe - RSPB Boermarkew eg	-	327-	495		168
Arbeidsmarktregio Drenthe (AMRD)	120			120	-
Provincie Drenthe - RSPB N862-N391	360				360
Binnenstadfonds herinrichting noord	-	271-	723		453
Totaal Overige Nederlandse Overheidslichamen	**613**	**730-**	**1.218**	**120**	**981**
Totaal	**699**	**850-**	**1.530**	**307**	**1.071**

Voor overlopende activa en passiva geldt dat posten niet gesaldeerd worden gepresenteerd in de balans. De stand van de overlopende activa eind 2021 wordt op 1 januari 2022 bijgesteld met de posten die eind 2021 een creditsaldo hebben en daarom waren gepresenteerd onder overlopende passiva, maar die in 2022 worden verantwoord onder overlopende activa.

4.4 Passiva – vaste passiva

Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves en het (onverdeeld) resultaat van de jaarrekening.

Bedragen x €1.000

Vaste passiva				
Eigen vermogen				
Reserves	**31-12-2021**	**Stortingen**	**Onttrekkingen**	**31-12-2022**
Algemene reserve	8.850	20.565	811	28.604
Egalisatiereserves	690	1.098	220	1.568
Amortisatiereserves	5.841	-	455	5.386
Overige bestemmingsreserves	31.572	26.478	4.334	53.716
Resultaat jaarrekening	17.101			25.261
Totaal eigen vermogen	**64.053**	**48.142**	**5.820**	**114.535**

Reserves en resultaat

In bijlage A is een nadere specificatie opgenomen van de reserves en de bijbehorende stortingen en onttrekkingen.

Vreemd vermogen

Vreemd vermogen				
Voorzieningen	**31-12-2021**	**Stortingen**	**Onttrekkingen**	**31-12-2022**
Voorziening riolering	*8.891*	*-*	*10*	*8.881*
Voorziening afvalstoffenheffing	*1.325*	*-*	*346*	*979*
Voorziening sloopkosten Aquarena	*170*	*-*	*170*	*-*
Voorziening groot onderhoud Atlastheater	*1.020*	*197*	*-*	*1.217*
Voorziening wethouderspensioenen	*2.358*	*-*	*661*	*1.697*
Totaal voorzieningen	**13.764**	**197**	**1.187**	**12.774**
Langlopende schulden	**31-12-2021**	**Vermeerdering**	**Aflossing**	**31-12-2022**
Obligatielening	118.000	10.000	1.000	127.000
Onderhandse leningen:				
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	318	-	318	-
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	350.898	10.000	60.962	299.936
Openbare lichamen	40.000	10.000	-	50.000
Waarborgsommen	262	-	0	262
Vooruitontvangen afkoopsommen	1.320	-	60	1.260
Totaal vreemd vermogen	**510.798**	**30.000**	**62.341**	**478.457**

Het vreemd vermogen van de gemeente bestaat uit voorzieningen en langlopende schulden. De voorzieningen kunnen worden onderverdeeld in twee soorten. De eerste soort voorzieningen zijn bedoeld voor ter dekking van of egalisatie van bepaalde lasten. Deze worden onder andere gebruikt ter regulering van jaarlijks schommelende lasten.
De andere voorzieningen worden opgenomen als correctie op de waarde van een actief. Deze worden in mindering gebracht op de betreffende lening of vordering op basis van reëel in te schatten risico's op de activa-zijde van de balans. In bijlage A is een totaaloverzicht opgenomen van alle voorzieningen.

Ten opzichte van een jaar eerder zijn de langlopende schulden per saldo afgenomen met € 32 mln.
In 2022 is er voor een totaalbedrag van € 10 mln. opgenomen als obligatielening en € 20 mln. als onderhandse leningen. De vooruit ontvangen afkoopsommen hebben betrekking op een eenmalige ontvangst voor erfpacht zonnepark Oranjepoort.

De totale rentelast voor de leningen bedroeg in 2022: € 7.471.961.

4.5 Passiva – vlottende passiva

Bedragen x €1.000

Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar	**31-12-2021**	**31-12-2022**
Openbare lichamen	5.745	3.579
Kasgeldleningen	-	-
Overige schulden	18.570	18.650
Totaal kortlopende schulden	**24.315**	**22.229**

Overlopende passiva	**31-12-2021**	**31-12-2022**
Vooruitontvangen bedragen	1.163	2.075
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te besteden voorschotten op specifieke uitkeringen:		
Europese overheidslichamen	309	245
Rijk	32.654	35.763
Nederlandse overheidslichamen	25.304	10.744
Nog te betalen bedragen	18.283	17.841
Totaal overlopende passiva	**77.713**	**66.668**

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De openbare lichamen in bovenstaande tabel betreffen voornamelijk de crediteuren sociale zaken Borger-Odoorn en Coevorden.
De overige schulden betreffen voornamelijk de crediteuren en te betalen loonheffing en sociale lasten.
In 2022 is wel gebruik gemaakt van kasgeldleningen, maar door voldoende liquide middelen later in het jaar konden deze weer afgelost worden.

Overlopende passiva

Overlopende passiva bestaat onder andere uit vooruit ontvangen en nog te betalen bedragen. Het betreffen kosten die ten laste komen van het boekjaar, maar waar de factuur nog niet van is ontvangen of kosten die vooruitbetaald zijn voor een volgend jaar.
De daling van de overlopende passiva wordt voornamelijk veroorzaakt door de financiële ontvlechting van OOE uit de gemeente Emmen.

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen, nog te besteden voorschotten op specifieke uitkeringen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x €1.000

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te besteden voorschotten op specifieke uitkeringen	31-12-2021	Bijgesteld 01-01-2022	Toevoeging	Vrijgevallen	31-12-2022
Europese overheidslichamen					
ESF	257	51-	221	203	224
Bling Interreg Noordzee - Blockchain	-	18-	97	59	21
COBEN	52	52-			-
Totaal Europese overheidslichamen	**309**	**120-**	**318**	**262**	**245**
Rijk					
SPUK: tijdelijke regeling bodem	25				25
COA uitbr. Huisvestingsvz. basisonderwijs asielzoekers	430				430
Bijdrage pendelbus Zwolle - Ter Apel	400	350-		50	-
Regeling huisvesting aandachtsgroepen	40	350			390
Geweld hoort nergens thuis	80			5	75
SPUK: herstructurering volkshuisvesting	28.174			85	28.089
SPUK: ventilatie Hondsrugcollege	47			47	-
SPUK: inhalen corona gerelateerde onderwijsvertragingen	411		832	411	832
Gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	58			58	-
Innovatieaanpak energiebesparing	300			36	264
Onderwijs achterstanden beleid (OAB)	950		212	355	808
SPUK: naleving coronatoegangsbewijzen	-		409	108	301
SPUK: lokale preventieakkoorden / preventieaanpakken	-		67		67
SPUK: aanpak overlastgevende asielzoekers	-		50		50
SPUK: aanpak ernergiearmoede	-		4.526	1.393	3.133
Ministerie I&W - Zincoat	-		238		238
Ministerie I&W - Gat van Reef Schoonebeek	-		218		218
Ministerie I&W - Gebiedsgericht grondwaterbeheer	-		373		373
Ministerie I&W - Onderzoek Brand(weer)oefenplaatsen	-		56		56
Ministerie I&W - Grondwateronderzoek PFAS Heldenhof			55		55
Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV)	181				181
Tijdelijke overbruggingsreg. zelfst. ondernemers (Tozo)	1.559		180	1.559	180
Totaal Rijk	**32.654**	**-**	**7.216**	**4.107**	**35.763**
Overige Nederlandse Overheidslichamen					
Provincie Drenthe - Age Friendly Cultural City	6			6	-
PFAS aandachtlocaties	434			33	402
Provincie Drenthe - Culturele allianties / impulsgelden	117		36	104	50
Provincie Drenthe - 75 jaar Vrijheid Gemeente Emmen	37			37	-
Provincie Drenthe - Bondgenootschap Geletterd Drenthe	67		24	2	89
Provincie Drenthe - Make it in Emmen	15			15	-
Provincie Drenthe - 10 jaar A37	20				20
Provincie Drenthe - Regiodeal Zuid en Oost Drenthe	3.362		3.372	2.126	4.609
Provincie Drenthe - Koopstromenonderzoek	5			5	-
Provincie Drenthe - Boermarkweg fase 2 RSP Bereikb.	327	327-			-
Prov.Drenthe Subs.spreiding en toegankel.bibliotheken	100			100	-
Prov.Drenthe - Regiostedenfonds Emmen	3.640			225	3.415
Pro-Vso	264		483	241	507
Provincie Drenthe - Dutch Tech Zone - Vierkant voor Werk	196				196
Provincie Drenthe - Binnenstadsfonds (BSF)	271	271-			-
Werken in Drenthe II	-	133-	1.291	158	1.000
Prov.Drenthe - bijdrage corona buurt- en dorpshuizen	21		21	21	21
VRD: corona toegangsbewijs	169		3	171	-
Provincie Drenthe - schoolpleinrevolutie	-		60		60
Onderwijs²	15.234			15.234	0-
Spoedlocaties ihkv bodemsanering	6				6
Provincie Drenthe - Gedragsbeïnvloeding	120		64	184	0-
Provincie Drenthe - Windenergie	354			59	295
Regeling reductie energiegebruik	366			361	5
Prov.Drenthe,subs.project hoffelijke buurt in Veenoord	171			102	69
Totaal Overige Nederlandse Overheidslichamen	**25.304**	**730-**	**5.355**	**19.184**	**10.744**
Totaal	**58.267**	**850-**	**12.888**	**23.553**	**46.752**

4.6 Overige financiële verplichtingen

Onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen worden meerjarige financiële verplichtingen opgenomen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden. Deze bestaan onder andere uit waarborgen en garanties en langlopende financiële verplichtingen.

Waarborgen en garantstellingen

Bedragen x €1.000

Gewaarborgde geldleningen	Oorspronkelijk bedrag	% borg stelling	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Eind datum
Drentse Energie Organisatie (DEO)	89	30%	89	89	2028
Totaal	**89**		**89**	**89**	

Bij de gewaarborgde lening (ook wel borgstelling genoemd) stelt de gemeente zich ten opzichte van een geldverstrekker onder voorwaarden garant voor de rente- en aflossingsverplichtingen van een af te sluiten geldlening. De Drentse Energie Organisatie voert de regeling Energielening Emmen uit. Voor de door DEO verstrekte leningen vanuit deze regeling staat de gemeente voor 30% borg.

Bedragen x €1.000

Garantstellingen	Garantie bedrag
WSW: Woonservice Drenthe/Lefier/Domesta/Woonzorg	370.570
WEW: Nationale Hypotheekgarantie	1.709
Totaal	**372.279**

Het WSW staat voor Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Indien een corporatie niet aan de betaalverplichtingen kan voldoen zal het WSW garant staan. Pas als het WSW niet aan deze verplichting kan voldoen, zal de gemeente renteloze leningen aan het WSW moeten verstrekken, zodat ze alsnog aan de betaalverplichtingen kunnen voldoen. Het risico hierop is zeer klein gezien WSW momenten de hoogst mogelijke kredietstatus (triple A) heeft. In 2021 is een nieuwe achtervangovereenkomst met het WSW afgesloten. Deze omvat een aantal wijzigingen die de positie van WSW ten opzichte van deelnemende corporaties en de achtervangers verduidelijken. De achtervang wordt eerlijker verdeeld over gemeenten en het proces eenvoudiger.
Het WEW staat voor het Waarborgfonds Eigen Woningen. Dit betreft de Nationale Hypotheek Garanties die worden verstrekt aan particulieren. Hier gelden dezelfde regels als bij het WSW. De gemeente is slechts achtervang.

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

Bedragen x €1.000

Langlopende financiële verplichtingen	Ingangsdatum	Verplichting	Looptijd in jaren	Opmerking
Gemeentewinkel Klazienaveen	01-07-2020	16	0,5	Verlenging per 3 jaar
Gemeentewinkel Emmer Compascuum	01-07-2014	111	11,5	Verlenging per 10 jaar
Huur 'De Fabriek' CBK	01-08-2019	199	1,5	Met een mogelijkheid tot verlenging van 5 jaar
Huur Pioniersweg (opslag team sport)	01-04-2018	19	1,5	Verlenging per 1 jaar
Onderhoudscontract Atlas theater	19-10-2016	6.352	15	Meerjarenonderhoudsplan/onderhoudsvz
Lease wagenpark	divers	1.404	divers	Exclusief brandstof
Totaal		**8.101**		

Niet uit de balans blijkende overeenkomsten

Overzicht contracten n.a.v. Europese Aanbestedingen

	Onderwerp	Aard van opdracht	Soort	Leveranciers	Begindatum	Looptijd	Einddatum	Verlenings optie (maanden)	Contractwaarde (initiële looptijd)	Team
1	Onderhoud SOVL Drenthe en Groningen	ROK	Dienst	Nobralux	1-2-2022	24	31-1-2024	2x12	€ 21.646.317	POR
2	LED verlichting 'LED-ineens'	OO	Levering	Firefly Projects bv	21-10-2022	24	21-10-2023	1x60	€ 1.100.000	VGZ
3	Tekeningenbeheer	ROK	Dienst	PeoplePower bv	1-9-2022	24	31-8-2024	2x24	€ 242.160	VGZ
4	Onderhoud, aanschaf en realisatie (i)VRI	ROK	Dienst	DYNNIQ	1-9-2022	36	1-9-2025	1x12	€ 785.585	POR
5	ITSM - FMIS 2022	OO	Levering	Topdesk Nederland bv	27-5-2022	64	5-10-2027	2x24	€ 552.398	AUT
6	Speeltoestellen	ROK	Levering	Lappset Yalp bv, Boer Speeltoestellen bv, Proludic bv, Eibe Benelux bv, Kompan bv	1-4-2022	24	31-3-2024	2x12	€ 350.000	BOR
7	Alarmopvolging, meldkamerdiensten en onderhoud van beveiligings-, CCTV- en brand-ontruimingsinstallaties	OO	Dienst	Harwig Communicatie & Veiligheid bv	1-5-2022	24	30-4-2024	2x24	-	VGZ
8	Aanbesteding WMO Trapliften	OO	Levering	Otolift Trapliften bv	1-11-2022	48	31-10-2026	2x24	€ 433.400	ABS
9	Uitgebreide Gevaren Verzekering	ROK	Diensten	Insurance Managers	1-1-2022	36	31-12-2024	3x12	€ 722.181	JVI
10	Gymvervoer	ROK	Dienst	LTG Tour bv	1-8-2022	24	31-7-2024	1x24	€ 505.504	BBS
11	Accountantsdiensten	OO	Dienst	Baker Tilly	1-6-2022	48	31-5-2026	1x24	€ 549.640	CCA
12	Printservice Verkiezingen gemeente Emmen	OO	Dienst	Paragon Communicatie Services bv	17-11-2021	49	1-1-2026	4x12	€ 166.543	KCC
13	Printservice belastingdocumenten gemeente Emmen	OO	Dienst	DataB Mailservice bv	22-11-2021	49	1-1-2026	4x12	€ 60.291	BEL
14	Wagenparkbeheer	ROK	Dienst	Athlon Car Lease Nederland bv	1-2-2022	48	31-1-2026	2x12	€ 6.000.000	FAC
15	Levering Standaardsoftware & Gerelateerde Dienstverlening	ROK	Dienst	Protinus bv	25-6-2021	24	25-6-2023	1x24	€ 1.082.463	ICT
16	Leerroutes Inburgering B1 en Zelfredzaamheid	ROK	Dienst	IVIO-Opleidingen	1-1-2022	24	31-12-2023	2x24	€ 3.644.656	ABS
17	Raamovereenkomst voor een Master Vendor Externe Inhuur. voor de Gemeentes Emmen en Borger Odoorn	ROK	Dienst	Maandag Interim Professionals bv	5-10-2021	24	4-10-2023	2x12	€ 857.463	HRM
18	Zon op alle gemeentedaken	OO	Levering	Vriend Duurzaam bv	31-12-2018	120	31-12-2028	Nee	€ 854.461	VGZ
19	Wmo Hulpmiddelen	OO	Levering	Medipoint	1-8-2021	36	31-7-2024	2x24	€ 4.243.490	ABS
20	Grafische vormgeving en dtp werkzaamheden	ROK	Dienst	Grafisch Ontwerp Niek Hogeman	1-6-2021	24	31-5-2023	2x12	-	FAC
21	Inspectie, onderhoud en levering sportinventaris	ROK	Levering	Nijha bv	1-1-2022	24	31-12-2023	4x12	-	BBS
22	Leveren, repareren en onderhouden tractor	OO	Dienst	Mechanisatiebedrijf Meijering bv	25-1-2018	72	25-1-2024	2x12	-	BBS
23	Onderhoud Citrixlicenties	ROK	Levering	Bradon bv	31-8-2020	36	31-8-2023	Nee	-	ICT
24	Inkoop elektriciteit - Inkoopcollectief Drenthe	OO	Levering	De Vrije Energieproducent bv	1-1-2021	48	31-12-2024	2x12	€ 209.359	VGZ
25	Selectie van een cloudoplossing voor Vergunningen, Toezicht en Handhaving ten behoeve van gemeente Emmen	OO	Levering	Stadsbeheer bv	15-12-2020	48	15-12-2024	2x24	€ 316.857	TNH
26	Warme en koude drankenvoorzieningen, ingrediënten en service 2020	ROK	Levering	Overwijk Koffiesystemen bv	1-10-2020	60	30-9-2025	2x12	-	FAC
27	Vaste plantenbestek Emmen centrum	OO	Dienst	Snoek Puur Groen	15-4-2020	24	15-4-2022	2x24	€ 442.800	BOR
28	extensief maaibestek	OO	Dienst	Veluwekamp Bedrijven bv	15-4-2020	20	31-12-2021	2x24	€ 898.000	SOR
29	onderhoudsbestek begraafplaatsen	OO	Dienst	BTL Realisatie bv	13-4-2020	12	31-3-2021	2x24	€ 326.601	SOR
30	Rioolreiniging en -inspectie 2020	ROK	Dienst	VanderValk+DeGroot bv	1-3-2020	12	28-2-2021	3x12	€ 350.500	BOR
31	Planmatig onderhoud boombeheer en EPR-bestrijding	ROK	Dienst	Donkergroen bv	8-11-2019	24	7-11-2021	3x24	€ 2.822.601	SOR
32	Platform gemeentelijke regelingen	OO	Dienst	Lightbase bv	1-8-2020	29	31-12-2022	2x24	€ 360.000	
33	Abonnementenbeheer	ROK	Dienst	Postma & Cohen bv	1-9-2019	24	31-8-2021	2x24	€ 339.200	FAC
34	ICT hardware werkplekken, netwerk en server & storage	ROK	Levering	Meerdere leveranciers	26-2-2020	24	25-2-2022	2x24	€ 3.000.000	AUT
35	Regionale hoofdpost voor de waterketen Noordelijke Vechtstromenm	OO	Dienst	Xylem Watersolutions Nederland bv	8-7-2019	60	8-7-2024	5x12	€ 742.247	POR
36	Onderhoud parkeersystemen gesloten parkeeraccommodaties	OO	Dienst	IP Parking bv	1-7-2018	120	1-7-2028	2x12	€ 503.801	BOR
37	Schoonmaakdienstverlening en glasbewassing	OO	Dienst	Visschedijk Schoonmaak bv	1-10-2016	48	30-9-2020	2x24	€ 5.600.000	FAC

5. Uitvoeringsinformatie

Het onderstaande overzicht geeft een totaalbeeld van de begrote en werkelijke baten en lasten, uitgesplitst naar taakveld. Verder is per taakveld aangegeven wat het saldo is en de omvang van de reservemutaties binnen het taakveld.

Taakveld *Bedragen x €1.000*	Begroot primitief lasten	Begroot primitief baten	Begroot primitief saldo	Begroot lasten	Begroot baten	Begroot saldo	Rekening lasten	Rekening baten	Rekening saldo	*Reserve-mutaties*
Programma 1 - Inwoners en Bestuur										
0.1 Bestuur	5.534	0	-5.534	5.676	0	-5.676	5.590	426	**-5.165**	*40*
0.2 Burgerzaken	2.964	1.130	-1.834	3.465	1.630	-1.835	3.364	1.918	**-1.446**	*-145*
Programma 2 - Economie en werkgelegenheid										
3.1 Economische ontwikkeling	9.092	150	-8.942	18.260	4.275	-13.985	17.177	3.345	**-13.832**	*9.089*
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	279	6	-273	230	6	-224	216	16	**-200**	*100*
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	1.362	280	-1.082	1.263	257	-1.005	858	259	**-599**	*0*
3.4 Economische promotie	1.832	638	-1.194	2.856	1.829	-1.027	2.827	1.912	**-915**	*-1.008*
Programma 3 - Veiligheid										
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	7.853	63	-7.790	7.880	225	-7.655	7.861	240	**-7.621**	*-14*
1.2 Openbare orde en veiligheid	2.098	15	-2.082	2.351	115	-2.236	2.572	151	**-2.421**	*0*
Programma 4 - Onderwijs en jeugd										
4.1 Openbaar basisonderwijs	50	0	-50	0	0	0	0	0	**0**	*0*
4.2 Onderwijshuisvesting	6.655	271	-6.384	6.140	442	-5.699	6.023	459	**-5.563**	*446*
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	9.740	5.178	-4.562	10.623	6.107	-4.516	10.282	6.295	**-3.987**	*183*
Programma 5 - Bouwen, wonen en milieu										
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	5.071	4.079	-992	4.180	4.560	380	4.558	4.770	**212**	*-2*
5.5 Cultureel erfgoed	147	0	-147	166	0	-166	93	0	**-93**	*0*
7.2 Riolering	8.299	11.973	3.674	7.292	10.855	3.563	7.308	10.550	**3.242**	*0*
7.3 Afval	11.352	15.109	3.757	11.472	14.809	3.337	10.704	14.978	**4.274**	*0*
7.4 Milieubeheer	5.584	920	-4.664	8.126	3.438	-4.688	7.157	3.043	**-4.114**	*-643*
8.1 Ruimtelijke Ordening	1.820	0	-1.820	2.394	0	-2.394	2.449	115	**-2.334**	*0*
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.415	5.259	-156	5.701	6.366	666	3.659	9.028	**5.369**	*-90*
8.3 Wonen en bouwen	7.472	4.330	-3.142	11.119	5.979	-5.140	10.183	5.311	**-4.872**	*1.856*
Programma 6 - Inkomensondersteuning										
6.3 Inkomensregelingen	69.970	58.922	-11.048	70.832	46.406	-24.426	83.451	59.906	**-23.545**	*9.204*
Programma 7 - Openbare ruimte en Verkeer & vervoer										
0.63 Parkeerbelasting	0	4.270	4.270	-200	3.070	3.270	-197	3.768	**3.965**	*-200*
2.1 Verkeer en vervoer	17.156	205	-16.951	17.847	205	-17.641	16.777	372	**-16.404**	*-19*
2.2 Parkeren	3.259	273	-2.986	3.212	273	-2.939	3.476	456	**-3.020**	*152*
2.4 Economische Havens en waterwegen	13	0	-13	13	0	-13	21	0	**-21**	*0*
2.5 Openbaar vervoer	717	100	-617	109	100	-9	370	382	**11**	*0*
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.710	342	-8.367	10.075	315	-9.760	9.833	271	**-9.562**	*16*
7.5 Begraafplaatsen	1.394	762	-632	1.772	762	-1.010	1.388	1.101	**-287**	*0*
Programma 8 - Sport en cultuur										
5.1 Sportbeleid en activering	1.136	117	-1.019	1.245	117	-1.129	1.568	423	**-1.144**	*-98*
5.2 Sportaccommodaties	8.596	2.512	-6.084	8.600	2.560	-6.040	8.810	2.686	**-6.124**	*-449*
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	6.167	11	-6.156	6.561	340	-6.221	6.937	755	**-6.182**	*-253*
5.6 Media	2.600	100	-2.500	2.656	100	-2.556	2.655	100	**-2.555**	*0*
Programma 9 - Sociaal domein										
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	6.093	142	-5.951	7.083	492	-6.591	6.929	481	**-6.448**	*-138*
6.2 Wijkteams	3.701	0	-3.701	2.960	134	-2.826	3.279	134	**-3.144**	*0*
6.4 Begeleide participatie	25.048	0	-25.048	25.881	0	-25.881	25.187	0	**-25.187**	*0*
6.5 Arbeidsparticipatie	13.004	260	-12.743	17.957	3.707	-14.250	18.319	3.794	**-14.525**	*637*
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	6.045	198	-5.847	6.644	143	-6.501	6.841	112	**-6.729**	*0*
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	34.955	900	-34.056	36.140	765	-35.376	34.803	518	**-34.285**	*0*
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	37.326	61	-37.265	38.808	661	-38.147	39.886	645	**-39.241**	*-600*
6.81 Geescaleerde zorg 18+	18.265	829	-17.436	14.915	524	-14.391	16.032	609	**-15.423**	*780*
6.82 Geescaleerde zorg 18-	401	0	-401	3.230	801	-2.429	3.205	801	**-2.404**	*-801*
7.1 Volksgezondheid	12.520	0	-12.520	9.784	943	-8.841	9.360	1.098	**-8.261**	*1.431*
Programma 10 - Bedrijfsvoering en inkomstenbronnen										
0.4 Overhead	39.375	4.810	-34.565	41.847	6.023	-35.824	40.824	6.334	**-34.490**	*-433*
0.5 Treasury	-1.234	2.615	3.848	1.005	2.896	1.891	1.152	2.961	**1.810**	*0*
0.61 OZB woningen	1.673	16.879	15.206	1.875	17.129	15.255	1.997	17.224	**15.227**	*-100*
0.62 OZB- niet woningen	0	11.393	11.393	0	11.243	11.243	0	11.344	**11.344**	*0*
0.64 Belastingen Overig	570	425	-145	581	425	-156	368	402	**34**	*-276*
0.7 Algemene uitkering	1.703	268.056	266.353	4.361	300.711	296.350	3.763	300.181	**296.418**	*3.163*
0.8 Overige baten en lasten	9.075	474	-8.601	6.581	1.251	-5.330	5.459	985	**-4.474**	*3.393*
0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	25	0	**-25**	*0*
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**	*0*
Totaal	**420.859**	**424.059**	**3.200**	**451.568**	**462.989**	**11.421**	**455.397**	**480.658**	**25.261**	***25.221***

6. Waarderingsgrondslagen

Algemeen
De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het "Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten", de financiële verordening, de nota activabeleid en de nota reserves en voorzieningen.

Grondslagen voor waardering van activa
Immateriële activa
Het gaat hierbij om kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen, kosten van onderzoek en ontwikkeling ten behoeve van een bepaald actief, en bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Wijze van afschrijving:
Op de kosten van ontwikkeling ten behoeve van een bepaald materieel actief, de zogenaamde voorbereidingskosten, wordt niet afgeschreven. Het gehele bedrag zal worden beschouwd als onderdeel van de verkrijgingprijs van de materiële activa.
De maximale afschrijvingstermijn voor kosten van onderzoek en ontwikkeling is 5 jaar. De afschrijvingstermijn op de kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en disagio is maximaal gelijk aan de looptijd van de lening.

Materiële activa
Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen. Eventuele bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief worden op de waardering daarvan in mindering gebracht.
Verwachte duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Activa waarvan de bestemming is veranderd, wordt geherwaardeerd tegen marktwaarde van de nieuwe bestemming.

Wijze van afschrijving:
De wijze van afschrijving is vastgelegd in artikel 10 van de financiële verordening en is bekrachtigd in de nota activabeleid. De afschrijving is in principe lineair, maar naast de lineaire methode wordt ook het gebruik van de annuïtaire methode in bepaalde gevallen toegestaan. De annuïtaire methode wordt echter wel beschouwd als een afwijking van de standaard en dient te allen tijde expliciet door de raad te worden besloten. In de nota activabeleid worden de afschrijvingstermijnen benoemd.

Erfpacht
Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde.

Financiële activa
Onder financiële activa vallen de kapitaalverstrekkingen (o.a. in de vorm van deelnemingen), verstrekte leningen, overige uitzettingen (verstrekkingen) met een looptijd langer dan een jaar.
De waardering is verkrijgingsprijs verminderd met aflossingen en (andere) terug ontvangsten. De financiële activa worden tegen marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs.

Voorraden en onderhanden werken
Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingprijs plus bijkomende kosten en verminderd met opbrengsten wegens gerealiseerde verkopen en/of ontvangen subsidies. De voorraden worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor verwachte verliezen wordt per complex een voorziening getroffen. Een eventuele voorziening wordt op de boekwaarde in mindering gebracht. Voor winstneming geldt de percentage of completion methode (poc-methode) zoals toegelicht in de paragraaf grondbeleid.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar en overlopende activa
De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar en overlopende activa zijn gewaardeerd op basis van verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid worden op de vorderingen in mindering gebracht.
Onder de overlopende activa zijn de 'van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen op specifieke uitkeringen' apart opgenomen. Dit betreft een voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.

Grondslagen voor waardering van passiva
Eigen vermogen
Onder het eigen vermogen zijn opgenomen de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de voorzienbare verplichting, het verlies en/of risico's, voor zover de omvang hiervan redelijkerwijs is in te schatten. De voorziening voor van derden verkregen middelen die specifiek moeten worden besteed zijn bedoeld voor de tariefsegalisatie (afvalstoffen, riolering en begraven).

Vaste schulden
De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva
Onder de overlopende passiva worden afzonderlijk opgenomen de 'van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel' die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Borg en garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Grondslagen voor resultaatbepaling
Toerekening
De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Alle lasten en baten, die betrekking hebben op het boekjaar en ten tijde van het opstellen van de jaarrekening bekend waren, zijn in het desbetreffende verslagjaar verwerkt.
Opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn. Winsten worden slechts genomen zodra ze zijn gerealiseerd.

Afschrijvingen geschieden tijdsevenredig, op basis van de bedrijfseconomische gebruiksduur. Als startmoment voor de afschrijving geldt de datum van ingebruikneming van het actief. Afschrijvingen vinden plaats onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar.

Programma 1 – Inwoners en bestuur

Trends en ontwikkelingen

Dienstverlening
In onze dienstverlening staat het contact en de samenwerking met inwoners centraal. Dat houdt in dat onze systemen en processen daaraan ondersteunend moeten zijn. Onze focus ligt dus steeds meer op de voorkant van onze organisatie: daar waar we onze inwoners ontmoeten, waar we hun vragen beantwoorden, hen individueel ondersteunen en grotere opgaven samen met hen oppakken. Het programma 'Emmen werkt hybride', dat we in 2022 startten, helpt de organisatie die transformatie naar voren en naar buiten te maken. De beperkingen in contactmogelijkheden als gevolg van corona hebben in 2022 laten zien dat dit nodig was, maar ook dat we hier klaar voor waren en dat het veel kansen biedt. Zo leerden we in 2022 flexibeler te zijn, meerdere communicatiekanalen te benutten, ons beter te verplaatsen in de behoeften van onze inwoners en daarop onze dienstverlening beter aan te passen.

Contact en bereikbaarheid
In 2022 besloten we daarnaast tot het verruimen van de openingstijden voor inwoners naar de zaterdagochtend vanaf 1 januari 2023. Daarnaast presenteerden we de nieuwe website en introduceerden we een chatkanaal. De eerste eenvoudige en algemene vragen om informatie van inwoners kunnen we daarmee snel beantwoorden. Het aantal contactmomenten steeg in 2022. Daarnaast zagen we de waardering over de bereikbaarheid, begrijpelijkheid en eenvoud van de website in 2022 toenemen. Tegelijkertijd blijven we ook altijd langs traditionele kanalen bereikbaar en vindbaar. Zo sluiten we goed aan bij alle doelgroepen en passen we onze dienstverlening aan op wat nodig is: van snel, kort en digitaal contact tot en met persoonlijk en vraag gestuurd contact op afspraak.
De opvolging van meer complexe of individuele vragen kunnen niet altijd in een eerste contact worden afgehandeld. In die gevallen organiseren we een terugbelverzoek in de organisatie. De kwaliteit hiervan is een belangrijke pijler van de tevredenheid over onze dienstverlening. In 2022 hebben we extra aandacht besteed aan de opvolging om daarmee de kwaliteit te verhogen.

Democratie Dichterbij
Als lokale meest nabije overheid hebben we de opdracht om de individuele inwoners van Emmen te ondersteunen en de grotere opgaven in de Emmense samenleving en leefomgeving in goede banen te leiden. Inwoners zijn betrokken bij wat er in hun leefomgeving gebeurt en als iets hen persoonlijk raakt. Daarom willen inwoners steeds vaker invloed kunnen uitoefenen op de beleidsvorming, besluitvorming en uitvoering. Al in de vorige collegeperiode experimenteerden we met verschillende vormen van participatie zoals het uitdaagrecht, burgerbegroting, inwonerinitiatief en burgerraadplegingen. Dit deden we onder de noemer Democratie Dichterbij. In 2022 gaven we deze beweging een nieuwe impuls.
We merkten in 2022 dat participatie en samenwerking verder gaat dan het ontwikkelen van spelregels en plannen van aanpak. Het gaat ook om leren over welke rollen en houding van ons als lokale overheid(sorganisatie) in verschillende opgaven het beste past. En ervaren hoe je ruimte geeft aan co-creatie met de samenleving.

De gebiedswethouder
In 2022 zetten we daarin een volgende stap met de introductie van de gebiedswethouder. Samen met de gebiedscoördinatoren staan de gebiedswethouders direct in contact met wat er leeft en speelt bij inwoners. Het is een manier om contact en voeling te krijgen met de groep mensen die misschien niet gaat stemmen, maar die wel degelijk betrokken is en wiens stem ook telt.

Erkende Overlegpartners
De Erkende Overlegpartners (EOP's) speelden ook in 2022 een belangrijke rol in dit zoeken naar nieuwe vormen van participatie en samenwerking tussen inwoners en bestuur. We zien dat verschillende van hen een rol willen nemen hierin en als vertegenwoordiging van de dorpen en wijken perspectieven naar voren brengen en initiatief nemen. De burgemeester bezocht ook in 2022 de EOP's en besprak onder meer het thema werving van voldoende vrijwilligers die deze bijzondere samenwerking mede mogelijk maken.

Wet open overheid (Woo)
Op 1 mei 2022 is de nieuwe Wet open overheid (Woo) in werking getreden die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangt. Het is de start van een proces van een aantal jaren waarin de gemeentelijke organisatie en het gemeentebestuur zich aanpassen aan de veranderende eisen aan openheid en transparantie. Dit is nodig omdat het vertrouwen van inwoners en andere belanghebbenden in de lokale overheid hier begint. Bij het kunnen volgen van processen van beleidsvorming en de totstandkoming van besluiten. Het van belang dat inwoners zichzelf erkend en herkend voelen in ons beleid. Dat ze ervaren dat hun belang meegewogen is en telt.

Regionale samenwerking
In 2022 bleef de gemeente Emmen goed vertegenwoordigd in regionale netwerken. We zien dat de belangen en behoeften van inwoners steeds vaker beïnvloed worden door regionale opgaven en landelijke ontwikkelingen. Daarom is het regionaal aanwezig zijn, samenwerken en invloed uitoefenen van groot belang voor de gemeente Emmen en haar inwoners. Samenwerkingen zoals de Regiodeal, Just Transition Fund (zie ook programma 2), VDG, maar ook BOCE zijn hier voorbeelden van. In 2022 zijn we gestart met de ontwikkeling van strategische lobbyplannen. Ook dit is het gevolg van een groeiend bewustzijn dat we op die manier en op die bovenregionale schaal doelen voor de inwoners van de gemeente Emmen kunnen bereiken.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor programma 1 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Het versterken van de relatie tussen inwoners en overheid, het vergroten van wederzijds vertrouwen en het verhogen van de legitimiteit van en draagvlak voor overheidshandelen. Samen met de inwoners willen we bouwen aan een sterke lokale democratie.	☺	In 2022 verkenden Oranjedorp en Emmerhout (EOP's) de mogelijkheden van het uitdaagrecht verder. De trajecten verkeren in verschillende fases en vergen een lange adem. Verschillende experts van binnen en buiten de organisatie ondersteunen dit gezamenlijk leerproces en de doorontwikkeling van de kaders en spelregels daarbij. Dit krijgt een vervolg in 2023 en verder. In Angelso is geëxperimenteerd met een vorm van burgerparticipatie Angelslo "Stem van de Wijk". Deze pilot is afgerond en de lessen vormen input voor volgende stappen in het kader van online participatie processen.
	☺	Het verkennen van een praktische dorp- en wijkgerichte aanpak waarbij we opgaven integraal benaderen: minder vanaf de tekentafel in het gemeentehuis, maar meer vanuit de concrete ervaring van wat werkt in de samenwerking met inwoners en partners in de wijk of het dorp. Dit hangt sterk samen met het doel van de gebiedswethouder en de samenwerking met de gebiedscoördinator: aansluiten bij wat er leeft en speelt. Met de introductie van de gebiedswethouder is een periode van verkenning gestart waarbij geldt dat we (zowel bestuur als organisatie) willen leren in de praktijk en daarin ontdekken wat wel en niet werkt. 2022 is een schakeljaar als het gaat om Democratie Dichterbij:

Doel		Prestatie
	☺	Naast een bestaande ambitie groeit ook de urgentie om de nabijheid tussen inwoners en bestuur te versterken en de betrokkenheid te vergroten. Niet alleen vanuit het bestuur, maar ook vanuit de gemeentelijke organisatie. Om die reden verdiepen en verbreden we onze inspanning vanuit Democratie Dichterbij om de organisatie in staat te stellen beter aan te sluiten bij inwoners. De samenspraak tussen college en raad op dit punt krijgt een vervolg in 2023 en verder.
	☺	Op basis van de herijkte Strategienota maken we strategische keuzes in het fysieke, sociale, economische domein en op het gebied van onze positionering en inzet (lobby) in bovenlokaal, regionaal, provinciaal, nationaal en internationaal verband. Na de verkiezingen van maart 2022 zijn de ambities van de strategienota duidelijk herkenbaar vertaald naar het coalitieakkoord. In 2022 ontwikkelden we het document verder door naar een instrument om de koers van de gemeente structureel te blijven volgen. In 2023 ontwikkelen we deze monitoring op ambities verder door.
Inwoners zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente. Dienstverlening is nabij. Dit kan persoonlijk contact zijn, maar ook digitale dienstverlening.	☺ 😐	Met de nieuwe website en de chatfunctie hebben we de communicatiekanalen en de bereikbaarheid, zowel digitaal als fysiek verder uitgebreid. Kijkend naar de indicatoren (zie onderstaande tabel) zien we sinds een aantal jaren een stijgende lijn. We halen nog niet alle doelen, maar er is wel een duidelijke opwaartse trend waarneembaar. Als gevolg van snellere en betere dienstverlening door een verbeterde website drongen we het aantal terugbelverzoeken terug. En door extra monitoring op de terugbelverzoeken en acties hieraan te verbinden is het tweedelijnscontact met inwoners verbeterd.
De samenwerking in VDG-verband voortzetten op de wijze zoals in 2021.	☺	In 2022 is de aanpak 'Samen werken voor Drenthe" vastgesteld dat in 2021 werd opgesteld binnen de VDG-werkgroep GRIP. Hierin zijn Drenthe-brede afspraken voor Drentse gemeenschappelijke regelingen, gemeenteraden en colleges opgenomen. In 2022 is de uitvoering opgepakt en deze krijgt een vervolg in 2023.
	☺	Via actieve deelname in VDG-verband op gezamenlijke dossiers beïnvloedden we in 2022 ook de landelijke agenda van de VNG (o.a. lobby financiën, gemeentefonds).

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

Tevredenheid van de dienstverlening
Kijkend naar de indicatoren (zie onderstaande tabel) zien we sinds een aantal jaren een stijgende lijn. We halen nog niet alle doelen, maar er is wel een duidelijke opwaartse trend waarneembaar. Als gevolg van snellere en betere dienstverlening door een verbeterde website drongen we het aantal terugbelverzoeken terug. En door extra monitoring op de terugbelverzoeken en acties hieraan te verbinden is het tweedelijnscontact met inwoners verbeterd.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 1						
	Effectindicatoren	Real.2018	Real.2019*	Real.2020	Real. 2021*	Real.2022
1	Waardering samenwerking gemeente - inwoners*	6,01		6,02		nog niet bekend
2	Waardering inwoners dienstverlening balie	8,1	8,3	8,4	8,4	8,4
3	Waardering inwoners dienstverlening telefoon	8,1	8,4	7,6	7,8	7,9
4	Waardering inwoners dienstverlening website	7,6	7,6	7,3	7,3	7,6
	Prestatie-indicatoren					
1	Tijdigheid afgehandelde contacten	89%	91%	89%	88%	89%
2	Tijdigheid afgehandelde zaken	84%	87%	94%	93%	90%

*wordt tweejaarlijks gemeten: bron: waarstaatjegemeente.nl

Wat heeft het gekost?

De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

1 Inwoners en Bestuur

Taakveld *(Bedragen * €1.000)*	**Primitieve begroting**	**Begroting**	**Rekening**	**Verschil**
Bestuur	5.534	5.676	5.514	161
Burgerzaken	2.822	3.134	3.033	101
Totaal lasten	**8.356**	**8.809**	**8.547**	**262**
Bestuur	0	0	390	-390
Burgerzaken	910	1.220	1.442	-222
Totaal baten	**910**	**1.220**	**1.832**	**-612**
Mutatie reserves	-79	-79	-105	26
Saldo Inwoners en Bestuur (netto)	**7.367**	**7.511**	**6.610**	**900**

Programma 2 - Economie en werkgelegenheid

Trends en ontwikkelingen

We bevinden ons in een bijzondere periode. Na de onzekere coronaperiode bevindt onze economie zich wederom in ongewisse tijden. Ondertussen zijn de corona steunmaatregelen voor ondernemers afgebouwd en zien we dat terugbetalingen voor sommige ondernemers (nog) tot problemen leiden. Sinds een jaar zien we door de oorlog in Oekraïne de energieprijzen stijgen. Dit vormt een risico voor bedrijven die dat niet kunnen doorberekenen in hun prijs. Het prijsopdrijvend effect van de hogere energieprijzen, de grondstoffentekorten en de krapte op de arbeidsmarkt zorgen voor een historisch hoge inflatie. Eind 2022 zien we ook dat de rentes stijgen en de woningmarkt begint af te koelen. Deze ontwikkelingen hebben vergaande consequenties voor aanbestedingen, voor de koopkracht en het sentiment en vertrouwen van de consument.

We veranderen naar een slimme (digitale), duurzame groene economie en samenleving en staan daarbij voor grote opgaven die voortkomen uit het Klimaatakkoord, de energietransitie en de reductie van stikstof en CO2 uitstoot. Al deze opgaven samen met de eerdergenoemde (mondiale) crisissen, zijn ondertussen in toenemende mate van invloed op de economische groei. Hierbij kan gedacht worden aan inflatie, stilliggen van productie, werkgelegenheid etc. De transitie naar een circulaire economie en de energietransitie hebben alleen maar aan urgentie gewonnen. En ook het vraagstuk van human capital staat daardoor hoog op de agenda. Dat maakt dat onze ondernemers te maken hebben met grote opgaven te midden van economische onzekerheid.
Het afgelopen jaar hebben wij extra lobby inzet gepleegd en dit heeft geleid tot mooie resultaten . Er is stevig ingezet op de aanvraag voor de volgende Regiodeal periode en deze is heel goed ontvangen. Daarnaast hebben onze lobbyinspanningen geleid tot toekenning van steun aan de motie Nedersaksenlijn. Bovendien heeft onze lobby geleid tot een omvangrijk Europees budget om genoemde transities te faciliteren, dit is het zogenaamde Just Transition Fund (JTF), fonds voor een rechtvaardige transitie. Dit fonds kent voor Noord-Nederland een omvang van € 330 miljoen, met een looptijd van 2023-2027.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor programma 1 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Een toekomstbestendige kennis- en netwerkeconomie en arbeidsmarkt met een	☺	We zetten in regionaal verband met onze partners in op een arbeidspopulatie/ human capital dat nu en in

sterke verbinding tussen kennis- en onderwijsinstellingen en werkgevers	☺ ☺ ☺ ☺	de toekomst aansluit op de vraag vanuit werkgevers. Concrete acties: In 2022 is vanuit onze rol als centrumgemeente AMRD een (Noordelijke) HC plan opgesteld. • Vanuit de Regio Deal en M&Gezond is met zorginstellingen, Drenthe College en NHL Stenden een Innovatienetwerk voor Welzijn en Zorg opgericht (IWZ), met als doel de arbeids-markt voor welzijn en zorg in de regio te versterken. In 2022 zijn we gestart met de aanstelling van een programmamanager. De insteek is om het IWZ te verbinden met de Greenwise Campus en de agenda Welzijn, Zorg & Technologie. • Met NHL Stenden, Drenthe College en stakeholders is ook in 2022 uitvoering gegeven aan het actieprogramma Emmen Studiestad. Inmiddels hebben de partijen een intentieovereenkomst getekend en worden voorbereidingen getroffen voor een studiestart kick-off evenement in 2023; • In 2022 is een Erasmus aanvraag ingediend voor een MBO-HBO opleiding Waterstof, uniek in Nederland. Inmiddels is de aanvraag gehonoreerd (maart 2022) en de grant agreement ondertekend. De subsidie bedraagt € 3.793.000 euro voor het hele project. Hiervan gaat ca. € 400.000 naar NHL Stenden en Drenthe College. Het project is op dit moment in uitvoering. • Inzet Regionaal Mobiliteitsteam (RMT) In Arbeidsmarktregio Drenthe is het RMT ingezet om mensen die werkloos zijn of dreigen te worden naar ander werk te begeleiden.
	☺ ☺	In 2022 is stevig ingezet op de doorontwikkeling van Greenwise Campus als het verbindende vliegwiel om gezamenlijk en integraal te werken aan onze strategische economische doelstellingen. In 2022 is o.a. gewerkt aan de: - Samenwerkingsovereenkomst; - Inrichting organisatie/governance; - Uitwerking programmalijnen eerste fase; - Uitwerking begroting eerste fase; - Gesprekken stakeholders. Chemie campus heeft als onderdeel van Greenwise Campus in 2022 vorm gekregen: - de toegekende subsidie van EFRO voor CICE (Chemport Industry Campus Emmen) wordt besteed aan viertal programma's (min.10 innovatieprojecten, innovatiecentrum, Acquisitie en Human Capital); - Emmen heeft in NNL (in samenwerking met Heerenveen) de lead op de pijler 'Circulaire Kunststoffen'; - Verscheidene businesscases gereed, waaronder het Nationaal Kenniscentrum Recycling Polymeren, deze wordt ingebed binnen de pijler Circular Plastics van de Greenwise Campus.
Een robuuste economische structuur (ecosysteem) met (maatschappelijke) impact op		Aanjagen economische transitie naar 'smart' (digitalisering, innovatie) en 'impact' (circulair,

de regio en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, resulterend in groei en toenemende concurrentiekracht van de relevante industriële sectoren Chemie, HTSM en Energie.	☺ ☺ ☺	duurzaam en maatschappelijk). Om de transities te bevorderen hebben we in 2022 concreet ingezet op: • Benutten EU-fondsen, door o.m. deelname JTF kern- en werkgroepen, maken programmaplan JTF Emmen en opbouwen JTF organisatie, informeren partners, cofinanciering leveren (vanuit SIOF); • City Deal Impact ondernemen dat in 2021 met het Rijk is gesloten, als onderdeel van Agenda Stad; • Uitvoering geven aan het actieprogramma Impact Ondernemen, één van de projecten vanuit de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe. - Gestart met het vormgeven van een actieplan Circulaire Economie als onderdeel van het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat.
	☺ ☺ ☺ ☺	Het versterken van de speerpuntsectoren (HTSM/maakindustrie, groene chemie/circulaire economie, groene energie en transport/logistiek), waarin betekeniseconomie een rol heeft. In 2022 hebben we: • Gemeentelijke ambities en inzet op thema's / sectoren gekanaliseerd in en via Greenwise Campus; • Via stortingen in het SIOF een impuls gegeven aan economische ontwikkelingen die bijdragen aan het vestigingsklimaat, de werkgelegenheid en gebruik fondsen voor transities; • De ontwikkeling van de energiehub GZI Next Emmen gefaciliteerd; • Ingezet op groene en slimme bereikbaarheid.

Stimuleren van innovatie en verduurzaming in industrie, land- en tuinbouw.	☺ 😐 ☺ ☺ ☺	• Bijgedragen aan realisatie van noodzakelijke randvoorwaarden om te komen tot een innovatiever en meer duurzame industrie, land- en tuinbouw, door inspanning in het programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat (Zie ook programma 5); • Onderzoeken herijking bedrijventerrein structuurvisie en landbouwbeleid i.r.t. provinciaal stikstofbeleid (Nationaal Programma Landelijk Gebied:NPLG) als onderdeel omgevingsvisie (zie ook progr. 5); na duidelijkheid over het stikstofbeleid doet de gemeente onderzoek; • Over de mogelijkheden voor een gezamenlijke tuinbouwvisie gericht op verduurzaming zijn we doorlopend in gesprek met ondernemers en provincie (programma 5); • Vanuit (een project van) de Regiodeal ingezet op toekomstbestendige bedrijventerreinen; • Nieuwe Stimuleringsregeling Revitalisering Landbouw Emmen (SRLE) vormgegeven en opengesteld.
Emmen heeft een aantrekkelijk ondernemingsklimaat	☺ ☺	Wij hebben bouwstenen aangeleverd bij het kabinet voor het Deltaplan Noord-Nederland. Dit plan richt zich op duurzaam economisch groeipotentieel, met de focus op bereikbaarheid (spoorinfrastructuur) en woningbouw. Door een regionale vertaling hiervan te maken willen we komen tot een plan waarmee we de belangen van Emmen (en Zuidoost-Drenthe) langdurig borgen. Integrale dienstverlening aan en acquisitie van bedrijven.
Emmen kent één scherp en breed uitgedragen economisch profiel dat aansluit op de speerpuntsectoren.	☺	Economische profilering Emmen inhoudelijk koppelen aan de Greenwise Campus;
Vergroten van de aantrekkingskracht van de gemeente Emmen om daar te verblijven, te recreëren en te winkelen voor inwoners en bezoekers.	☺ ☺ ☺ ☺	Inzetten op versterking, uitbreiding van en diversiteit in toeristisch en recreatief aanbod voor meerdaags verblijf, waaronder: • Het beleidskader vrijetijdseconomie is in januari 2022 vastgesteld. Er is uitvoering gegeven aan de nota; • EU-subsidies zijn benut (Interreg V: tweetaligheid in vijf van onze musea en Leader voor het Van Gogh Huis) om een impuls te geven aan recreatieve ontwikkelingen; • In samenwerking met de Duitse regio's (Natuurpark Moor Veenland) is een Natuurparkplan opgesteld dat als basis dient voor grensoverschrijdende Interreg6 projectaanvragen voor versterking van het Bargerveen gebied; • Er wordt uitvoering gegeven aan het Regiodeal project 'Blue Zone Innovations' met als doel de innovatiekracht van de sector te vergroten en te zorgen voor een betere aansluiting tussen bedrijfsleven en MBO-HBO. Daarnaast wordt er uitvoering gegeven aan het Regiodeal project 'Digitalisering Vrijetijdseconomie';

	☺ ☺ 😐 ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ 😐 ☺	• Er is ingezet op doorontwikkeling en professionalisering van het Veenpark en het Van Gogh Huis (zie programma 8); • Er is ingezet op het Van Gogh Drenthe project en lokale programmering van het Van Gogh jaar en op productontwikkeling; • Het college heeft besloten om camperplaatsen op P-Noord te realiseren. Dit heeft vertraging opgelopen. Doelstelling is om de camperplaatsen uiterlijk in 2024 te realiseren; • Er is gestart met de realisatie van het wandelknooppuntennetwerk en de voorbereidingen voor themaroutes zoals o.a. belevingsroute Noordbargerbos en een fiets- en wandelroute Van Gogh; • Er is gebruik gemaakt van de provinciale regeling kwaliteitsverbetering recreatieve fietspaden en er wordt ingezet op kwaliteitsverbetering van de MTB-routes; • De opdracht van Stichting Promotie Emmen (SPE) is geactualiseerd en een verhuizing van Tourist Info Punt (TIP kantoor) onderzocht; • Samen met de sector zijn de toeristische verhaallijnen van Emmen bepaald en is en wordt gewerkt aan het toeristisch profiel en een nieuwe huisstijl; • Middels het stimuleringsfonds R&T zijn acht initiatieven ondersteund die bijdragen aan de versterking en diversificatie van het recreatief, toeristisch aanbod; • Detailhandelsstructuurvisie 2030 vastgesteld, doorlopend invulling geven aan het uitvoeringsprogramma; • Nadere regels terrassen 2023 vastgesteld; horecavisie 2023 opgesteld en vastgesteld. Vanuit programma Emmen Vernieuwt: • Uitvoeren Programma Emmen centrum o.b.v. de omgevingsvisie Emmen centrum uit 2017; • Inzetten op subsidie 'Impulsaanpak Winkelgebieden' voor gebiedsgerichte projecten met marktpartijen voor het vergroten van de gebruiks-, belevings-, en toekomstwaarde in een deel van het centrum. De landelijke regeling is vertraagd en de conceptvoorwaarden zijn gewijzigd. De mogelijkheden om in een 2de of 3de ronde mee te doen worden onderzocht. Er was in 2022 nog geen project zover dat een aanvraag bij de de 2de ronde mogelijk was. In 2023 is de 3de ronde; • Verlengen van de inzet van een kwartiermaker voor Emmen centrum.
Positioneren en profileren in regionaal, nationaal en internationaal verband op onze speerpuntensectoren en bereikbaarheid	☺ ☺	Gericht samenwerken, (bestuurlijke) netwerken en lobbyen om de (internationale) positie van de regio te versterken. In 2022: • Zijn we gestart met de ontwikkeling van een lobbystrategie; • Namen we ambtelijk en bestuurlijk deel aan verscheidene netwerken, stuur- en werkgroepen;

	☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺ ☺	• Geavenen we uitvoering aan de Agenda NG4 EU Office Brussel 2020 – 2024 en zijn we gestart met de herijking van ons Europees beleid. In het eerste kwartaal 2023 wordt er een raadsinformatiebijeenkomst Emmen en Europa georganiseerd; • Hebben we samen met het POLIS netwerk een succesvolle internationale bijeenkomst georganiseerd voor Europese partners over mobiliteitsvraagstukken in middelgrote en kleine steden; • Hebben we een tweedaagse georganiseerd met de Stad Lingen en de provincie Drenthe, met als centraal thema cross border hydrogen; • Hebben we samen met partners in Noord-Nederlands het internationaal netwerkevent "ticket to connect" tijdens de European Week of Cities and Regions georganiseerd; • Is in DTZ-verband een strategische agenda opgesteld. Eind 2022 is er informatiebijeenkomst voor raden en staten geweest; • Bleven we op gebied van R&T samenwerken in BOCE verband; • Gaven we in de AMRD gezamenlijk uitwerking aan het vastgestelde arbeidsmarkt beleidskader.

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

Onderzoeken herijking bedrijventerrein
Voortgang van dit proces is afhankelijk van duidelijkheid over het provinciaal stikstofbeleid. Hierdoor heeft dit proces enige vertraging opgelopen.

Camperplaatsen op P-Noord
Dit heeft vertraging opgelopen omdat het vinden van een projectleider én het proces met de omgeving meer tijd vereiste dan voorzien. Doelstelling is om de camperplaatsen uiterlijk in 2024 te realiseren.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 2						
	Effectindicatoren	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real. 2022
1	Totaal aantal werknemers in gem Emmen	45.507	45.859	45.940	47.291	48.834
2	Aantal toeristische overnachtingen	388.442	412.452	316.307	405.379	445.429
	Prestatie-indicatoren					
1	Aantal ha beschikbare bedrijvenkavels	-	69,8	69,8	64,7	107,5
2	Aantal ha uitgegeven bedrijvenkavels	-	-	2,1	5,6	4,0

Wat heeft het gekost?
De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

2 Economie en Werkgelegenheid

Taakveld *(Bedragen * €1.000)*	Primitieve begroting	Begroting	Rekening	Verschil
Bedrijfsloket en -regelingen	1.362	1.263	858	405
Economische ontwikkeling	4.992	9.160	7.223	1.937
Economische promotie	1.732	2.756	2.727	29
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	179	130	116	14
Totaal lasten	**8.265**	**13.309**	**10.924**	**2.386**
Bedrijfsloket en -regelingen	280	257	259	-1
Economische ontwikkeling	150	3.778	2.479	1.299
Economische promotie	638	683	804	-121
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6	6	16	-10
Totaal baten	**1.074**	**4.724**	**3.558**	**1.166**
Mutatie reserves	4.300	7.657	8.180	-524
Saldo Economie en Werkgelegenheid (netto)	**11.491**	**16.242**	**15.546**	**696**

Programma 3 – Veiligheid

Trends en ontwikkelingen

Maatschappelijke ontwikkelingen
Ondanks de in de inleiding geschetste onzekere tijden leven we gelukkig in wijken en dorpen waar 'naoberschap' nog bestaat. Inwoners kijken in moeilijke tijden naar elkaar om en helpen elkaar. Hierdoor kunnen kinderen gelukkig, veilig, gezond en met perspectief opgroeien. Volwassenen kunnen blijven meedoen en leveren zo een bijdrage aan de samenleving.
Toch is naoberschap niet altijd meer vanzelfsprekend. De maatschappij wordt complexer, minder mensen nemen deel aan het verenigingsleven. Een andere trend is dat mensen minder van elkaar verdragen en een kort lontje hebben. De aandacht lijkt meer uit te gaan naar het versterken van tegenstellingen, dan het zoeken naar onderlinge verbinding. Dit stelt steeds hogere eisen aan het veiligheidsdomein en de (gemeentelijke) veiligheidszorg. De taken in de keten verzwaren en verschuiven. Hierdoor is het belang van samenwerking met en tussen ketenpartners nog belangrijker.

We zien het maatschappelijke ongenoegen toenemen. Dit komt tot uiting in meer demonstraties tegen de voorgestelde stikstofaanpak of bijvoorbeeld het klimaatvraagstuk. Daarnaast nemen vormen van overlast in wijken en dorpen toe. Vooral personen met onbegrepen gedrag zorgen voor overlast. Voor het domein veiligheid betekent dit enerzijds een verhoogde vraag naar beveiligings- en toezichtcapaciteit. Anderzijds vraagt het faciliteren en in goede banen leiden van de in de inleiding geschetste ontwikkelingen (corona, de opvang Oekraïners, de vluchtelingenproblematiek en de demonstraties en protesten) eveneens de nodige capaciteit.

In een tijd waarin sprake is van schaarse politiecapaciteit is het goed te kijken naar de juiste en beschikbare inzet van de politie. Dit leidt er in ieder geval toe dat de druk op de gemeentelijke boa's is vergroot. Daarnaast zien we nog een andere ontwikkeling: het is steeds lastiger door de krapte op de arbeidsmarkt om particuliere beveiligers in te huren .
Met behulp van het dashboard veiligheid hebben we beter en actueel zicht op de veiligheids-problematiek in onze dorpen en wijken. Hierdoor zijn we in staat om samen met politie en andere partners efficiënt en effectief in te spelen op (zorg- en) veiligheidsproblematiek en kunnen we de (beperkte) capaciteit gericht inzetten.

Zorg en veiligheid
Effectieve samenwerking van deze twee ketens is van essentieel belang om de veiligheid van de samenleving te borgen. Dit heeft betrekking op tal van onderwerpen, zoals bij:
- Mensen die verward gedrag vertonen. Zij worden niet altijd begrepen en geaccepteerd en hebben vaak te maken met een opeenstapeling van problemen. Deze mensen zijn soms enerzijds slachtoffer van misbruik en criminaliteit en kunnen anderzijds zelf ook overlast en veiligheids-problemen veroorzaken. Dader- en slachtofferschap kunnen door elkaar lopen;
- Domeinoverstijgende problematiek (zoals huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld), waar regie op zorg en veiligheid nodig is. Dit om tot integrale samenwerking tussen de verschillende partners en gedegen plannen van aanpak te komen.

2022 was het laatste jaar van het programma Geweld Hoort Nergens Thuis. Het programma had tot doel de ketenaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling te verbeteren. In 2023 gaat dit programma verder onder een andere naam: Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming. De principes blijven dezelfde. Belangrijkste aanvulling is dat er wordt onderzocht of verschillende regionale partijen samen één regionaal veiligheidsteam kunnen vormen.

Jeugd en Veiligheid
Landelijk en ook in Emmen zijn er zorgen over de groeiende criminaliteit onder jongeren. Uit onderzoek bleek dat jongeren in bepaalde wijken van onze gemeente een grote kans hebben om in de ondermijnende criminaliteit te belanden. Dit wordt aangeduid als 'jonge aanwas'. Dit baart ons zorgen en daarom zetten we in op het ontwikkelen van een lokale aanpak jonge aanwas. Daarbij hebben we specifiek aandacht voor het vroegtijdig signaleren van jongeren die dreigen te ontsporen. Het is van groot belang om met hen in contact te blijven. Dit doen we via jongerenwerkers, buurtsportcoaches en de jeugdboa's. Met hun inzet kunnen we alert zijn op signalen en daarop inspelen.

Bij jongeren die in negatieve zin opvallen door het geven van overlast en/of crimineel gedrag hebben we samen met partners ervaring opgedaan met het opstellen van een integrale aanpak. Daarbij worden interventies van het zorg- en veiligheidsdomein afgestemd ingezet.

De eerste ervaringen daarin zijn goed. We willen deze aanpak verder door ontwikkelen en borgen. We hebben daarbij gemerkt dat procesregie daarbij van toegevoegde waarde is.

Naast de focus op jonge aanwas geven we uitvoering aan een integrale aanpak met aandacht voor zorg en passende interventies voor onze inwoners. Vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid (proces-regisseur) zien we erop toe of en hoe gewerkt wordt conform de afspraken die zijn gemaakt. Daarbij gaat het vooral om de op- en afschaling van zorg/begeleiding en de afstemming tussen casus- en procesregie.

Inzet van boa's
In de afgelopen jaren is er veel Boa-inzet geweest op en rond het Stationsgebied. Ook de komende jaren zal de inzet van de Boa's op het Stationsgebied nodig blijven. De Boa's zijn ook belast met de begeleiding van de afvoer en opslag van inboedels bij huisuitzettingen. Boa's worden op tal van fronten belast met zorgvuldig handhavend optreden. Tegelijkertijd zijn ze verantwoordelijk voor een goede registratie van de wijze waarop zij hebben opgetreden. We constateren dat de gebiedsgerichte- en themagerichte inzet verder geoptimaliseerd moeten worden. Hierbij kijken we ook naar een meer effectieve inzet op momenten dat om extra toezicht en handhaving wordt gevraagd. Daarnaast worden boa's ingezet op wat zwaardere veiligheidsvraagstukken. Dit vraagt om verbreding van hun kennis en vaardigheden. Zo zijn ze beter voorbereid om complexe vraagstukken aan te pakken. We onderzoeken daarbij nut en noodzaak om de boa's uit te rusten met handboeien.

Inzet van straatcoaches in Nieuw-Weerdinge
Straatcoaches zijn vanaf 7 december 2022 aan de slag in Nieuw-Weerdinge. Ze worden ingezet tegen een kleine groep asielzoekers die overlast veroorzaakt als zij lopend de route afleggen tussen Emmen en het azc in Ter Apel. Straatcoaches spreken de taal van de doelgroep en leggen zo contact met deze jongeren, spreken ze aan op hun gedrag aan en maken afspraken. De straatcoaches zullen eerst voor een periode van drie maanden actief zijn in Nieuw-Weerdinge. Daarna wordt hun inzet geëvalueerd. Omdat de overlast zich blijft voordoen is de inzet van handhavers en politie geïntensiveerd.

Georganiseerde/ondermijnende criminaliteit
De aanpak van dit thema krijgt steeds meer vorm. De interne structuur is aangepast en we geven meer prioriteit aan de weerbaarheid van ambtenaren en bestuur. Tegelijkertijd stellen we vast dat de capaciteit van Politie, het Openbaar Ministerie en gemeente beperkt is. Desondanks blijft het voorkomen en verstoren van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit prioriteit. We willen voorkomen dat misdaad loont. Dat doen we onder andere door intensievere Bibob controles.. Net als andere gemeenten dienen we aan de voorkant op alle gemeentelijke taakvelden gebruik te maken van Bibob-toetsingen. De aanpak van ondermijning, de toenemende criminaliteit onder jongeren, de langdurige en zware overlast-casuïstiek legt structureel extra beslag op de capaciteit van het cluster veiligheid.

Verkeersveiligheid
Het aantal geregistreerde verkeersongevallen met letsel is in 2022 fors toegenomen. Dit is een regionale en landelijke trend en een direct gevolg van de algemene maatschappelijke ontwikkelingen. Een andere verklaring is dat de registratiegraad van de politie is gestegen. De stijging van het aantal ongevallen heeft direct gevolgen voor de maatschappelijke kosten.
De aanpak van verkeersveiligheid doen we samen met ketenpartners zoals, rijk, provincie, politie en Veilig Verkeer Nederland. Naast repressieve aanpak is een plan opgesteld voor preventieve risico-gestuurde aanpak in het SPV2030 (Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030).

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom

In de navolgende doelenboom is voor programma 3 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Met bedrijven en instellingen verbeteren we de fysieke/externe veiligheid. De effecten van de Omgevingswet moeten worden getoetst aan het gemeentelijk fysieke/externe veiligheidsbeleid.	☺	In 2022 hebben we ons voorbereid op de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het Bouwen. De invoering van de Omgevingswet en WKB is doorgeschoven naar 1 januari 2024. We liggen op schema, en zijn in staat om vanaf 1 juli 2023 intensief te testen en te oefenen om met de wetten te kunnen werken vanaf datum inwerkingtreding. Wij richten nieuwe werkprocessen in. Wij weten ook hoe wij ons verhouden tot de particuliere kwaliteitsborgers.
	☺	Ondertussen wordt er hard gewerkt aan het inrichten van het nieuwe zaaksysteem LEEF waarin de werkzaamheden van vergunningverlening, toezicht en handhaving straks worden vastgelegd. Met de komst van LEEF zijn we beter in staat om datagericht te werken bij vergunningverlening, toezicht en handhaving.
We beperken de impact van crises en rampen in het fysieke/sociale domein	☺	In 2022 is de Crisis Management Organisatie (CMO) actueel. Dit jaar hebben we te maken gekregen met een cyberaanval waardoor besloten is om een gezamenlijke oefening CMT /College uit te voeren en de oefening crisis in het sociaal domein te verplaatsen naar 2023. Als gevolg van de inzet voor corona , de opvang van Oekraïners en de vluchtelingenproblematiek zijn en minder oefeningen/trainingen uitgevoerd.

Met inwoners zorgen we voor inclusieve wijken/ dorpen, waarin jongeren veilig kunnen opgroeien en ruimte is voor diversiteit.	☺	We geven uitvoering aan de lokale aanpak terugdringen huiselijk geweld en kindermishandeling door middel van het lokale uitvoeringsplan GHNT. In het lokaal preventieakkoord wordt ook het onderdeel middelengebruik onder jongeren benoemd. In dat kader wordt toegewerkt naar een uitvoeringsprogramma.
	☺	We zetten in op snellere en adequate zorg vanuit de visie gefaseerde ketenzorg.
We verminderen overlast en onveilige situaties van en door (kwetsbare) inwoners.	☺	Het sociaal domein is complex ingericht. Er zijn veel betrokken partijen. In een stakeholderbijeenkomst hebben de betrokken partijen hun steun verleend aan de ambitie van de gemeente om slachtoffers van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld te voorkomen.
	😐	In het 4de kwartaal 2022 maakten we met (zorg)partijen afspraken over op- en afschalen van zorg en over casus- en procesregie. Daarbij versterken wij eveneens de gemeentelijke (regie)rol en bestuurlijke verantwoordelijkheid bij complexe zorgvraagstukken. Ook willen we de samenwerking in de keten van zorg- en hulpaanbieders versterken. We zetten in op snellere en adequate zorg vanuit de visie gefaseerde ketenzorg.
	☺	De persoonsgerichte aanpak (PGA) wordt in afstemming met het Zorg- en Veiligheidshuis Drenthe (ZVHD) uitgevoerd. Wel zien we dat de problematiek in omvang lijkt toe te nemen. De inzet op deze onderwerpen heeft direct effect op de noodzakelijke inzet vanuit het cluster veiligheid. We investeren in een betere afstemming met andere overleg-tafels zoals Jeugd om meer aan de voorkant van problematiek te komen.
	☺	In 2022 is de formatie van de Boa's uitgebreid met 2 FTE. We zetten in op adequate, toekomstbestendige handhaving die zichtbaar is in dorpen en wijken. Ambitie is flexibelere inzet van Boa's. Afgestemd met EOP's zetten we in op meer Boa-toezicht in wijken en dorpen. Met politie worden afspraken gemaakt over rol/positie en informatie-uitwisseling tussen wijkagenten en de Boa's.
	😐	In 2022 hebben we gewerkt volgens de regionale afspraken met de hoog complexe zorg. Op inhoud zijn we tevreden, maar maatwerk blijft in een aantal gevallen lastig. Er wordt gewerkt aan de garantie-bed overeenkomst voor 2023 en de besluitvorming hierover door het college.
	😐	Om de administratieve lasten voor gemeenten te drukken zijn voor de Wvggz en de Spoedpoli voorstellen gedaan om meerjaren overeenkomsten aan te gaan. Echter sinds kort geeft de GGD aan dat er juridische bezwaren zijn tegen de onderliggende overeenkomsten. De gemeente Midden Drenthe, als bestuurlijk trekker sluitende GGZ keten pakt dit op.
Iedereen kan veilig deelnemen aan het verkeer.		Vanuit de risico-gestuurde aanpak (Strategisch plan Verkeers-

	🙂	veiligheid 2030) hebben we in provinciale samenwerking, Mobiliteitsraad, het uitvoeringsplan in ontwikkeling voor gevaarlijke trajecten vastgesteld.
	🙂	Vanuit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid zijn vier beleidsthema's opgenomen voor de individuele verkeersdeelnemer en zijn of haar gedrag. Dit betreffen de thema's: rijden onder invloed, snelheid, afleiding en verkeersovertreders. We voeren hiervoor samen met onze partners campagnes uit, geven voorlichting en organiseren verkeerslessen voor kwetsbare verkeersdeelnemers. Mogelijk is intensivering van handhaving nodig. Emmen heeft 56 basisscholen. Alle scholen kunnen educatieprojecten afnemen. Hiervan doen 40 scholen inmiddels mee aan het Drents Verkeersveiligheidslabel. Emmen heeft 21 scholen in het VO en MBO. Deze scholen kunnen eveneens educatieprojecten afnemen.
Met partners willen we de ondermijning verstoren. Daarbij versterken we de ambtelijke en bestuurlijke weerbaarheid.	🙂 🙂	Met partners (o.a. Politie en RIEC) willen we verstorend werken in de richting van ondermijning. Dit pakken we gebiedsgericht, fenomeen- en branchegericht op. In 2022 is het Actieplan aanpak ondermijning en de daaraan gekoppelde actiematrix vastgesteld. De interne – en externe overlegstructuren krijgen steeds beter vorm. Er lopen momenteel een aantal concrete cases waarbij de acties die zijn benoemd in het actieplan worden toegepast en uitgevoerd. Samen met partners (bedrijven/instellingen en inwoners, VPB, politie en RIEC) vergroten we de weerbaarheid van ondernemers. Samen met buurgemeenten en het RIEC werken we aan een gerichte aanpak van de leegstand in het buitengebied. In 2022 is een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd voor ondernemers/agrariërs. In het kader van de focus op industrieterreinen is in 2022 een branchecontrole uitgevoerd bij de Recyclingbedrijven en hebben we een presentatie over Cybercrime/Ondermijning voorbereid voor ondernemers (die heeft op 19 januari 2023 plaatsgevonden).
We versterken de cyberweerbaarheid van onze gemeente door onze eigen veiligheid op orde te hebben en inwoners voor te lichten.	🙂 🙂 😐	In 2022 is de crisisorganisatie getraind als gevolg van een concrete een cyberaanval. Door deze externe aanval op het gemeentelijk netwerk is er direct opgeschaald naar de crisisorganisatie. Om nog beter voorbereid te zijn is begin 2023 een cyberoefening gehouden. Mede als gevolg van corona/ de opvang van Oekraïners, die veel inzet vroeg, zijn we later (medio 2022) gestart met de voorbereidingen voor een presentatie voor ondernemers over cyberweerbaarheid.. Deze heeft in januari 2023 plaatsgevonden. We zien dat banken en verzekeraars onze inwoners uitnodigen voor informatiebijeenkomst over de gevaren van internetfraude en onvoldoende beveiliging van computers. Met deze partijen stemmen we mogelijke samenwerking af.

Het hoofddoel van programma 3 is: **Emmen is de veiligste 100.000+ gemeente**

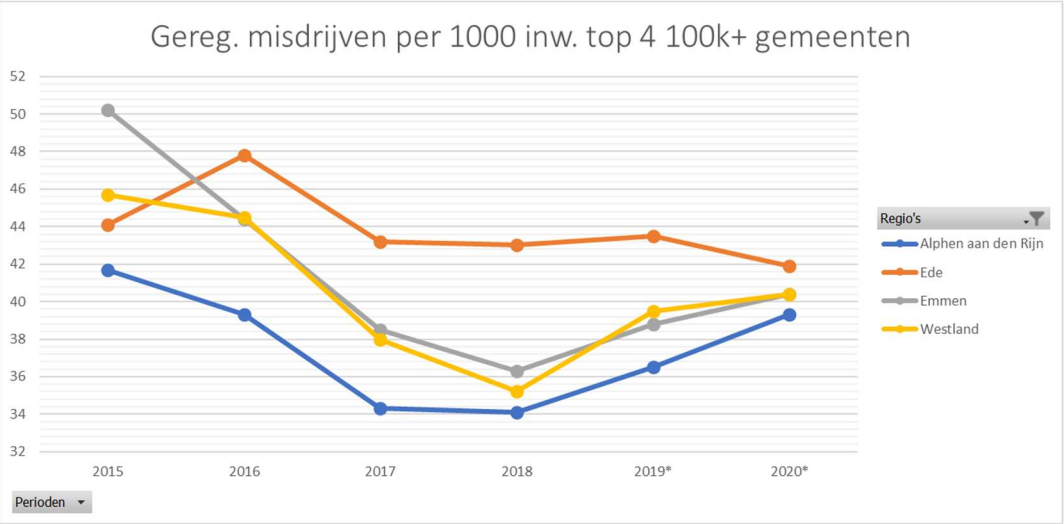

Op basis van de CBS cijfers van het aantal geregistreerde misdrijven in de 100.000+ gemeenten behoort Emmen tot de top 4 van de veiligste 100.000+ gemeenten.
De informatie voor de verplichte indicatoren voor veiligheid is te vinden op: www. waarstaatjegemeente.nl

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

Verminderen overlast en onveilige situaties van en door (kwetsbare) inwoners:

- Aanpak Voorkomen Escalatie (AVE) methodiek: Dit proces is volgend op de definitieve inrichting van de lokale infrastructuur binnen het sociaal domein.
- Ketenveldnorm: de aanpak van de ketenveldnorm in Drenthe werd vanuit de gemeente Hoogeveen gecoördineerd; hierin zat enige vertraging. Medefinanciering door de gemeenten is momenteel nog niet aan de orde. Maatwerk voor deze groep is en blijft lastig bijv. als het gaat om passende huisvesting in dorpen en wijken.
- Wvggz/Spoedpoli: over de uitwerking van de Drentse meerjaren afspraken met de GGD en Zorgcentrale Noord in het kader van de Wvggz ontstaan nu juridische vraagtekens ten aanzien van onderliggende overeenkomsten. Hierdoor dreigt opnieuw de nodige vertraging.
- Informatiebijeenkomsten voor inwoners: Duidelijk is geworden dat banken en verzekeraars degelijke informatiebijeenkomsten beleggen voor onze inwoners. Er is voor gekozen om in eerste instantie de afgesproken cybersafety bijeenkomsten voor ondernemers prioriteit te geven gelet op het grotere risico voor bedrijven en de betrokken werknemers.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 3						
	Effectindicatoren	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real.2022
1	In 2022 vermindert het aantal verkeersslachtoffers met 2% t.o.v de periode 2015-2019				-2%	60%
2	De overlastcijfers per 1000 inwoners uit de gebiedsscan van de politie stabiliseren in 2022.	27,2	27,8	40,9	41,5	36,9
	Prestatie-indicatoren					
1	De CMO is volledig bezet en geprepareerd op crisis en rampen in het fysieke/sociale domein (o.a. aantal keren getraind)	n.v.t.	n.v.t.	0	1	1
2	In 2022 worden 5 voorlichtingscampagnes gegeven.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	5	5

Wat heeft het gekost?

De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

3 Veiligheid

Taakveld *(Bedragen * €1.000)*	Primitieve begroting	Begroting	Rekening	Verschil
Crisisbeheersing en brandweer	7.853	7.880	7.861	19
Openbare orde en veiligheid	2.098	2.351	2.572	-221
Totaal lasten	**9.951**	**10.231**	**10.434**	**-202**
Crisisbeheersing en brandweer	49	211	226	-15
Openbare orde en veiligheid	15	115	151	-36
Totaal baten	**64**	**326**	**377**	**-51**
Mutatie reserves	-14	-14	-14	0
Saldo Veiligheid (netto)	**9.872**	**9.891**	**10.043**	**-152**

Programma 4 – Onderwijs en jeugd

Trends en ontwikkelingen

Oekraïense vluchtelingen
Het expertisecentrum voor anderstaligen (ECA) is begin april 2022 gestart met het geven van onderwijs aan kinderen uit Oekraïne (leeftijd 4-12 jaar) in het voormalig Esdalgebouw, Angelsloërdijk 13.
Er is huisvesting, materiaal, meubilair en een onderwijsteam gerealiseerd voor 4 groepen. De leerkrachten worden door OOE bekostigd vanuit de Lumpsumvergoeding van het rijk. Na de zomer zijn deze leerlingen, samen met de andere leerlingen van het ECA, gestart in het voormalig schoolgebouw van VSO Thrianta in Bargeres. Er zijn fietsen en fietslessen geregeld, zodat de kinderen vanaf 6 jaar (met hun ouders) op de fiets naar school kunnen. Dit in het kader van het vergroten van de zelfredzaamheid en zelfstandigheid (zodat er geen beroep gedaan hoeft te worden leerlingenvervoer).

De Oekraïense leerlingen in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar zijn 19 april gestart in een groep van 14 leerlingen. Na de zomervakantie is deze groep gestart op de campus van het Esdal College. De groep is in de loop van het jaar uitgebreid, inmiddels wordt er ook les gegeven op andere onderwijslocaties voor VO en MBO. Er is huisvesting, materiaal, meubilair en een onderwijsteam gerealiseerd. Voor het voortgezet onderwijs geldt ook dat de docenten worden bekostigd vanuit het rijk.

De overige vaste lasten voor de onderwijslocatie zijn voor rekening van de (hiervoor ontvangen wij een rijksvergoeding).

Er werd gevraagd naar mogelijkheden voor onderwijs in de Nederlandse taal aan volwassenen. Vanuit de Taalsamenwerking “Emmen telt mee met Taal”, hebben het Taalpunt en het Drenthe College hiervoor een voorlichting geven. Voor het aanbieden van volwasseneneducatie (NT2) is onder andere extra ingezet op de werving, training en planning van vrijwilligers en docenten. Daarnaast waren huisvesting, capaciteit en beschikbaar budget aandachtspunten. Er is hiervoor een beroep gedaan op het Oekraïnebudget, zodat het totaalbudget toereikend was. De toegang tot taalonderwijs voor andere doelgroepen is in stand gehouden.

Jongeren en corona
Vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO, onderdeel van het Deltaplan Jeugd) investeren gemeenten en onderwijs gezamenlijk in de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling van kinderen en jongeren en in het inhalen van vertragingen als gevolg van de corona-maatregelen. Het kabinet heeft hiervoor landelijk € 8,5 miljard gereserveerd voor de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023. Inmiddels is deze periode verlengd met de schooljaren 2023- 2024 en 2024 – 2025.

Een groot deel van deze middelen gaat rechtstreeks naar het onderwijs, gemeenten ontvangen een deel voor ondersteunende activiteiten. De gemeente Emmen ontvangt 1,9 miljoen voor de gehele periode.

Schooljaar 2021 - 2022 zijn de eerste activiteiten in Emmen gestart, zoals het uitreiken van prentenboeken,

preventieve logopedie, het project Wij de Wereld, LevelUp en de preventieve aanpak van schoolverzuim. Schooljaar 2022 – 2023 is dit doorgezet. Er komen nog steeds aanvragen binnen, onder andere voor de aanleg van groene buitenruimte bij scholen.

Jeugdwerkloosheid en schooluitval
Scholen hebben er, zoals ook de oproep was vanuit het rijk, alles aan gedaan om leerlingen en studenten ten tijde van de coronamaatregelen binnenboord te houden, waardoor in het schooljaar 2019-2020 het aantal voortijdig schoolverlaters substantieel is gedaald. Een deel van de leerlingen en studenten die hierdoor in het afgelopen schooljaar (nog net) binnenboord zijn gebleven, zijn nu alsnog uitvallen.

Inmiddels is duidelijk geworden dat in het schooljaar 2021-2022 significant meer jongeren het onderwijs zonder startkwalificatie hebben verlaten. Recente cijfers (april 2023) laten zien dat het VSV-percentage (Voortijdig Schoolverlaten) in de regio Zuidoost Drenthe is gestegen van 2,19% naar 2.89%. Een nadere analyse moet bepalen wat hiervan de oorzaken zijn. Uit de resultaten van de aanpak voor de VSV-jongeren die in schooljaar 2020-2021 zijn uitgevallen blijkt dat er in deze regio procentueel meer jongeren teruggeleid worden naar school en werk dan landelijk. Deze jongeren worden proactief benaderd en wordt begeleiding aangeboden gericht op (her)oriëntatie van de (school)loopbaan of op het vinden van werk. Voortijdig schoolverlaters worden in het eerste jaar na uitval gemonitord en daarnaast wordt intensief contact onderhouden.

Voorschoolse educatie
De rijksmiddelen voor het bestrijden van onderwijsachterstanden (OAB) zijn op dit moment toereikend om de voorschoolse educatie te bekostigen en een bijdrage te leveren aan het onderwijs voor anderstalige nieuwkomers in het primair en voortgezet onderwijs. Omdat er momenteel een traject loopt met de titel “Toekomst van de voorschoolse educatie” en de financiële gevolgen daarvan nog niet geheel te overzien zijn, blijft 25% van de gemeentelijke middelen (naast de rijksmiddelen) voor OAB nog beschikbaar voor dit doel.

Leerlingenvervoer
De pilots rondom het terugdringen van solo-ritten en het vergroten van de zelfstandigheid en zelfredzaam reizen van jeugdigen zijn afgerond. Deze pilots hebben verschillende uitkomsten, enerzijds zijn er meerdere jeugdigen die hierdoor nu zelfstandig reizen van huis naar school en terug. Anderzijds levert dit voor de gemeente een kostenbesparing op, omdat deze kinderen niet terugkeren in aangepast vervoer (taxivervoer).

Ook het terugdringen van de solo-ritten levert een forse kostenbesparing op, een groot deel van kinderen reist weer regulier mee met de vervoerder. De positieve financiële resultaten worden echter getemperd door de indexatie. Leerlingenvervoer wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de NEA-index (indexatiecijfer voor kostenontwikkeling binnen de vervoersbranche). Dit indexatiecijfer wordt elk jaar in oktober gepubliceerd en is de afgelopen jaar fors gestegen door de prijsstijgingen van onder andere brandstof en de loonkosten. Dit zullen we ook in het komende jaar terug gaan zien.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom
In de navolgende doelenboom is voor programma 4 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Er zijn goede, eigentijdse scholen voor onze jonge inwoners gerealiseerd.	☺	(I) Er zijn 2 nieuwe schoolgebouwen opgeleverd en in gebruik genomen in 2022 t.w. VSO Thriantaschool met een eigen gymzaal op de Meerdijk en OBS Klazienaveen, deels in en naast het Esdal College.
	☺	(II) Alle programma’s van eisen voor (vervangende) nieuwbouw worden getoetst aan de hand van de 15 ambities uit het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Deze zijn gericht op het realiseren van functionele, duurzame en inspirerende schoolgebouwen.
We versterken het gewone leven door in te zetten op Jong Emmen, brede scholen, sport en cultuur en het onderwijs.	☺	(III) De structuur en organisatie van Jong Emmen is verder geborgd. De gemeente vervult meer een rol als regievoerder en opdrachtgever richting de partners.

Doel		Prestatie
	☺	(IV) De negatieve effecten voor jeugdigen als gevolg van corona zijn teruggedrongen m.b.v. extra inzet gericht op laagdrempelige mentale ondersteuning en sociale activiteiten vanuit de middelen uit het Deltaplan Jeugd.
Iedere jeugdige kan met perspectief opgroeien en zich ontwikkelen, door de verbinding te leggen met en het versterken van het onderwijs, het gezin en de context van een jeugdige.	☺	(V) We hebben een beeld van hoe we de voorschoolse educatie toekomstbestendig kunnen organiseren.
	☺	(VI) Er zijn – in het kader van Perspectief op Jeugd – op 3 scholen pilots uitgevoerd waarbij een beweging naar voren is gemaakt door van geïndiceerde jeugdhulp te komen tot een voorliggend, collectief aanbod.

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

(II)
Alle programma's van eisen voor (vervangende) nieuwbouw worden door de schoolbesturen (als bouwheer) getoetst. De ambities zijn in lijn met hedendaagse landelijke eisen ten aanzien van schoolgebouwen.

(VI)
Deze pilots dragen bij aan de beweging die met het beleidsdocument "Perspectief op Jeugd" is ingezet om de effectiviteit en efficiëntie van de hulp en ondersteuning aan onze jeugdigen te verbeteren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de middelen die hiervoor binnen de begroting van jeugdhulp zijn gereserveerd (zie programma 9). De eerste resultaten van de pilots op de 3 scholen zijn positief.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 4						
	Prestatie-indicatoren	Real.2018	Real.2019	Real. 2020	Real.2021	Real.2022
1	% nieuwe jaarlijkse vsv in RMC regio	2,02	2,12	1,9	2,19	2,89
2	% vsv dat jaar later opleiding volgt	25,09	26,16	23,85	21,8	nog niet beschikbaar
3	% vsv dat jaar later werk heeft	37,46	32,55	36,92	42,56	nog niet beschikbaar

* de cijfers realisatie 2021 zijn schooljaar 20-21 etc.

Wat heeft het gekost?
De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

4 Onderwijs en Jeugd				
Taakveld *(Bedragen * €1000)*	**Primitieve begroting**	**Begroting**	**Rekening**	**Verschil**
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	9.736	10.618	10.099	519
Onderwijshuisvesting	6.060	5.545	5.428	118
Openbaar basisonderwijs	50	0	0	-0
Totaal lasten	**15.845**	**16.164**	**15.527**	**637**
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.035	5.963	6.295	-331
Onderwijshuisvesting	123	294	311	-16
Totaal baten	**5.158**	**6.258**	**6.605**	**-348**
Mutatie reserves	309	309	629	-321
Saldo Onderwijs en Jeugd (netto)	**10.996**	**10.215**	**9.551**	**664**

Programma 5 – Bouwen, Wonen en Milieu

Trends en ontwikkelingen

Bouwen & Wonen
In 2022 is er hard gewerkt aan de woningbouwopgave. Zo zijn er afgelopen jaar 330 woningen toegevoegd en is er hard gewerkt om extra kavels (ruim 300) mogelijk te maken door (initiatieven op) bestaande of te reactiveren nieuwbouwlocaties te faciliteren. Op negen locaties zijn er onder andere bestemmingsplan-procedures gestart of inwonersbijeenkomsten geweest. Verder wordt er gewerkt aan tientallen projecten van woningencorporaties, ontwikkelaars en aannemers waarmee de komende jaren duizenden woningen worden toegevoegd aan de woningvoorraad.
Door hier extra inzet op te plegen, kunnen we sneller inspelen op de huidige en toekomstige woningbehoefte en ambities, zoals opgenomen in de woonvisie en vastgelegd in afspraken met provincie en het Rijk. Ontwikkelingen rondom stikstofproblematiek maken het realiseren van de ambities echter moeilijk.

Programma Woningbouw en Nationale Woon- en Bouwagenda
In december 2022 is er een regionale woondeal ondertekend tussen gemeente, provincie en het Rijk. Dit in het kader van het programma Woningbouw, onderdeel van de nationale Woon- en Bouwagenda. Deze woondeal betekent dat er per gemeente regie genomen moet worden om erop te sturen dat de woningaantallen en woonvormen voor de afgesproken doelgroepen gerealiseerd worden. De gemeentelijke ambities (4.000 extra woningen tot 2030) zoals in de nieuwe woonvisie (BuitengeWoon Thuis in Emmen, opgeleverd in 2022) zijn hierin opgenomen. Daarnaast moet er monitoring worden ingericht, zodat hierover verantwoording kan worden afgelegd.
Naast dit programma Woningbouw zijn er afgelopen jaar meerdere programma's gelanceerd vanuit de Nationale Woon- en Bouwagenda waaronder het programma 'een Thuis voor iedereen' van waaruit de wettelijke verplichting tot het maken van een woonzorgvisie volgt. In 2022 is deze in BOCE verband opgesteld.
Daarnaast lopen er trajecten via het MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) en de NOVEX[2]. In deze trajecten wordt hetzelfde proces van woningbouw verbonden met andere opgaves zoals infrastructuur, bereikbaarheid, en economische ontwikkeling.

Stikstofproblematiek

[2] De NOVEX (NOVI Extra) is een aanscherping op de NOVI (de Nationale Omgevingsvisie). De provincies zijn gevraagd om een proces in te richten voor de implementatie van de Nationale Programma's en Beleidsbrieven die uit de NOVI voortvloeien; de zogenaamde Ruimtelijke Puzzel. Eind 2022 zijn de NOVEX-startpakketten door het Rijk overhandigd aan de provincies. Het NOVEX-traject bevindt zich nog in de start fase. Gemeenten worden in dit traject betrokken. Door goed aangehaakt te zijn bij dit traject zorgen we ervoor dat onze strategische belangen goed ingebracht kunnen worden.

Op 2 november 2022 heeft de Raad van State geoordeeld dat de bouwvrijstelling stikstof, zoals die in juni 2021 is ingevoerd, niet meer mag worden gebruikt bij bouw- en infrastructurele projecten. Dit betekent dat er bij (dergelijke) projecten nu geen vrijstelling meer is voor de stikstof die vrijkomt tijdens de realisatie- en/of sloopfase en er voor die fases weer stikstof(depositie)berekeningen uitgevoerd moeten worden. Als daaruit blijkt dat er sprake zal zijn van overschrijding dan betekent dat een risico op het niet halen van beleidsdoelstellingen zoals extra woningbouw en de vestiging van bedrijven.
We proberen dit risico, door gerichte inzet of inhuur van expertise, richting de toekomst te minimaliseren en beheersen. Dit voor zowel eigen projecten als gemeente als ook voor initiatieven van derden (die kansrijk lijken en bijdragen aan de beleidsdoelstellingen.
Hierdoor blijven we als gemeente lokale initiatieven en ideeën (ontwikkeling of herontwikkeling van bestaande locaties) faciliteren en bieden we ruimte om vanuit de markt/klant de woon-, werk-, en leefomgeving te verbeteren.

Effecten prijsstijgingen
Door de fors gestegen prijzen van onder andere materialen, arbeid, rente en energie staat de realisatie van ambities onder druk. Zo zijn bijvoorbeeld de kosten voor grondexploitaties gestegen, lopen kosten van projecten op en moeten we rekening houden met negatieve effecten op de woningbouw. Als gemeente houden we deze ontwikkeling nauwlettend in de gaten.

Duurzaamheid, Energie en Klimaat
Het jaar 2022 was een overgangsjaar naar een nieuw energiebeleid met middelen vanuit het Rijk voor de uitvoering van de afspraken uit het Klimaatakkoord. De gemeente Emmen pakt de complexe, langdurige opgave voor duurzaamheid, energie en klimaat in de volle breedte, integraal en in samenhang op met een programmatische aanpak. In oktober is dit integrale programma duurzaamheid, energie en klimaat aan de raad gepresenteerd. In 2023 wordt dit programma verder ingevuld en uitgewerkt. De gemeente heeft in 2022 meerdere projecten gestart die bijdragen aan het realiseren van de opgave, zoals de uitvoering van klimaatadaptatie maatregelen, de start van de uitvoeringsplannen voor dorpen en wijken in het kader van de warmtetransitie en het werken aan de uitvoering van de Regionale Energie Strategie (RES 1.0), waarbij de realisatie van energiepark Pottendijk met 100 Mw opgesteld vermogen een belangrijke rol heeft gespeeld. Hierbij wordt nadrukkelijk de verbinding gezocht en gelegd met wonen en de leefomgeving. Denk hierbij aan onder andere het Volkshuisvestingsfonds, alle stimuleringsmaatregelen voor verduurzaming en de inzet van energiecoaches onder de vlag van Emmen geeft Energie.

Afval en grondstoffen
Per 1 januari 2022 is, als onderdeel van het kaderplan 'Van Afval Naar Grondstof', diftar ingevoerd voor onze inwoners. De hoogte van de afvalstoffenheffing wordt bepaald door een vast basistarief plus een variabel tarief per aanbieding van restafval. De invoering van diftar heeft geleid tot een positieve prijsprikkel en daarmee minder restafval. Per inwoner is er 121 kg fijn restafval ingezameld. Een forse verbetering ten opzichte van de voorgaande jaren waarin we vaak boven de 200kg zaten en ook beter dan we hadden verwacht voor 2022 (we hielden rekening met 140 kg.) In 2022 is er ook gestart met een aparte luierinzameling. Hiermee is in totaal 361.000 kg luiers apart ingezameld. Dit heeft voor jonge gezinnen een besparing op het restafval opgeleverd. Vanaf de zomer 2022 hebben bewoners van de hoogbouw de mogelijkheid om GFE (Groente, Fruit en Etensresten) apart in te zamelen. In totaal heeft dit 220.000 kg GFE opgeleverd. Vanaf 2023 kunnen de bewoners van hoogbouw ook gebruik maken van een aparte voorziening voor PMD (Plastic verpakkingen, Metaal verpakkingen en Drankenkartons).

Emmen Vernieuwt

- *Programma Emmen Centrum (zie ook programma 2)*

De gemeente heeft op 2 juni 2022 het Integraal Uitvoeringsplan Regiostad Emmen vastgesteld. De in 2021 van de Provincie verkregen subsidie vanuit het Regiostedenfonds (4.55 miljoen) wordt in dit plan ingezet. Doelstelling van het uitvoeringsplan Regiostad Emmen is een gastvrij, levendig en toekomstgericht centrum van Emmen van hoge kwaliteit, waar het goed wonen, werken en recreëren is. In de komende vier jaar investeert de gemeente in totaal 18 miljoen euro in het centrum in het kader van het Regiostedenfonds. De uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Regiostad Emmen is ook opgenomen in de beleidsprogramma's 2 en 7 van de begroting.

- *Programma Rensenpark Emmen (zie ook programma 8)*

In het kader van de herijking van de visie op het Rensenpark is er in september 2022 een informatiebijeenkomst georganiseerd voor de raad. Dit ter voorbereiding op de C-discussie in de raad (december 2022) over de visie op het Rensenpark. De planning is om de herijkte visie in 2023 vast te stellen, na het betrekken van inwoners en andere belangstellenden bij dit proces.

Programma Omgevingswet
De Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen treden naar verwachting op 1 januari 2024 in werking. Wij hebben ons in 2022 ingezet om te voldoen aan de wettelijk eisen rondom de inwerkingtreding van deze wetten. Door een tegemoetkoming van het Rijk hebben we een reserve Omgevingswet kunnen vormen. Dit geld is beschikbaar voor uitvoeringskosten en om frictiekosten te dekken.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom
In de navolgende doelenboom is voor programma 5 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie 2022
Emmen is energieneutraal in 2050.	☺	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed: • Verduurzaming richting label C gemeentehuis op schema door het plaatsen van zonnepanelen en ledverlichting (realisatie Q1 2023) • Planning en voorbereiding verduurzaming overig gemeentelijk vastgoed • Besluit over sloop/nieuwbouw van/op locatie Handelsweg
	☺	Binnen beschikbare budgetten is steun gegeven aan initiatieven voor de energietransitie bij onze bedrijven en inwoners, door projecten als SEREH, COBEN, Regiodeal, Publieke ontzorging en Volkshuisvestingsfonds.
	☺	Uitvoeren en faciliteren regionale energiestrategie v.w.b. de opwek van wind- en zonne-energie, faciliteren realisatie hoogspanningsstation bij Veenoord & A37 Zonneroute.
Emmen wordt water-robuust en klimaat-bestendig door continu te werken aan wateroverlast knelpunten, actief om te gaan met de effecten van bodemdaling en het versterken van biodiversiteit.	😐	Regionale Adaptatie Strategie (RAS) waarbinnen aandacht wordt besteed aan gemeentegrensoverschrijdende klimaatsituaties- en effecten.
	☺	Inzetten versnellingsgelden impulsregeling DPRA voor het versnellen- en klimaatadaptiever uitvoeren van bepaalde projecten.
	☺	Inrichten van een serviceloket bodemdaling ter ondersteuning van inwoners en bedrijven over de vraag hoe om te gaan met (het voorkomen van) schades door bodemdaling.
	☺	Werken aan een oplossing voor de peilproblematiek van de Rietplas, voortbouwend op de gedane onderzoeken en brainstorm met het waterschap Vechtstromen. Doel is voorzieningen in stand houden (varen en zwemmen vanaf de woning).
Emmen wordt meer circulair door terugdringen huishoudelijk afval en bevorderen van het hergebruik van grondstoffen.	☺	Uitrol van het uitvoeringsplan op basis van het Kaderplan "Van Afval Naar Grondstof" Huishoudelijk afval- en grondstoffenbeleid 2021-2025 met een focus op het beter scheiden van afval door: • Invoering van DIFTAR • Creëren voorzieningen hoogbouw (PMD en GFE) • Invoering luierinzameling
Gemeente Emmen is een stevige, groene, regiokern die haar verzorgingsgebied kan dragen door passende en aantrekkelijke voorzieningen.	☺ 😐 ☺ ☺	Verbeteren hart van de binnenstad met in 2022 geheel of gedeeltelijk: • Openbaar gebied Hoofstraat Zuid, Notaris Oosting Straat, Mondriaanplein, Kompasplein. • Meer woonbeleving creëren Wilhelminastraat, Kolhoopstraat, Hoofdstraat Noord. • Start herontwikkeling kelders voormalig Biochron 1e fase voor huisvesting CBK, voorbereiding herinrichting entreegebied Rensenspark en oplossen voordoende knelpunten. • Creëren fonds voor strategische aan- en verkoop van vastgoed en gronden en transformatie en ontwikkeling van vastgoed van derden.

	☺	Start programma Duurzaamheid, Energie en Klimaat.
	☺	Stimuleren en faciliteren studentenhuisvesting samen met o.a. NHL Stenden.
Aantrekkelijker, gezondere en veiliger woon- en leefomgeving van hoge kwaliteit met voldoende betaalbare woningen die toekomstbestendig zijn en passen bij de vraag.	☺ ☺ 😐	• Aanscherpen woonvisie met speciale aandacht voor kwalitatieve transitie van de bestaande woningvoorraad, kwantitatieve woningvoorraad gericht op lichte groei, alternatieve en flexibele woonvormen en voldoende kavels; • Maken van een door het Rijk gestimuleerde woonzorgvisie in BOCE-verband; • Maken van twee Woon en Leefbaarheidsvisies, zoals afgesproken met de ketenpartners.
	☺	Werken aan de projecten die middelen hebben ontvangen vanuit het Volkshuisvestingsfonds en Regiodeal in Angelslo, Bargeres, Emmerhout en Veenoord en middelen Publieke ontzorging in Rietlanden
	☺	Woningbouwprogramma versnellen en extra bouwmogelijkheden creëren door: • Plan voor versnelling in de realisatie en afwikkeling van bouwplannen en beschikbaarheid van woningbouwkavels; • Gemeentelijke locaties welke geschikt zijn voor woningbouw versneld op te pakken en gereed te maken voor kaveluitgifte.
Beschermen van het Emmense erfgoed.	☺ 😐 ☺	• Erfgoedverordening aanpassen en opnemen in de nieuwe instrumenten voor het omgevingsbeleid; • Archeologiebeleid aanpassen voor Omgevingsplan; • Opzetten van de beheercyclus informatie erfgoed, inclusief de erfgoedmonitor.
Emmen voldoet aan wet- en regelgeving .	☺	Emmen is klaar voor de invoering van de Omgevingswet: Zo hebben we in 2022: - De verordening op de commissie ruimtelijke kwaliteit vastgesteld, ook hebben we laten vaststellen wanneer het adviesrecht van kracht is en wanneer er sprake is van verplichte participatie; - Bepaald hoe we de initiatiefnemer ondersteunen in het doen van hun participatie; - Het proces rondom de Omgevingsvisie opgestart en het proces rondom Omgevingsplan beter vormgegeven; - Het vergunningen, toezicht en handhavingssysteem LEEF verder (technisch en procesmatig) ingericht en aangesloten op het landelijke digitale stelsel DSO; - Diverse oefensessies rondom de systemen en de processen gedaan met samenwerkingspartners in de keten. We hebben ook in beeld hoe en wanneer we de Omgevingstafel voor multidisciplinaire en complexe initiatieven kunnen inzetten; - Een voorstel gemaakt om, in de geest van de Omgevingswet, meer aspecten vergunningsvrij te maken. Emmen is ook klaar voor de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het Bouwen (WKB): De taken van de gemeente in het vergunning- en toezichtproces in relatie tot die van de Kwaliteitsborgers zijn helder en ingevoerd in de werkprocessen.
	☺	Het werk aan het Omgevingsplan 2.0 is gestart.

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

RAS
Is aan gewerkt conform afspraken bestuursakkoord noordelijke Vechtstromen (afspraak: RAS is klaar in 2023). Ambitie om dit te versnellen en realiseren in 2022 is niet gehaald.

Hart van de binnenstad.
De ambtelijke verkenning om te komen tot meer woonbeleving in aanloopstraten is gestart, maar de uitwerking komt door onvoldoende personele capaciteit vertraagd tot stand.

Woon en Leefbaarheidsvisies (WLV).
Het maken van twee WLV's hebben vertraging opgelopen in verband met het feit dat de ontwikkelingen rondom de nationale bouw- en woonagenda prioriteit vroegen. Inmiddels ligt de WLV Zwartemeer in concept klaar. Na het evalueren en vaststellen van een nieuwe aanpak voor toekomstige WLV's wordt opstellen van de visies weer gestart. Daarnaast wordt ingezet op het tot uitvoering brengen van eerder opgeleverde WLV's.

Archeologiebeleid
Er is in 2022 een nieuwe medewerker geworven op het onderdeel archeologie. Er is in het vierde kwartaal een start gemaakt met de voorbereidingen voor het aanpassen van het beleid.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 5

	Effectindicatoren	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real.2022
1	(Rest)afval verminderen naar 100 kg per inwoner per jaar	210 kg	202 kg	199 kg	200 kg	138 kg
2	75% scheiding van het huishoudelijk afval	62,5%	63%	67%	69%	71%
3	Aantal wooneenheden*	49.187	49.308	49.528	50.002	50.332

	Prestatie-indicator	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real.2022
1	100% van de omgevingsvergunningen conform wettelijke termijnen Omgevingswet	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

* aantal woonruimten met woonfunctie (definitie gem.fonds) - 2022 is voorlopig gegeven

Wat heeft het gekost?
De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

5 Bouwen, Wonen en Milieu

Taakveld (Bedragen * €1.000)	Primitieve begroting	Begroting	Rekening	Verschil
Afval	11.352	11.472	10.704	769
Beheer overige gebouwen en gronden	5.071	4.105	4.483	-378
Cultureel erfgoed	147	166	93	72
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.415	5.701	3.659	2.042
Milieubeheer	5.278	7.820	6.851	969
Riolering	8.299	7.292	7.308	-16
Ruimtelijke Ordening	1.820	2.394	2.449	-55
Wonen en bouwen	6.788	9.050	7.828	1.222
Totaal lasten	**44.171**	**48.000**	**43.376**	**4.624**
Afval	15.109	14.809	14.978	-169
Beheer overige gebouwen en gronden	4.079	4.560	4.693	-133
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.259	6.266	8.939	-2.672
Milieubeheer	0	1.889	2.094	-205
Riolering	11.973	10.855	10.550	305
Ruimtelijke Ordening	0	0	115	-115
Wonen en bouwen	3.891	5.223	4.812	411
Totaal baten	**40.311**	**43.603**	**46.180**	**-2.578**
Mutatie reserves	-370	45	1.121	-1.076
Saldo Bouwen, Wonen en Milieu (netto)	**3.490**	**4.443**	**-1.683**	**6.126**

Programma 6 – Inkomensondersteuning

Trends en ontwikkelingen

Armoede en Schulden
Inflatie
In 2022 speelde de hoge inflatie een grote rol. Kosten voor energie en andere eerste levensbehoeften zijn fors gestegen. Dit zet de bestaanszekerheid verder onder druk, nadat een deel van de inwoners het door de coronacrisis al behoorlijk te verduren had. We hebben er stevig op ingezet om deze doelgroep te bereiken door het instellen van regelingen en aanwezig te zijn in de dorpen en wijken. De verwachting is en was dat deze ontwikkelingen leiden tot een groter beroep op onze inkomensvoorzieningen en het stijgen van (problematische) schulden. Dit is echter nog niet wat we op dit moment zien.

Schulddienstverlening
De verwachte toename van het aantal cliënten met schulden dat zich bij gemeenten meldt door inflatie, hoge energiekosten en de coronacrisis, blijft in de praktijk uit. Het aantal aanmeldingen is nagenoeg gelijk gebleven met voorgaande jaren. Zowel landelijk, in Drenthe als in de gemeente Emmen is dit de trend. We verwachten dat dit wordt veroorzaakt doordat een deel van de inwoners een buffer heeft opgebouwd in de coronaperiode. Ook heeft het Rijk verschillende regelingen opgezet om de ergste nood te verzachten zoals het prijsplafond op energie en de energietoeslag. Inwoners hebben zelf maatregelen getroffen om te verduurzamen en zuiniger te zijn in verbruik. Keerzijde hiervan is dat er wellicht inwoners zijn die in de kou zitten om zo te kunnen besparen. Om deze inwoners te helpen we de Tijdelijke regeling energiekosten 2023 gemeente Emmen ingesteld. We weten ook dat mensen met financiële problemen zich doorgaans laat melden. Gemiddeld is dit pas na 5 jaar. Mogelijk melden zich in de toekomst nog inwoners. We zien wel een lichte toename in de vroegsignalering van betalingsachterstanden in 2022.

Energietoeslag en noodfonds energiekosten
In 2022 hebben 6678 huishoudens in de gemeente Emmen de energietoeslag van € 1300 toegekend gekregen. T.o.v. de doelgroep 7800 huishoudens is dit een bereik van ongeveer 86%. In de doelgroep zitten ook inwoners die vanwege de woonsituatie geen recht hebben zoals inwoners in instellingen. Dat maakt dat de doelgroep kleiner is en het percentage bereik daarmee hoger uitvalt. De energietoeslag 2022 is nog aan te vragen tot 1 april 2023.

In 2022 hebben we gewerkt aan het opzetten van een Tijdelijke regeling energiekosten 2023 voor huishoudens en maatschappelijke organisaties. Deze regeling is in december 2022 door de raad vastgesteld en in januari 2023 opengegaan. Inwoners en maatschappelijke organisaties die in de problemen komen door hoge energiekosten kunnen een beroep doen op de tijdelijke regeling. Naast financiële hulp worden huishouden en organisaties geholpen om minder energie te verbruiken en daarmee de energierekening in de toekomst omlaag te brengen. De regeling is tot en met 30 juni 2023 aan te vragen.

Bewindvoering
Het aantal inwoners waarvoor de gemeente kosten van bewindvoering betaald is met ruim 60 personen (0,5%) gedaald. Door onder andere een effectieve inzet van de e-aanpak en de beoordeling van de bijzondere bijstand is er sprake van meer uitstroom en minder instroom. Ook zijn de eerste convenanten met bewindvoerders gesloten en volgen in 2023 meerdere bewindvoerders die zich conformeren aan onderling gemaakte afspraken. De kosten per klant zijn in 2022 gestegen vanwege een indexatie van 4.87%. Desondanks zien we een positief resultaat en een duidelijke trendbreuk op de ontwikkeling van dit thema.

Debiteuren
Er is een significante daling in de hoogte van het debiteurenbestand (het gaat hierbij onder andere om uitstaande leningen en vorderingen op bijstandsuitkeringen). Dit wordt veroorzaakt door twee factoren, er is minder instroom aan vorderingen/debiteuren jaren en er zijn meer debiteuren buiten invordering gesteld, dit in combinatie met gelijkblijvende ontvangsten veroorzaakt de lagere debiteurenstand. Handhaving en invordering past meer de menselijke maat toe, waardoor de hoogte van vorderingen lager is en er minder BBZ aanvragen zijn van ondernemers. Ook zijn er meer debiteuren buiten invordering gesteld door de afhandeling van de kinderopvangtoeslag en aanpassing in wettelijke regels. We onderzoeken nog of dit structureel effect heeft.

Participatie
Doe mee webshop
De Doe mee webshop krijgt meer aanvragen vergeleken met dezelfde periode vorig jaar. Dit betekent een hogere behoefte en wijst erop dat de tijdelijke terugval van het aantal aanvragen tijdens de coronacrisis voorbij is. We brengen de webshop actief onder de aandacht van inwoners.

Jongeren Perspectief Fonds
Het Jongeren Perspectief Fonds had in 2022 18 jongeren in traject. Voor 2022 was het streven 20 jongeren. Vanaf Q4 zijn we meer outreachend gaan werken (o.a. met spreekuren op het Drenthe college) om zichtbaarder te zijn in de leefwereld van de jongeren.

BUIG
We zien de instroom in de uitkeringen dalen. De uitstroom neemt daarentegen steeds meer toe. Dit betekent onder meer dat inspanningen van onze leerwerkbedrijven Menso en EMCO hun vruchten blijven afwerpen. Het bijstandsvolume daalt ook nog steeds. Onze partners Menso en EMCO liggen goed op koers. Beiden organisaties hebben een beter dan verwacht financieel resultaat. Ondanks de gestegen kosten weten zij goed te presteren en binnen de begroting te blijven.

De Divosa Benchmark Werk & Inkomen geeft cijfers over de uitvoering van de Participatiewet en geeft een vergelijking met andere gemeenten. Uit de benchmark blijkt dat het gemiddelde instroompercentage algemene bijstand over de laatste 12 maanden in Emmen lager ligt in vergelijking met gemeenten uit de eigen grootteklassen. Emmen heeft in een instroompercentage van 2% waar vergelijkbare gemeenten op 2,2% uitkomen.

Als we kijken naar het gemiddelde uitstroompercentage van de algemene bijstand zien we dat Emmen daarin gelijk scoort gelet op de de eigen grootteklasse, namelijk 2.4%. Kijken we naar de redenen van beëindiging van de bijstandsuitkering, dan zien we dat binnen de gemeente Emmen de reden van beëindiging voor 53% ligt in de doorstroom naar werk. Emmen scoort daarin hoger ten opzichte van de eigen grootteklasse (36%) en andere organisaties (40%).[3] De mensen die kunnen werken, hebben een baan. Bij de groep waarbij de afstand tot de arbeidsmarkt groter is, kost het proces meer aandacht en begeleiding. De focus komt nu meer te liggen op deze groep mensen. Dit vormt een speerpunt in het nieuwe beleidskader Sociaal Domein.

Gemeentelijke Opvang Oekraïne
De opvang van Oekraïners vraagt veel van onze organisatie. We doen als gemeente wat noodzakelijk is en van ons gevraagd wordt door het ministerie van Justitie en Veiligheid en de Veiligheidsregio Drenthe. De middelen vanuit het Rijk zijn voldoende in relatie tot de wijze waarop we het hebben georganiseerd. Vanaf q3 2022 is de normvergoeding per gerealiseerde gemeentelijke opvangplek verlaagd. Doordat de huisvesting efficiënt is georganiseerd en we een vergoeding krijgen op basis van het aantal gerealiseerde plekken in plaats van op basis van het aantal vluchtelingen dat we daadwerkelijk opvangen, levert dit een fors financieel voordeel op. Deels is dit voordeel ook te verklaren uit de inzet van relatief grootschalige locaties en huisvesting in gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente. De verwachting is dat we ook in 2023 financieel goed zullen uitkomen op basis van de huidige normvergoeding.

Statushouders
We hebben in 2022 circa 140 statushouders gehuisvest. We verwachten dat deze taakstelling aanzienlijk zal toenemen in 2023 en zal verdubbelen naar circa 300 statushouders.

[3] Basisrapport Divosa Benchmark Werk en Inkomen - november 2022 – Emmen.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom
In de navolgende doelenboom is voor programma 6 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Zoveel mogelijk mensen hebben betaald werk (naar vermogen), daardoor beperken wij het aantal Participatiewet uitkeringen.	😐	Er is afgesproken dat het integraal beleidskader participatie wordt opgenomen in het herijkte beleidskader Sociaal Domein. Dit om meer integraliteit te bewerkstelligen. Dit traject 'Verder Samen' wordt verder toegelicht in programma 9.
	🙂	Het geplande uitvoeringsplan voor het beleidskader participatie wordt tevens verwerkt in de brede integrale opgaven. Binnen het traject 'Verder Samen' worden zogenaamde 'doe-agenda's' opgesteld. De huidige planning is om het nieuwe beleidskader Sociaal Domein in 2023 op te leveren.
	🙂	Via onze partners Menso en EMCO wordt in 2022 ingezet op uitstroom naar werk door middel van onderwijs, beschut werk en baanafspraak-banen. Tevens wordt ingezet op preventie om te voorkomen dat mensen in een uitkeringssituatie belanden o.a. door coaching en voorlichting.
	🙂	Wij willen de komende jaren extra inzetten op het vergroten van de arbeidsparticipatie van kwetsbare inwoners. Dat kan zowel met een directe investering gericht op verschillende vormen van arbeidsparticipatie waarbij we ook besparingen realiseren of indirect door het wegnemen van een aantal grote belemmeringen. We hebben investeringen gedaan in het creëren van baan-afspraak-banen met maatschappelijke partners (Netwerk Emmen). En tevens extra beschut werkplekken gecreëerd.
Zoveel mogelijk inwoners leven boven het bestaansminimum en hebben geen problematische schulden.	🙂	Schuldhulp aan zzp-ers is ingebed in de reguliere dienstverlening. In 2022 zijn we gestart met beleidsvorming en doorontwikkeling van hulp aan ondernemers in samenwerking met Menso. Dit om ondernemers beter te bedienen. Dit n.a.v. het advies van de Nationale Ombudsman om een herkenbaar loket voor ondernemers in te richten.
	🙂	In het kader van vroegtijdige signalering worden inwoners met (problematische) schulden proactief benaderd (brief, telefoon, huisbezoek) met daarin uitleg over mogelijke hulp/ondersteuning.
	🙂	Bij bewindvoering is de zogenaamde E-aanpak ingezet. De Emmense aanpak heeft tot doel om inwoners met financiële problemen na screening de juiste ondersteuning te bieden. Samenwerking met bewindvoerders is versterkt met het sluiten van de

Doel		Prestatie
		eerste convenanten en moet leiden tot afspraken om instroom onder bewind te reguleren en uitstroom uit bewind naar een lichtere vormen van ondersteuning te bevorderen. We zien dat dit eerste resultaten opleverden dat de uitgaven, ondanks indexatie, zijn gedaald.
Minima- en schulddienstverlening is goed bereikbaar, integraal, laagdrempelig en duurzaam.	☺ ☺	Het Geldloket is operationeel. De opzet is laagdrempelig en wordt als zodanig ervaren. Doorontwikkeling vindt nu al plaats door de samenwerking te zoeken met andere partijen die actief zijn op het vlak van armoedebestrijding. Daarnaast wordt gewerkt aan het optimaliseren van het instrumentarium. Het Geldloket verlaagt de drempel naar schulddienstverlening. Tevens worden inwoners gewezen op beschikbare voorzieningen zoals minimaregelingen. Voor minimaregelingen wordt gebruik gemaakt van ambtshalve toekenningen waar dit – wettelijk – is toegestaan. Dit zorgt voor laagdrempelige dienstverlening en administratieve lastenverlichting.

Toelichting doelen en prestaties
Het integrale beleidskader is nog niet vastgesteld binnen de herijking Verder Samen. De herijking van het beleidskader Sociaal Domein heeft meer tijd in beslag genomen dan gedacht en wordt in 2023 vastgesteld. Er wordt op gekoerst om het plan voor de zomer in de raad te behandelen. Participatie is hier door middel van de opgave Ontwikkelen integraal onderdeel van.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 6

	Effectindicator	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real.2022
1	Aantal Pwet uitkeringen (huishoudens) per 31-12	3.248	3.125	3.190	3.011	2.863

	Prestatie-indicator	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real.2022
1	% benut budget minimaregelingen	94,3%	94,9%	95,0%	91,4%	92,6%

Wat heeft het gekost?
De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

6 Inkomensondersteuning

Taakveld (Bedragen * €1.000)	Primitieve begroting	Begroting	Rekening	Verschil
Inkomensregelingen	69.970	74.053	79.160	-5.107
Totaal lasten	**69.970**	**74.053**	**79.160**	**-5.107**
Inkomensregelingen	58.822	51.319	64.819	-13.500
Totaal baten	**58.822**	**51.319**	**64.819**	**-13.500**
Mutatie reserves	-100	1.692	9.204	-7.512
Saldo Inkomensondersteuning (netto)	**11.048**	**24.426**	**23.545**	**881**

Programma 7 – Openbare ruimte en Verkeer & vervoer

Trends en ontwikkelingen

De invloed van Klimaatverandering op openbare ruimte
De klimaatverandering heeft gevolgen voor de openbare ruimte. Er worden langere periodes van droogte, hitte maar ook korte en hevige periodes van regenval verwacht, zoals in het klimaatakkoord beschreven. Veel wijken zijn aangelegd in de jaren '70 en '80. Deze wijken hebben naast een parkeerprobleem ook een versleten en uitgeputte "sleetse" openbare ruimte. Met name het groen en grijs binnen het stedelijke gebied is aan vervanging toe. De openbare ruimte zal klimaatbestendig moeten worden heringericht om daarmee de problemen, bijvoorbeeld stormschades, wateroverlast, hittestress en slechte waterkwaliteit in de toekomst te verkleinen en tegemoet te komen aan de parkeerwensen van de bewoners. In programma 5 is uitgewerkt wat we als gemeente in het programma duurzaamheid, energie en klimaat in totale breedte gaan doen. In dit programma 7 richten we ons vooral op de inrichting van de openbare ruimte en verkeer. We zien ook een forse toename in het exoten. De exoten, zowel flora als ook fauna, zijn moeilijk onder controle te krijgen. Vaak geven exoten, bijvoorbeeld de eikenprocessierups en berenklauw overlast.

Integraal beleidsplan Openbare Ruimte
De leefbaarheid en biodiversiteit in de dorpen en wijken staat onder druk. Parkeerdruk en het kleinschalig aanpassen van slecht of moeilijk te onderhouden openbare ruimte waren in de afgelopen jaren steeds een reden om het groen in de wijken te verwijderen. De prioriteiten verschuiven samen met de kennis over klimaatadaptatie van minder grijs naar meer groen, bomen en stuiken, spelen en ontmoeten.
Al deze ontwikkelingen vragen een visie op het beheer van de openbare ruimte. In 2023 -2024 komen we met een Integraal beleidsplan Openbare Ruimte voor en meer toekomstbestendige beheerde openbare ruimte. Hier worden de meerjarige uitvoeringsplannen aan gekoppeld. Dit betekent dat er geen apart beleidsplan Beheer en Onderhoud Wegen komt en geen apart beleid inzake groenbeheer en- onderhoud.

Mobiliteit
In het voorjaar van 2022 hadden we nog te maken met reisbeperking als maatregel om de coronapandemie beheersbaar te houden. Nu een jaar later zien we dat de pandemie heeft geleid tot een ander reisgedrag. Ondanks dat het thuiswerken is ingeburgerd zien we dat het drukker is op de wegen en fietspaden in onze gemeente. Ook het aantal geregistreerde ongevallen is toegenomen (zie programma 3). Het gebruik van het openbaar vervoer is afgenomen (bezetting is momenteel ca. 80% ten opzichte van het precoronajaar). Het OV-bureau heeft daarom een taakstelling van 4 miljoen opgenomen voor Groningen en Drenthe in de dienstregeling 2023. Dit heeft geleid tot een versobering van de dienstregeling in Emmerhout en Angelslo. Door het bidbook Nedersachsenlijn aan te bieden aan de staatssecretaris is invulling gegeven aan het in programma 2 benoemde Deltaplan Noordelijk Nederland. Naast dit bidbook werken we aan het verbeteren van de bestaande sporen Emmen-Rheine en Zwolle-Emmen.

Parkeerexploitatie
In het coronajaar 2022 hebben we via de berap de begroting van de parkeerexploitatie bijgesteld. Het gevolg is dat de exploitatie nu een positief beeld geeft ten opzichte van de bijstelling op zowel open als ook gesloten parkeren. Uitgaande van de primitieve begroting zou de exploitatie een nadelig resultaat kennen. De tarieven zijn marktconform, de bezettingsgraad is voldoende en zelfs stijgende. Er zijn ook eind 2021, begin 2022 enkele acties geweest ten aanzien van gratis parkeren. Dit op verzoek van ondernemers verenigd in De Koepel. Tevens zijn er meer vergunningen verstrekt, zowel voor werkenden, particulieren als ook werkgevers. Hier zien we ook in 2022 een stijgende vraag. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat er meer (bedrijfs-)activiteiten zijn in het centrum na afloop van de coronajaren.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom
In de navolgende doelenboom is voor programma 7 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Aantrekkelijk en goed onderhouden openbaar groen dat bijdraagt aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.	☺ 😐	• Extra inzet (structureel budget en de vorming van een knelpuntenpot) op beheer en onderhoud van groen en aangrenzend grijs om de leefbaarheid in de wijken en dorpen te vergroten. • Extra inzet op revitaliseren begraafplaats de Wolfsbergen.
	☺	Uitvoering geven aan het plan van aanpak biodiversiteit met nadrukkelijk aandacht voor klimaatadaptatie en de bestrijding van de eikenprocessierups.
	😐	Afronding van project centrumvernieuwing van Emmer-Compascuum door herinrichting van het openbaar gebied
Goed beheerde en onderhouden wegen, paden en kunstwerken.	☺ 😐	• Uitvoering geven aan een inhaalprogramma wegen. • Het vaststellen van een meerjaren beheer- en onderhoudsplan op basis van een nieuw beleidskader is opgepakt in 2022.
	☺	Op basis van de inspectie 2022 uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma 'onderhoud civieltechnische kunstwerken', met prioriteit op veiligheid en voorkomen kapitaalsvernietiging.
Een goede en veilige bereikbaarheid van Emmen met auto, openbaar vervoer en fiets (toekomst-bestendige verbindingen en betere doorstroming van het verkeer).	☺ ☺ ☺ ☺ ☺ 😐 ☺	Voor fietsers de bereikbaarheid en veiligheid naar het centrum verbeteren. Projecten 2022: • Uitvoeren inrichten Kerkhoflaan van Wilhelminastraat tot aan het spoor tot fietsstraat; • Voorbereiden inrichten Kerkhoflaan en Angelsloerdijk vanaf het spoor richting de Boermarkeweg tot fietsstraat; • Plan fietsverbinding langs de Van Schaikweg gereed; • Voorbereiden verbetering fietsverbinding Noordbargerstraat; • Plan voor verbeteren fietsoversteekbaarheid Dordsestraat gereed; • Uitvoeren verbetering fietsparkeer-mogelijkheden bij station Emmen; • Onderzoek naar realisatie van doorfietsroutes.
	☺	Uitvoering bereikbaarheidsakkoord. Projecten 2022: • Realisatie van de ongelijkvloerse kruising Rondweg Emmerschans;

Doel		Prestatie
	☺ ☺ ☺ ☺	• Start uitvoering ongelijkvloerse kruising N391-Pottendijk; bestemmingsplan & schetsontwerp gereed, aankoop gronden in afronding, start uitvoering naar verwachting in 2024. • Keuze voorkeursvariant en uitgebreid omgevingsproces realisatie weg Emmen-Klazienaveen afgerond; • Keuze voorkeursvariant en uitgebreid omgevingsproces reconstructie Rondweg afgerond; • Start werkzaamheden vervanging folie-constructie rondweg thv Rietlanden/Bargeres; mogelijke technische oplossingen worden onderzocht, daadwerkelijke uitvoering naar verwachting in 2025.
	☺	Verdubbeling van het spoor en de werkzaamheden bij station Emmen Zuid gereed. Alleen de greenwall dient nog in 2023 gerealiseerd te worden.
	☺	Start uitvoering geven aan het strategisch plan verkeersveiligheid door fysieke aanpassingen van volgende kruispunten: •Statenweg/ Veldlaan; •Kruispunt Boslaan/ Houtweg; •Kruispunt Houtweg/ Laan van de Marel/Laan van de Bork; •Kruispunt Nieuw-Amsterdamsestraat/ Brinkenweg.

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

Wolfsbergen
Het project revitalisering begraafplaats Wolfsbergen is gestart maar loopt uit. Het ontwerp is klaar maar het onderzoek op het gebied van flora en fauna is nog niet afgerond. Verwacht wordt dat er met uitvoering gestart kan worden na de zomer 2023. Het verzoek is om het reeds beschikbare budget middels een resultaatbestemming mee te nemen naar 2023.

Emmer-Compascuum
De voorbereidingen van de reconstructie Centrum vernieuwing Emmer-Compascuum zijn in uitvoering. De fasering is bijgesteld door bouwactiviteiten van derden. De realisatie van fase 1 (school en omgeving) Centrum vernieuwing Emmer-Compascuum zal voor aanvang van het schoolseizoen 2023 worden gerealiseerd. De realisatie van fase 2 zal in 2023/2024 plaats vinden.

Beleidskader wegen, paden en kunstwerken
Het op te leveren Beleidskader wegen is niet opgesteld in 2022. Daarentegen zijn er in 2022 wel uitvoeringsplannen gemaakt die op basis van de beschikbare middelen vanuit de Kadernota 2021 in het jaar 2022 in uitvoering zijn gekomen. Ook is er tevens in januari 2022 een 'positon paper Wegen' opgemaakt voor de aanvraag van de middelen in die Kadernota. Het beleid voor wegen wordt opgenomen in het integraal beleidsplan openbare ruimte.

De middelen voor wegenonderhoud ad € 1,9 miljoen zijn in 2022 beschikbaar gekomen, maar pas later in het jaar. Na het opmaken van de werkpakketten en inkoop- en aanbesteding om de aannemers te selecteren, konden die aannemers aan het werk. De werkzaamheden lopen over de jaarschijven heen (2022 – 2023). Zodoende lijkt het dat er middelen ad € 1,6 miljoen 'over' zijn, maar er zijn al opdrachten verleend. Er wordt bij BERAPI 2023 een resultaatbestemmingsvoorstel ingediend om dit bedrag mee te nemen naar 2023.

Uitvoeren verbetering fietsparkeer-mogelijkheden bij station Emmen
Het plan is om de fietsenkelder onder het station beter te benutten met een nieuwe entree en beveiligde toegang 24/7. Vanwege de gestegen bouwkosten en de verwachte werkzaamheden in de directe omgeving wordt de invulling in overleg met betrokken en partijen eventueel aangepast. Ook zijn er werkzaamheden in de nabije omgeving te verwachten. Daarom wordt onderzocht of het budget moet stijgen of de uitbreiding versobert moet worden.

Indicatoren

De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 7					
	Effectindicatoren	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real.2022
1	Burgerpeiling - waardering woon-leefomgeving score 1-10	6,3		7,9		nog geen gegevens.
2	Burgerpeiling - perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden *x* % van de respondenten vindt dit	53%		60%		nog geen gegevens.
3	Burgerpeiling - Straten, paden en trottoirs zijn goed begaanbaar *x* % van de respondenten vindt dit	51%		58%		nog geen gegevens.

Wat heeft het gekost?

De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

7 Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer				
Taakveld *(Bedragen * €1000)*	**Primitieve begroting**	**Begroting**	**Rekening**	**Verschil**
Begraafplaatsen	1.394	1.772	1.388	384
Economische Havens en waterwegen	13	13	21	-8
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.710	10.075	9.817	258
Openbaar vervoer	717	109	370	-261
Parkeerbelasting	0	0	3	-3
Parkeren	3.259	3.054	3.318	-264
Verkeer en vervoer	17.156	17.847	16.777	1.070
Totaal lasten	**31.249**	**32.870**	**31.693**	**1.177**
Begraafplaatsen	762	762	1.101	-339
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	342	315	271	45
Openbaar vervoer	100	100	382	-282
Parkeerbelasting	4.270	3.070	3.768	-697
Parkeren	273	273	451	-178
Verkeer en vervoer	181	181	353	-172
Totaal baten	**5.928**	**4.701**	**6.325**	**-1.624**
Mutatie reserves	-25	-67	-51	-16
Saldo Openbare Ruimte en Verkeer & Vervoer (netto)	**25.296**	**28.102**	**25.317**	**2.785**

Programma 8 – Sport en cultuur

Trends en ontwikkelingen

Corona
Vanaf begin 2022 is voorzichtig gestart met het afschalen van de coronamaatregelen. Voor de cultuursector betekent dit dat er weer meer ruimte is gekomen voor activiteiten. Dit betekent niet dat hiermee de onzekerheid verleden tijd is. Met name ouderen zijn nog voorzichtig met cultuurdeelname. Ook blijft de kaartverkoop voor culturele activiteiten achter en hebben verenigingen moeite om deelnemers en vrijwilligers te vinden. In eerste instantie bleven subsidieaanvragen voor culturele activiteiten ook achter ten opzichte van voor corona, maar in het derde kwartaal van 2022 was dit weer op niveau.

Vooral ouderen waren in 2022 nog voorzichtig met sportdeelname. De buurtsportcoaches organiseerden weer 'normaal' activiteiten voor jeugd op de verschillende sport- en spellocaties.

Energielasten
Door de stijging van de energieprijzen vroegen steeds meer sportverenigingen en culturele organisaties om hulp bij de gemeente. We wezen sportverenigingen en cultuurorganisaties op de subsidiemogelijkheden (1/3-regeling en het noodfonds dat in 2022 in voorbereiding was).

Verduurzaming
De verduurzaming van sportparken is een ontwikkeling waar landelijk budgetten voor vrijkomen. Hier haken we op aan. We trekken samen op met de Rijksoverheid en de landelijke sportsector om de duurzaamheidsambities in de sportsector waar te maken. Voorbereidingen zijn getroffen om via ledverlichting op sportparken een eerste slag te maken. Ook is een regeling voorbereid om energienoodhulp te koppelen aan een energiescan in het kader van verduurzaming.

Zwembad Aquarena
In oktober 2019 is het nieuwe zwembad Aquarena geopend. Toen volgden er twee jaren met corona, waarin wij veel hebben moeten inspelen op de steeds veranderende maatregelen, waaronder tijdelijke sluitingen. De exploitatie en formatie is gebaseerd op de inzichten van het oude bad. Het jaar 2022 is het eerste jaar waarbij we een realistischer beeld hebben van de exploitatie. Gewijzigde wet- en regelgeving vergt een andere/grotere inzet van personeel. We onderzoeken hoe we de exploitatie kunnen herijken en actualiseren.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom
In de navolgende doelenboom is voor programma 8 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Iedereen de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan natuurlijk en sportief bewegen om een bijdrage te leveren aan een gezonde samenleving.	🙂 🙂 🙂	• In 2022 is meer dan de helft van de acties uit het lokaal sportakkoord uitgevoerd of in uitvoering. • We werken samen met Drenthe College. Onderwijsopdrachten van leerlingen worden uitgevoerd in de gebieden (gebiedsleren). In 2022 zijn 63 sportstagiaires gestart (MBO en HBO). • Elk gebied heeft minimaal 1,5 fte Buurtsportcoach die uitvoering geven aan activiteiten die bijdragen aan doelen uit de kadernota sportief bewegen.
Onze sportaccommodaties zijn goed exploitabel, duurzaam, functioneel en eigentijds voor nu en in de toekomst en hebben tevreden gebruikers.	😐 🙂	• We zijn bezig om een integraal huisvestingsplan binnensport op te stellen. • Via gratis energiescans verleiden we sportverenigingen met eigen vastgoed om te investeren in de verduurzaming van eigen accommodaties.
	🙂 🙂 😐	• De renovatie van het sportpark in Emmer-Compascuum (CEC) is afgerond en de renovatie van het sportpark in Nieuw-Amsterdam/Veenoord is in 2022 gestart. • Er zijn twee kunstgrasvelden gerenoveerd en drie nieuwe gerealiseerd. • De nieuwbouw sporthal Emmer-Compascuum is niet helemaal afgerond in 2022. Opening staat gepland voor de zomer van 2023.
Een divers cultuuraanbod dat dichtbij en bereikbaar is voor alle inwoners.	🙂 🙂	• In 2022 hebben we de samenwerkingsverbanden op lokaal, provinciaal en noordelijk niveau (Emmense culturele partners, VDG en We the North) voortgezet en doorontwikkeld. • In 2022 is de samenwerking met de parkregisseur voortgezet, ook zijn er diverse nieuwe initiatieven en projecten gestart, waaronder Zookeeper en Calma Producties.
Kunst, cultuur en erfgoed leveren een bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken, de leefbaarheid en de economie van Emmen.	🙂 🙂	• In 2022 zijn de voorbereiding voor Van Gogh in Drenthe uitgevoerd en is uitvoering gegeven aan de doorontwikkeling van het Veenpark. • Er is uitvoering gegeven aan het beleid uit de cultuurnota 2022-2024 'De Waarde van Cultuur'. waarbij een verbinding wordt gemaakt met jeugdbeleid, vrijetijdseconomie en erfgoed.
Inwoners van Emmen weten Facet te vinden in hun culturele en maatschappelijke ontwikkeling.	🙂	• Samen met Facet is gewerkt aan de ontwikkeling tot maatschappelijk-educatieve bibliotheek.

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

Sportaccommodaties
Er wordt gewerkt aan de verduurzaming van sportaccommodaties, maar ook het efficiënter inzetten van accommodaties. Hierin wordt samen opgetrokken met de ontwikkelingen rondom het integraal huisvestingsplan binnensport.

Vanwege de problemen met de levering van bouwmaterialen hebben we de planning van de nieuwbouw sporthal Emmer-Compascuum moeten opschuiven. Onder andere door het meer ruimte geven in de planning hebben we het probleem van de gestegen bouwkosten in overleg met de aannemer binnen de huidige overeenkomst kunnen oplossen. De aanneemsom is niet gewijzigd. De sporthal wordt in mei/juni 2023 opgeleverd en na de zomervakantie in gebruik genomen.

De renovatie van het sportpark in Veenoord/Nieuw-Amsterdam is in ontwikkeling en loopt op schema. De sportverenigingen CEC en Twedo hebben de mogelijkheid gekregen voor een verruimde 1/3-regeling en het revolverend fonds om daardoor hun eigen kleedkamers te verbeteren. In 2022 hebben beide verenigingen hier nog geen aanvraag voor ingediend.

Rensenpark
Het Rensenpark is in ontwikkeling als broedplaats voor kunst, cultuur en innovatie. Er ontstaan mooie ontwikkelingen waarin creatieve professionals en culturele organisaties met elkaar samenwerken. In 2021/2022 heeft het Rensenpark een innovatiebudget ontvangen van het VSB-fonds van €200.000 om projecten te kunnen ontwikkelen en verder te kunnen brengen. Eén van de projecten hieruit is Amfitheater dat eind 2022 is geopend. De verhuizing van het CBK naar de nieuwe locatie in het Rensenpark is in 2022 voorbereid.

Cultuurnota
In december 2021 heeft de gemeenteraad de cultuurnota 2022-2024 'De Waarde van Cultuur' vastgesteld. In de cultuurnota wordt de impact die kunst en cultuur op ons heeft benoemd door middel van de begrippen ontwikkelen, ontmoeten, verwonderen, eigenwaarde, vernieuwen, verbinden, samenleven en verdienen. In 2022 is gewerkt aan de beleidsvoornemens uit de nota.

Facet
Facet ontwikkelt zich tot maatschappelijk- educatieve bibliotheek. Facet heeft een belangrijke maatschappelijke taak en wil met taal, kunst en cultuur een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van Emmen en haar inwoners. Facet heeft o.a. een taak op het gebied van laaggeletterdheid (programma 4) en cultuureducatie.

Facet geeft aan dat voor de ontwikkeling tot maatschappelijk- educatieve bibliotheek passende huisvesting noodzakelijk is. Dit zou ook een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de gewenste levendigheid in de binnenstad. In het coalitieakkoord is opgenomen dat we samen met Facet zoeken naar een geschikte locatie voor huisvesting. Op 30 juni 2022 heeft de gemeenteraad de motie 'Huisvesting Facet' aangenomen. Hierin verzoekt de raad om de verschillende mogelijkheden voor huisvesting in beeld te brengen, inclusief een globale kostenindicatie. Op 9 november 2022 is de raad per brief geïnformeerd over het uitvoeren van een nader onderzoek of de huisvesting van Facet in het Paviljoen aan het Mondriaanplein wenselijk en haalbaar is. De eventuele benodigde middelen zijn ook afhankelijk van de (locatie)keuzes die in dit traject wordt gemaakt.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 8						
	Effectindicatoren	Real.2018	Real.2019	Real. 2020	Real.2021	Real.2022
1	Het percentage lid van een sportvereniging	25%	25%	25%	25%	25,0%
2	Percentage niet sporters			63%	63%	63%
3	Cultuurmonitor beleven*	6,7	6,8	6,8		
4	Cultuurmonitor deelname**	48%	41%	41%	47%	
	Prestatie-indicatoren					
1	Aantal aanvragen 1/3 regeling	4	2	7	5	10
2	Aantal aanvragen revolverend fonds	1	2	2	0	2
3	Toegekende aanvragen initiatievenbudget/buurtcultuurfonds	19	20	20	24	32

* in 2021 en 2022 niet uitgevraagd vanwege Corona
** in 2022 is geen meting gedaan

Wat heeft het gekost?

De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

8 Sport en Cultuur

Taakveld (Bedragen * €1.000)	Primitieve begroting	Begroting	Rekening	Verschil
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	6.167	6.561	6.937	-376
Media	2.600	2.656	2.655	1
Sportaccommodaties	8.585	8.818	9.028	-210
Sportbeleid en activering	1.136	1.245	1.568	-322
Totaal lasten	**18.488**	**19.281**	**20.188**	**-907**
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	11	81	501	-420
Media	100	100	100	0
Sportaccommodaties	2.388	2.328	2.455	-127
Sportbeleid en activering	17	17	325	-308
Totaal baten	**2.516**	**2.526**	**3.381**	**-855**
Mutatie reserves	-213	-809	-801	-9
Saldo Sport en Cultuur (netto)	**15.759**	**15.946**	**16.006**	**-60**

Programma 9 – Sociaal domein

Trends en ontwikkelingen

Wet maatschappelijke ondersteuning
Naast toenemende vraag zien we ook aan de aanbodzijde risico's ontstaan als gevolg van macro-economische ontwikkelingen die steeds meer druk geven op de continuïteit en betaalbaarheid van de Wmo. Kosten voor materialen stijgen wat is terug te zien in de prijzen voor hulpmiddelen en woningaanpassingen. Daarbij zien we ook een schaarste aan personeel. Hierdoor is het steeds lastiger om iedere inwoner te voorzien van ondersteuning. Voor schoonmaakondersteuning leidt dit inmiddels structureel tot langere wachttijden en de vorming van een wachtlijst bij hoofdaanbieders.

Dorps- en buurthuizen
Dorps- en buurthuizen/wijkcentra verkeren in financiële onzekerheid als gevolg van de coronacrisis. In 2022 blijft de financiële situatie van de dorps- en buurthuizen onverminderd onzeker. Extra complicerende factor vormen daarbij de fors hogere energietarieven waarmee diverse accommodaties in de loop van 2022 worden geconfronteerd. In sommige gevallen kan de tariefstijging oplopen tot € 10.000,- of meer op jaarbasis. Per 16 januari 2023 is de Tijdelijke regeling energiekosten 2023 voor organisaties geopend. Organisaties kunnen hier een aanvraag doen voor acute noodhulp. Na deze acute noodhulp volgt een verduurzamingstraject. Ook organisaties zonder acute nood kunnen een aanvraag doen voor het verduurzamen van hun accommodatie.

Brede aanpak dak- en thuisloosheid
Het ministerie van VWS heeft in 2021 € 200 miljoen beschikbaar gesteld voor de brede aanpak dak- en thuisloosheid. De regio Zuidoost-Drenthe heeft hiervoor een plan ingediend waarmee in 2021 incidenteel € 1.583.000 is opgehaald voor projecten die bijdragen aan sociale inclusie en het voorkomen van dakloosheid. Een deel van deze middelen zijn besteed in 2021 en 2022. Voor het resterende deel is een bestemmingsreserve voor 2023 ingesteld voor de verdere uitvoer van de projecten. Dit zijn o.a het Hunebed Project, Kamers met Kansen, Welkom in de Buurt en Interwonen.
Bij de meicirculaire van 2022 zijn structureel extra middelen voor Maatschappelijke Opvang beschikbaar gekomen via de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke Opvang. Deze middelen worden ingezet voor projecten uit het plan die we structureel willen borgen en de verdere ontwikkelingen van Maatschappelijke Opvang.

Trendbreuk zorgkosten jeugdhulp
Sinds juni 2022 zien we een toenemende trend in de zorgkosten die dit jaar leidt tot een tekort op de begrote kosten jeugdzorg. Onze data laat een kostenstijging per jeugdige zien en lichte daling in aantal unieke cliënten. Kostenstijging per jeugdige wordt verklaart door toename van CGO' s, verblijf en begeleiding. Waarbij we ook een verschuiving zien in soort zorg; begeleiding en verblijf stijging van aantal cliënten. Het geheel vraagt in 2023 om nadere analyse van deze ontwikkelingen.

Compensatie Jeugdhulp
In tegenstelling tot de eerdere planning vanuit het Rijk is het landelijk niet gelukt om in 2022 een akkoord te bereiken over de Hervormingsagenda jeugd. De overleggen rond de Hervormingsagenda tussen onder andere Het rijk en de VNG zijn opgeschort omdat men geen overeenstemming kon bereiken over de aan de hervormingsagenda gekoppelde kortingen. Inmiddels zijn de overleggen op landelijk niveau weer hervat. Door het uitblijven van de Hervormingsagenda waren investeringen in 2022 voor de uitvoering van deze agenda niet noodzakelijk en zijn de extra beschikbaar gestelde middelen hier niet voor ingezet.
De Hervormingsagenda dient bij te dragen aan meer grip op het jeugd(hulp)stelsel met als effecten een kostenbesparing en betere hulpverlening. Gemeenten ontvangen hiervoor extra middelen waar eveneens weer een kortingen aan zijn gekoppeld. Het uitgangspunt is namelijk dat de inzet van deze middelen op de maatregelen in de hervormingsagenda leiden tot een doelmatigere inzet van jeugdhulp.
De verwachting is dat de Hervormingsagenda in 2023 gereed zal zijn.

Personeel jeugdhulp.
Binnen de zorg in het algemeen maar zeker ook binnen de jeugdhulp zien we een krapte op de arbeidsmarkt. Met name binnen de specialistische jeugdhulp is het steeds moeilijker om gekwalificeerd personeel te krijgen. Dit heeft invloed op het aanbod en het ontstaan van wachtlijsten bij onder andere de specialistische jeugd GGZ. Met inzet van landelijke SPUK middelen en het (tijdelijk) verruimen van omzetbegrenzingen hebben jeugdhulpaanbieders de ruimte gekregen om te investeren in gekwalificeerd personeel. Dit heeft erin geresulteerd dat het gelukt is om de groei van wachtlijsten te stabiliseren. Dit geldt met name voor de zwaardere zorg.

Voldoende gekwalificeerd personeel blijft over de gehele breedte echter een aandachtspunt. Door het personeelstekort is het niet altijd mogelijk om de meest passende hulp (behandeling) in te zetten en ontstaan er wachtlijsten. Zo wordt ter overbrugging naar passende behandeltrajecten of verblijf een stapeling van andersoortige jeugdhulp in de vorm van begeleiding ingezet om de wachttijd te overbruggen. Hierdoor zien we een stijging van de kosten.

Investeren op de transformatie van de jeugdhulp.
We hebben met het beleidsdocument “Perspectief op jeugd” en de daarin opgenomen actielijnen een beweging ingezet om de effectiviteit en efficiëntie van de hulp en ondersteuning aan onze jeugdigen te verbeteren (zie ook Programma 4). Hierbij gaat het o.a. om normaliseren, juiste hulp op de juiste plek, versterken van eigen kracht en inzet op preventie. In 2022 zijn we gestart met een drietal interventies: Gezinscoach, Praktijkondersteuners GGZ Jeugd en de verbinding jeugdhulp en onderwijs. Daarnaast hebben we, vanuit de transformatiegedachte, ingezet om het effect van corona op het fysiek, mentaal en sociaal welbevinden van jeugdigen te minimaliseren. We hebben ervoor gekozen om deze interventies en projecten te financieren vanuit de door het rijk incidenteel beschikbaar gestelde Corona-rijksmiddelen. We willen de ingezette transformatiebeweging in de komende jaren voortzetten. Hiervoor zijn binnen de begroting voor jeugdhulp middelen gereserveerd. Dit alles moet leiden tot een inhoudelijke kwalitatieve verbeterslag en het terugdringen van de uitgaven op de geïndiceerde jeugdhulp.

Beschermd Wonen
De Wet langdurige zorg (Wlz) is sinds 2021 opengesteld voor mensen met psychische problematiek. Dit betekent dat een deel van de cliënten die Beschermd Wonen ontvingen vanuit de Wmo zijn overgegaan naar de Wlz. De resultaten laten zien dat het volume binnen Beschermd Wonen fors is afgenomen, te weten een daling van circa 167 ZIN cliënten (meting 9-6-2022) binnen Beschermd Wonen met een Wmo indicatie binnen de BOCE-regio. Daar waar dit op 1 januari 2021 een aantal van 367 betrof. Dit betekent een uitstroom van 200 cliënten. Ook het aantal PGB's zien we dalen van 100 in 2021 naar 50 in 2022. Deze ontwikkeling en de inzet van de nieuwe productenstructuur die is ingezet leiden tot een structureel financieel voordeel. Daarnaast is door de nieuwe productenstructuur de ondersteuning beter passend bij de ondersteuningsvraag van de inwoner.

Sinds 1 januari 2022 is de inhoudelijke decentralisatie van Beschermd Wonen van kracht gegaan. Hiermee hebben alle gemeenten een eigenstandige verantwoordelijkheid gekregen voor de uitvoering van Beschermd Wonen. Onlangs is bekend gemaakt dat de financiële doordecentralisatie tot nader order is uitgesteld. Hierdoor blijft Emmen in 2023 nog financieel verantwoordelijk. Door de colleges van de BOCE-gemeenten is de bestuurlijke ambitie nogmaals bestendigd om de uitvoering van Beschermd Wonen, die Emmen mede namens de gemeenten Borger-Odoorn en Coevorden uitvoert, ook in 2023 en 2024 bij de gemeente Emmen te beleggen. In BOCE-verband zijn er nadere afspraken gemaakt over de bestemming, opbouw en hoogte van de reserve Beschermd Wonen.

Emancipatie
In het kader van emancipatie hebben we invulling gegeven aan Emmen Regenbooggemeente door het aanjagen, faciliteren en subsidiëren van activiteiten via een breed netwerk van organisaties en inwoners die zich inzetten voor acceptatie en zichtbaarheid van LHBTI+ personen. Met als resultaat o.a. maandelijkse activiteiten voor met name jongeren in Facet, het Liefdescircus met muziek en theater, ontmoetingsbijeenkomsten voor volwassenen en het basisschoolproject All Inclusive. Sportverenigingen waaronder ook FC Emmen hebben deelgenomen aan de landelijke pilot van de Alliantie Gelijkspelen gericht op meer acceptatie in de sport. Op het gebied van gelijkheid voor vrouwen en meisjes zijn inwonersactiviteiten ondersteund met o.a. deelname aan Orange the World, uitreiking van de Lies van Urk prijs en aandacht voor menstruatiearmoede i.s.m. het Drenthe College.

Werk en participatie
We zien de instroom in de uitkeringen dalen. De uitstroom neemt door inspanningen van onze leerwerkbedrijven Menso en Emco steeds meer toe. En blijft vruchten afwerpen. Het bijstandsvolume daalt ook nog steeds. Onze partners Menso en EMCO liggen goed op koers. Beiden hebben een beter dan verwacht financieel resultaat. Ondanks de gestegen kosten weten zij goed te presteren en binnen de begroting te blijven.

Menso is dit jaar gestart met Menssupport. Doel van Menssupport is dat inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (doelgroep B) worden geactiveerd. Verschillende inwoners die al langere tijd niet werkten of geen dagbesteding hadden zijn door de aanpak van Menssupport naar werk begeleid of doen vrijwilligerswerk.

Wet inburgering
De leerroutes B1 en Z zijn door de Arbeidsmarktregio Drenthe in het kader van de inburgering ingekocht bij IVIO opleidingen. We zien dat IVIO nog steeds moeite heeft om voldoende personele capaciteit te realiseren om de lessen conform overeenkomst uit te voeren.
Ook levert de inkoop van het Onderwijstraject problemen op. Er zijn geen reacties geweest op de initiële inschrijving voor de openbare aanbesteding. Inmiddels hebben de Arbeidsmarktregio's Drenthe en Groningen samen met het Drenthe College en het Alfa College een tweede inschrijfronde voorbereid. De verwachting is dat beide taalinstituten nu zullen inschrijven. Het inkooptraject kan dan in de periode april/mei afgerond worden. Het Drenthe College is inmiddels bezig om de lessen voor te bereiden.

Landelijke Voorziening Vreemdelingenopvang (LVV)
De pilots LVV en bed-, bad-, broodvoorzieningen zijn verlengd tot 1 januari 2024. Het ministerie heeft middelen voor 2024 toegezegd.

Inflatie
Hoge energie- en brandstofkosten en toenemende inflatie leiden ertoe dat het dagelijks leven steeds duurder wordt. Voor inwoners kan dit stress en zorgen opleveren. Mogelijk leidt dit op korte en langere termijn tot meer hulp- en ondersteuningsvragen.

Gezondheid
Mede door de coronacrisis is het belang van gezondheid en preventie duidelijker geworden. Met ingang van 2023 zijn er wijzigingen in de rol en financiering van gezondheid en preventie voor gemeenten. In het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord hebben VNG, GGD GHOR Nederland, Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en het ministerie van VWS gezamenlijk afspraken gemaakt op het gebied van gezondheid en welbevinden. Om daarmee een fundament te bieden voor een gerichte lokale en regionale aanpak van preventie, gezondheid en sociale basis. Via een zogenaamde brede specifieke uitkering (SPUK) kan de gemeente vanaf begin 2023 middelen aanvragen. Uitdaging is om een integrale aanpak op de thema's van de brede SPUK te realiseren vanuit de drie domeinen (sociaal, economisch en fysiek).

Welzijn op recept
De pilot Welzijn op Recept (uitgevoerd door Sedna) heeft plaatsgevonden in de periode van september 2021 t/m maart 2023 in 5 huisartspraktijken in De Velden. De pilot heeft ten doel het welbevinden van inwoners met psychosociale problemen te vergroten door deelname aan welzijnsinterventies om daarmee inzet van medische of psychologische zorg te voorkomen. Er zijn ruim 70 inwoners doorverwezen naar de welzijnscoach. Het grootste deel hiervan (50 personen) hebben de leeftijd van 60-90 jaar. Zij hebben onder andere te kampen met psychische klachten, eenzaamheid, fysieke klachten zonder medische oorzaak of zijn vastgelopen in het leven door o.a. financiële problemen, conflicten en overbelaste mantelzorg. De betrokken huisartspraktijken zijn positief over de samenwerking en de mogelijkheden die het welzijnsaanbod biedt voor hun patiënten.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom
In de navolgende doelenboom is voor programma 9 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Er is een samenhangend aanbod van voorzieningen binnen het sociaal domein	☺	Vanuit de programmalijn van Welzijn op Koers wordt de opdracht uitgezet om samen met deelnemers van sociale teams te inventariseren of de huidige structuur en werkwijze nog voldoet. Op basis van deze inventarisatie volgt een advies over het (al dan niet) doorontwikkelen van de huidige sociale teams.
	😐	We borgen dat Stichting De Toegang haar werkwijze rondom regievoering aanpast. Dit wordt meegenomen

		in de implementatie van het AVE-model. Dit zal volgen na ontwikkeling van het plan gericht op het tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling 'Geweld hoort nergens thuis'.
	🙂	We starten met opvolging van de aanbevelingen uit de evaluatie van het toegangsproces, waarbij wordt ingezet op het bestendigen en verstevigen van laagdrempelige toegang tot maatwerk.
	😐	Op basis van het vastgestelde document Welzijn op Koers starten we met het ontwikkelen van een samenhangend beeld van de sociaal maatschappelijke problematiek in de zes gebieden, met behulp van (bestaande) data, wat wordt meegenomen in de herijking van het beleidskader sociaal domein.
	🙂	Vanuit de transformatieagenda[4] werken we met de Hoofdaanbieders aan een gebiedsgerichte aanpak om meer algemene en voorliggende voorzieningen te versterken of in te richten. Transformatieagenda BW is geëvalueerd. Wellicht vervolgstappen nodig na deze evaluatie.
Transformatie naar een toekomstbestendig effectief en betaalbaar sociaal domein	🙂	Er wordt een woonzorgvisie opgesteld, waarin ambities over wonen, zorg, welzijn en leefbaarheid worden opgenomen.
	🙂	Binnen de herijking van het beleidskader 'Samen verder in het sociaal domein 2017-2021', geven we betekenis aan het gedachtegoed van positieve gezondheid en de landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 voor het gehele sociaal domein in Emmen.
	🙂	Vanuit de Regio Deal pijler welzijn faciliteren we het traject met de huisartsen, vertegenwoordigd vanuit de Zuidoost- Drentse huisartsen coöperatie (ZODHC) wat moet leiden tot een actieplan Toekomstbestendige huisartsenzorg.
	🙂	Om de doorstroom uit Beschermd Wonen en opvanginstellingen te bevorderen wordt uitvoering gegeven aan het convenant Weer Thuis! dat is afgesloten met woningcorporaties en betrokken zorgaanbieders.
Er is een inclusieve samenleving waar iedereen onderdeel van mag en kan zijn en waaraan iedereen mee kan doen.	🙂	Er zijn met buurtbewoners activiteiten uitgevoerd om de acceptatie van mensen met een psychische kwetsbaarheid te vergroten.
	🙂	Er is uitvoering gegeven aan het regenboogbeleid en er zijn inwonersacties uitgevoerd, gericht op het vergroten van de zichtbaarheid, sociale acceptatie en het gevoel van veiligheid.
Iedereen kan meedoen naar vermogen.	🙂	Er is een plan opgesteld voor een sluitende aanpak om de overgangen voor inwoners tussen onder andere (meer) algemeen toegankelijke voorzieningen, beschut werk en arbeidsmatige dagbesteding te versoepelen. Dit maakt onderdeel uit van het nieuwe participatiebeleid.
	🙂	Er wordt uitvoering gegeven aan de nieuwe Wet Inburgering, waarbij iedere volwassen statushouder begeleiding krijgt bij de inburgering en een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie wordt gemaakt op basis van een brede intake om de integratie zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen.
	😐	Een nieuw integraal participatie beleidskader is Vastgesteld binnen de herijking Verder Samen.
	🙂	Een regionale aanpak jeugdwerkloosheid is met de Arbeidsmarktregio Drenthe wordt verlengd in 2023.

[4] Op basis van de uitkomsten van het onderzoek "Anders denken, anders doen, betere resultaten! Transformatie in de Wmo-domeinen Schoonmaakondersteuning, Begeleiding en Beschermd wonen", is in 2020 met de Hoofdaanbieders en BW-aanbieders een transformatie-agenda gemaakt.

Inwoners krijgen hulp en ondersteuning op maat, zoveel mogelijk thuis in gezin, op school en in buurt.	☺	Met Perspectief op Jeugd werken we aan een transformatiebeweging waarbij wordt ingezet op het gewone leven (wat gaat goed), een integrale aanpak, matched care en ondersteuning met oog voor de context.; We geven dit vorm middels de pilots: • ‘Passend onderwijs – jeugdhulp’ • 'POH Jeugd’ (uitbreiding) • ‘Gezinscoach’ Door te focussen op de transformatiebeweging en het versterken van het gewone leven, vermindert uiteindelijk ook de instroom in de geïndiceerde jeugdhulp of wordt deels voorkomen.
Kinderen groeien veilig en gezond op zoveel mogelijk in de eigen omgeving.	☺	Er ligt een vertaling van het regionale uitvoeringsprogramma "Geweld hoort nergens thuis" naar doelen en resultaten gemeente Emmen. Dit omvat o.a. een ontwikkelplan gericht op het tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling.
Er is goede en bereikbare gezondheidszorg voor inwoners.	☺	De ombudsfunctie Sociaal Domein wordt hervormd, zodat deze beter aansluit bij de onafhankelijke cliëntondersteuning en klachtenafhandeling.
	☺	Er is een regiobeeld GGZ opgesteld, waarbij op regionaal en lokaal niveau inzichtelijk is of en welke effecten de afbouw van GGZ-bedden heeft op het gemeentelijk domein.
	☺	Er is een wijkgerichte aanpak in Emmen-Oost en Emmen-Zuid waarbij welzijn, begeleiding en behandeling dichtbij de inwoners met ernstig psychiatrische aandoeningen (EPA) is georganiseerd (Optimaal Leven). Deze aanpak sluit aan op het bestaande aanbod in het Sociaal Domein en wordt in 2023 mogelijk uitgebreid naar andere gebieden.
	☺	Om een passend en dekkend aanbod te waarborgen binnen de zorgketen van Beschermd Wonen volgt naar aanleiding van de uitname Wlz een inventarisatie van het aanbod.
	☺	In het kader van de Regio Deal sluiten we aan bij de pijler welzijn Kansen voor kinderen. Met de inzet op Integrated Care en Kansen voor kinderen Emmen willen we komen tot een integrale benadering van (voorliggende) ondersteuning op zowel school als binnen de context van het gezin.
	☺	Er is voor gezinnen met kinderen in het gedwongen kader een goede overgang georganiseerd naar het vrijwillig kader. Lokaal maken we hierbij gebruik van de regionale ontwikkelingen van de Drentse Experttafel (Dext) en de inzet van zorgmakelaars.
	☺	Met het Lokaal Preventieakkoord en M&Gezond! willen we werken aan een samenhangende integrale benadering van het thema gezondheid gekoppeld aan de ondersteuning van kwetsbare inwoners. Waarbij we de interne versnippering van akkoorden en interventies bundelen. Dit wordt meegenomen in de herijking van het beleidskader Sociaal Domein ‘Verder Samen’.
	☺	In 2022 willen we met het programma M&Gezond extra gaan inzetten op preventie. Dit om zorgconsumptie terug te dringen en de inwoners in Emmen zo goed mogelijk te ondersteunen. Ook dit wordt meegenomen in ‘Verder Samen’.

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

Programma 9 heeft verschillende verbindingen met andere programma's. Het tegengaan van huiselijk geweld en kindermishandeling en inzet op personen met verward gedrag is onderdeel van de prestaties van zowel programma 3 Veiligheid als programma 9 Sociaal domein. Zorg en veiligheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Inzet vanuit programma 3 draagt bij aan de doelen van programma 9 en andersom. Programma 4 Jeugd & Onderwijs richt zich op de verbinding tussen onderwijs en jeugd en Programma 9 op de jeugdhulp.

Vanuit programma 4 wordt in 2021 ingezet op jongerenparticipatie en een verdere samenwerking met het onderwijs. Met de inzet op jeugd in programma 9, bouwen we verder aan een meer integrale ondersteuningsstructuur voor kinderen en jongeren en hun ouders. Arbeidsparticipatie (programma 9) en Inkomensondersteuning (programma 6) zijn ook onlosmakelijk met elkaar verbonden. Prestaties in programma 9 gericht op inzet vanuit de arbeidsmarktregio op betaald werk, dragen bij aan beperking van het aantal Participatiewet-uitkeringen. Ook zijn deze van invloed op de doelen en prestaties in Programma 2 Economie.

Toelichting oranje smileys
De eerste stappen om het AVE-model te implementeren zijn samen met De Toegang en Sedna gezet. Een goede borging en implementatie in de uitvoering vraagt echter om meer tijd. In 2023 wordt hier verder aan gewerkt. Dit dient ook in goede afstemming met de ontwikkelingen rondom de hervormingsagenda jeugd en de herijking van het sociaal domein te gebeuren. Dit proces is volgend op het inrichtingsproces van de Emmense visie op de lokale infrastructuur.

Het ontwikkelen van een samenhangend beeld van de sociaal maatschappelijke problematiek in de zes gebieden, met behulp van (bestaande) data heeft een oranje smiley gekregen. Het proces is onlosmakelijk verbonden met de herijking van het beleidsplan sociaal domein. In het beleidsplan wordt richting gegeven aan de sociale infrastructuur, data gedreven werken en gebiedsgericht werken. Het beleidsplan zal in het voorjaar van 2023 worden vastgesteld. Eventuele verdere stappen zullen hierop worden afgestemd en (mogelijk) opgaan in de uitwerking.

Het integrale beleidskader Sociaal Domein is nog niet vastgesteld binnen de herijking Verder Samen. De herijking heeft meer tijd in beslag genomen dan gedacht en wordt in 2023 vastgesteld. Er wordt op gekoerst om het plan voor de zomer in de raad te behandelen. Participatie is hier door middel van de opgave Ontwikkelen integraal onderdeel van.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 9						
	Effectindicatoren	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real.2022
1	Aantal uitkeringsgerechtigden Participatiewet dat uitstroomt naar regulier werk of als zelfstandige.	480	438	363	434	366
2	Aantal jeugdigen dat jeugdhulp ontvangt neemt af	3.330	3.200	3.037	2.974	2.956
3	% gebruikers Wmo ondersteuning dat positief is over ervaren contact met De Toegang, kwaliteit van ondersteuning en effect van de ondersteuning	71	76	78	77	75

Wat heeft het gekost?
De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

9 Sociaal Domein

Taakveld *(Bedragen * € 1.000)*	Primitieve begroting	Begroting	Rekening	Verschil
Arbeidsparticipatie	12.853	15.457	15.905	-448
Begeleide participatie	25.048	25.881	25.187	695
Geescaleerde zorg 18+	18.265	13.980	15.097	-1.117
Geescaleerde zorg 18-	401	3.230	3.205	25
Maatwerkdienstverlening 18+	34.955	36.140	34.803	1.337
Maatwerkdienstverlening 18-	37.326	38.808	39.886	-1.078
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	6.045	6.644	6.841	-197
Samenkracht en burgerparticipatie	6.072	7.006	6.855	151
Volksgezondheid	12.520	9.784	7.483	2.301
Wijkteams	3.701	2.960	3.279	-318
Totaal lasten	**157.187**	**159.891**	**158.540**	**1.351**
Arbeidsparticipatie	260	1.981	2.018	-36
Geescaleerde zorg 18+	829	369	454	-85
Maatwerkdienstverlening 18+	900	765	518	247
Maatwerkdienstverlening 18-	61	61	45	16
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	198	143	112	31
Samenkracht en burgerparticipatie	113	213	269	-56
Volksgezondheid	0	923	653	270
Wijkteams	0	134	134	0
Totaal baten	**2.361**	**4.589**	**4.203**	**386**
Mutatie reserves	143	-70	1.309	-1.380
Saldo Sociaal Domein (netto)	**154.969**	**155.232**	**155.647**	**-415**

Programma 10 – Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen

Trends en ontwikkelingen

Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering in het algemeen
Door een aantal ontwikkelingen is er extra druk op de organisatie komen te liggen. Het ging daarbij eerst om de aanpak in verband met corona en nu speelt vooral de opvang van vluchtelingen. De kosten die wij maken voor de opvang, worden volledig gecompenseerd door het Rijk en hebben dus geen nadelig effect op onze financiële situatie.

Personele ontwikkelingen
Vanwege de toegenomen opgaven voor onze organisatie, zoals bijvoorbeeld de energietransitie, heeft een uitbreiding van de formatie plaatsgevonden. De krapte op de arbeidsmarkt heeft effecten gehad voor het realiseren van onze doelstellingen en heeft dus gevolgen voor de economische en sociale ontwikkelingen. Bij de 145 vacatures zijn wij geslaagd deze voor het grootste deel in te vullen.

Een groot deel van de vacatures is ingevuld met jongere medewerkers (jonger dan 35 jaar). Dit in lijn met onze strategische ambitie. Een deel van de jongeren is in 2022 succesvol gestart in het traineeprogramma en dit heeft geleid tot een instroom van 15 trainees. Externe inhuur werd waar nodig ingezet voor vacatures met een langere doorlooptijd dan normaal en op plekken waar meer behoefte was aan tijdelijke ondersteuning. Daarmee is het bedrag voor externe inhuur hoger uitgevallen.

De opgaande lijn in de doorstroom van medewerkers die in de afgelopen jaren is ingezet, zet zich door en dat is een positieve ontwikkeling. Wat betreft het Opgave Gericht Werken is in 2022 onder meer fors geïnvesteerd in een opleidingsprogramma. Het opgerichte Flexcentrum speelt hier een belangrijke rol in. Vorig jaar is ook gestart met het versterken van ons werkgeversmerk. Hierbij zijn de uitkomsten van het medewerkersonderzoek, dat in het najaar van 2022 plaatsvond, meegenomen. Dit is nodig om in een krappe arbeidsmarkt voor de huidige generaties een aantrekkelijk werkgever te blijven en om verjonging verder te stimuleren. Ondanks de gunstige arbeidsmarkt is het aantal vrijwillige vertrekkende medewerkers stabiel gebleven. Wij zijn in 2022 wel geconfronteerd met een hoger verzuimpercentage ten opzichte van het jaar ervoor. Een trend die landelijk ook wordt waargenomen.

Privacy en informatiebeveiliging
Het omgaan met veiligheidsincidenten en privacy is een belangrijk onderdeel van het dagelijks werk binnen de gemeente. Op termijn willen wij voldoen aan de BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid). Het afgelopen jaar hebben wij hierin weer flinke stappen hierin gezet, maar om volledig te voldoen blijft ook de komende jaren aanvullende inspanning nodig. In 2023 wordt wederom ingezet om voor elk informatiesysteem het gewenste beschermingsniveau te bepalen en de beheersmaatregelen te nemen die hiervoor noodzakelijk zijn. We gaan door met het uitvoeren van een bewustwordingsprogramma om het bewustzijn op het gebied van privacy en informatieveiligheid verder te verhogen. Dit is een belangrijk randvoorwaarde om de kans op incidenten te verkleinen.

Door de toenemende afhankelijkheid van digitale voorzieningen, wordt de impact van incidenten en misbruik van persoonsgegevens op onze samenleving steeds groter. Informatieveiligheid is al lang niet alleen meer een intern (ICT-)vraagstuk, maar ook een maatschappelijk vraagstuk. Daarom wordt het zicht

krijgen op en aansturing van de gehele informatieketen steeds belangrijker om grip te krijgen op de informatiekwaliteit binnen die ketens waar de gemeente Emmen verantwoordelijk voor is.

Rechtmatigheidsverantwoording
Op 27 september 2022 heeft de behandeling van het wetsvoorstel inzake rechtmatigheids-verantwoording in de 1e kamer plaatsgevonden. Inmiddels is het wetsvoorstel vastgesteld en daarmee is de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf 2023 definitief geworden.

Vanaf de jaarrekening 2023 vindt er een wijziging/verschuiving plaats in de verantwoordelijkheden met betrekking tot de rechtmatigheid van de gemeente Emmen. Zo zal niet langer de accountant vaststellen of de gemeente Emmen handelt in lijn met wet- en regelgeving, maar heeft het college van B&W deze verantwoordelijkheid. Maar bij deze jaarrekening zal onze externe accountant nog een controleverklaring met een oordeel over getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarrekening verstrekken. In de loop van 2023 zullen wij de auditcommissie/raad informeren over de veranderingen voortvloeiende uit de (introductie van de) rechtmatigheidsverantwoording.

Nieuw regeerakkoord
In de perspectiefbrief 2022 bent u uitgebreid geïnformeerd over de inhoud van het regeerakkoord. De oproep vanuit gemeenten voor herstel van de gemeentefinanciën is in het regeerakkoord deels gehonoreerd. Er is sprake van een fors oplopend accres voor 2022 tot en met 2025 in verband met de trap-op/trap-af systematiek (de rijksuitgaven stijgen, dus stijgt ook het gemeentefonds). Ook wordt voor 2023 tot en met 2025 de opschalingskorting bevroren. Bij de meicirculaire 2022 en de septembercirculaire 2022 is het accres verder verhoogd, met name als gevolg van loon- en prijsstijgingen. De effecten voor het boekjaar 2022 zijn inmiddels in de begroting 2022 verwerkt (via de Beraps en de raadsbrieven mei/september/decembercirculaire 2022).

Vanaf het jaar 2026 is er echter een forse teruggang in de rijksmiddelen (het zogenaamde “ravijn”) omdat het rijk werkt aan een nieuwe financieringssystematiek voor gemeenten. Daarbij wordt gedacht aan vergroting van het belastinggebied. In het regeerakkoord wordt ook een extra korting op de middelen jeugdzorg van structureel € 500 miljoen aangekondigd. Voor nieuwe taken van gemeenten (Omgevingswet en Klimaat/duurzaamheid) staan in het regeerakkoord uitvoeringsmiddelen voor gemeenten begroot. De VNG is in gesprek met het rijk over een structurele oplossing voor de financiële problematiek van gemeenten. In het voorjaar 2023 verwachten wij hierover meer duidelijkheid te krijgen.

Herverdeling gemeentefonds
Op 6 april 2022 heeft de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) laten weten dat de herverdeling gemeentefonds per boekjaar 2023 doorgaat. De herverdeling geeft voor onze gemeente (via een ingroeipad) een voordeel van structureel € 4 miljoen. Er zijn nog wel diverse vervolgonderzoeken met betrekking tot mogelijke onvolkomenheden in het model (bijvoorbeeld onderzoek grootstedelijkheid en eigen inkomsten). Dit kan tot aanpassingen van de herverdeling leiden.

Prijsstijgingen
We hebben te maken met forse prijsstijgingen in de volle breedte. Het gaat om zowel fysieke projecten (bijvoorbeeld rioleringswerken, bouw scholen, sportaccommodaties etc.), maar ook om stijgende kosten van energie. De verwachting is dat er meerjarig ook sprake zal zijn van extra loonkosten i.v.m. compensatie via de lonen voor de stijgende inflatie. De prijsstijgingen hebben we over de gehele begroting in beeld gebracht. Gemeenten hebben in de meicirculaire en de septembercirculaire 2022 compensatie gekregen voor de hogere lonen en prijzen 2022-2026. Bij de meicirculaire 2023 zal dit naar verwachting verder worden aangepast.

Verlofsparen
Ten opzichte van de vorige Cao zal de huidige Cao financiële effecten hebben op de voorzieningen. Een belangrijk nieuw onderdeel in de huidige Cao is het verlofsparen, waar medewerkers sinds begin 2023 gebruik van kunnen maken.

Wat hebben we gedaan en bereikt?

Doelenboom
In de navolgende doelenboom is voor programma 10 schematisch per taakveld de relatie weergegeven tussen de doelen (wat hebben we bereikt) en de prestaties (wat hebben we daarvoor gedaan). Bij de prestaties en de prestatie-indicatoren is aangegeven in hoeverre deze zijn gerealiseerd.

Doel		Prestatie
Met onze I-visie streven we naar • Versterking interactie met doelgroepen • Optimalisatie efficiency • Effectievere besluitvorming	☺	De realisatie van alle randvoorwaarden zoals beschreven in het I-visie document.

Doel		Prestatie
Als betrouwbare overheid handelen wij binnen (wettelijke) kaders.	☺	We zetten in op het doorlopend versterken van informatieveiligheid en privacy, zodat we groeien naar voldoen aan de normen van de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) en de wettelijke verplichting vanuit de AVG (Algemene verordening gegevensbescherming).
Aantoonbaar in control op het gebied van informatieveiligheid.	☺	We hebben verantwoording afgelegd over onze informatieveiligheid via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). (*Onder de ENSIA vallen de audits van DigiD, Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwi) en de zelfevaluaties van Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), Basisregistratie Ondergrond (BRO), Basisregistratie Personen (BRP) en Reisdocumenten en de Waardering Onroerende Zaken (WOZ)*)
Doelmatig en rechtmatig inkopen en aanbesteden.	☺	Uitvoering/sturing geven aan het programma 'doorontwikkeling concernbrede inkoopfunctie'. Middels periodieke verantwoordingsrapportages sturing en aandacht geven aan de voortgang van dit programma alsmede de inbedding in de reguliere bedrijfsvoering.
Het college legt zelfstandig verantwoording af in de jaarrekening 2022 over de naleving van de financiële rechtmatigheid in het boekjaar.	😐	In 2023 legt het college verantwoording af over het boekjaar 2022 bij de jaarrekening 2022.
We zetten een volgende stap vooruit in de samenwerking met ons buurgemeenten Borger-Odoorn en Coevorden (BOCE) op het gebied van informatievoorziening.	☺	We werken aan gezamenlijke projecten op basis van de Boce I-agenda; voor 2022 gaat dat om: • de doorontwikkeling van het medewerkersportaal met Dimpact en • het realiseren van het E-depot (in Drents Verband).
De woonlastendruk beheersen	☺	Invoeren Diftar in 2022.
	☺	Stijging OZB beperkt houden.
De lijn vasthouden van behoedzaam begroten én het jaarlijks vergroten van de algemene reserves.	☺	Bij het opstellen van de begroting 2022-2025 volgen wij de bestaande behoedzame lijn van lasten meenemen als ze zich voordoen en baten meenemen als ze zijn gerealiseerd.
	☺	Wij storten jaarlijks minimaal € 3,4 miljoen in de algemene reserve.

Toelichting doelen en prestaties
Hieronder volgt beknopt een toelichting op enkele prestaties, zodat deze in de juiste context bezien kunnen worden.

Toelichting op rechtmatigheidsverantwoording door college
De behandeling van de Eerste Kamer van het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers' heeft pas in september plaatsgevonden. Voor de rechtmatigheidsverantwoording gaat het om invoering met verslagjaar 2023. De jaarrekening voor het verslagjaar 2023 wordt in het kalenderjaar 2024 vastgesteld.

Invoering Diftar in 2022
In 2022 is overgegaan op diftar. Het doel hiervan was bewustzijn creëren bij de inwoners van de gemeente en minder aanbiedingen van afval te realiseren. Dat doel is gehaald, met als resultaat dat er minder opbrengsten zijn op de (variabele) afvalstoffenheffing. Hier staat echter een (verwachte) besparing op de kosten tegenover, vanwege minder aanbiedingen, dus de kostenkant. Hier wordt in programma 5 op ingegaan. Wat de gemiddelde inwoner betaalt is uiteindelijk lager dan de heffing van vorig jaar.

Indicatoren
De onderstaande tabel geeft de realisatie van de bij de begroting 2022 opgenomen indicatoren weer, met daarbij ook historische informatie.

PROGRAMMA 10					
Effectindicatoren	Real.2018	Real.2019	Real.2020	Real.2021	Real.2022
1 Goedkeurende accountantsverklaring rechtmatigheid	nee	nee	nee	nee	ja
2 Uiterlijk 2023 voldoet het weerstandsvermogen aan de norm ruim voldoende (dat is nu ca. € 36,9 miljoen)	7,8	10,6	20,0	40,0	61,4
	nee	nee	nee	ja	ja
Prestatie-indicatoren					
1 De algemene reserve is eind 2024 minimaal 3% van de totale lasten (ca. € 12,6 mln.)	-1,4	3,4	6,3	26,0	47,4
	nee	nee	nee	ja	ja

Wat heeft het gekost?
De onderstaande tabel geeft per taakveld aan in hoeverre de begroting is bijgesteld, wat het resultaat is van de jaarrekening en het verschil tussen begroting en jaarrekening. In bijlage C van de jaarrekening is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt hoe de begroting zich heeft ontwikkeld en is een verschillenanalyse op detailniveau opgenomen.

10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen

Taakveld (Bedragen * €1.000)	Primitieve begroting	Begroting	Rekening	Verschil
Algemene uitkering	1.703	598	0	598
Belastingen Overig	470	481	268	213
OZB woningen	1.673	1.975	2.097	-122
Overhead	39.375	41.847	40.824	1.024
Overige baten en lasten	5.675	3.072	1.440	1.632
Treasury	-1.234	1.005	1.152	-147
Vennootschapsbelasting	0	0	25	-25
Totaal lasten	**47.663**	**48.979**	**45.806**	**3.173**
Algemene uitkering	267.456	300.111	299.581	530
Belastingen Overig	325	49	26	23
OZB woningen	16.879	17.129	17.224	-94
OZB- niet woningen	11.393	11.243	11.344	-101
Overhead	4.580	5.536	5.900	-364
Overige baten en lasten	-57	625	359	266
Treasury	2.615	2.896	2.961	-65
Totaal baten	**303.191**	**337.589**	**337.395**	**194**
Mutatie reserves	2.039	5.183	5.747	-564
Saldo Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen (netto)	**-253.489**	**-283.428**	**-285.843**	**2.415**

1. Paragraaf lokale heffingen

Deze paragraaf geeft meer inzicht in de lokale heffingen en belastingen van de gemeente. Er wordt inzichtelijk gemaakt wat de verschillen zijn tussen de begrote en de werkelijke opbrengsten en waar nodig wordt hiervoor een verklaring gegeven. Tevens wordt een beeld geschetst van de ontwikkelingen van lokale lasten in Emmen, ten opzichte van de landelijke ontwikkelingen.

Beleid
Algemeen
De woonlasten voor de eigenaren/inwoners bestaan hoofdzakelijk uit de optelsom van OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Elk gezin betaalt afvalstoffenheffing en praktisch iedere woning is aangesloten op het riool. Huurders betalen geen OZB, dus daar is de omvang van afvalstoffen- en rioolheffing bepalend voor de woonlasten. Voor de lagere inkomens is er ook de mogelijkheid van kwijtschelding.
Voor een aantal heffingen staan daar rechtstreekse, individuele prestaties tegenover (leges, begraven, parkeren, markten).

Geraamde inkomsten
In onderstaande tabel is aangegeven welke inkomsten zijn begroot en wat de werkelijke inkomsten waren.

Bedragen x €1000	Begroting 2022	Rekening 2022	*Verschil*
OZB (onroerende zaakbelasting)	28.263	28.418	*155*
Afvalstoffenheffing	13.667	13.608	*-59*
Rioolheffing	10.437	10.430	*-7*
Parkeergelden	2.965	3.687	*722*
Sporttarieven c.a.	1.944	2.032	*88*
Grafrechten	762	1.096	*334*
Bouw leges	3.150	3.202	*52*
Leges documenten	930	1.018	*88*
Overige leges en vergunningen	386	473	*87*
Belastingen (oa toeristen- en reclamebelasting)	607	787	*180*
Totaal	**63.109**	**64.750**	***1.640***

Nadere toelichting op de verschillen tussen begroot en werkelijk:

Onroerende zaakbelasting (OZB)
De OZB wordt geheven over woningen en over bedrijven (niet-woningen). De opbrengsten zijn dit jaar iets hoger uitgevallen dan begroot; dit had meerdere oorzaken. Traditioneel blijkt in de loop van het jaar dat een deel van de niet-woningen omgezet moet worden naar een woning. Dit komt aan de ene kant door verandering van waarde (als iets meer dan 70% woning is, dan wordt het als woning geregistreerd). Aan de andere kant telt een bouwperceel voor een woning formeel als niet-woning mee. Zodra de bouwactiviteiten starten, wordt het ook als woning geregistreerd. Omdat het tarief voor woningen lager ligt dan van niet-woningen, zijn de inkomsten ook lager. Daarnaast heeft er een kwaliteitsslag plaatsgevonden op de niet-woningen: in het veld zijn veel van deze objecten nader bekeken en is (beter) geregistreerd wie de gebruiker is. Ook heeft in het begin van 2022 een betaling plaatsgevonden uit een faillissement, die zorgde voor incidentele inkomsten. Door de areaaluitbreiding (bouw van nieuwe objecten) is tenslotte ook een bedrag aan OZB hoger dan begroot ontvangen.

Parkeren
Bij Berap II 2022 zijn de begrote parkeeropbrengsten met € 1,0 mln. verlaagd.Er is in 2022 goed gebruik gemaakt van de parkeervoorzieningen, waardoor de opbrengsten alsnog boven de begroting gekomen zijn.

Grafrechten
Door een oversterfte in 2022 zijn meer inkosten gegenereerd. Naast het hierdoor gestegen aantal begrafenissen speelt de uitgifte van particuliere graven en een grotere vraag naar natuurbegraven mee in de opbrengsten.

Overige belastingen
In 2022 hebben er meer overnachtingen binnen de gemeente plaatsgevonden dan vooraf was begroot. Dit verklaart de hogere inkomsten op de toeristenbelasting.

Kostendekkendheid van heffingen
Omdat een belastingplichtige geen keuze heeft om ze te ontgaan, heeft de wetgever bepaald dat de hoogte van de tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing, diverse leges en de lijkbezorgingsrechten (begraven) maximaal kostendekkend mogen zijn. De gemeente mag er niet aan verdienen. Voor andere heffingen geldt niet dat er verplichte afname bestaat, maar men kan ook niet naar een concurrent. Daarom mogen ze ook maximaal kostendekkend zijn. De toetsing van de maximale kostendekkendheid vindt plaats bij de

begroting. Bij de jaarrekening wordt inzichtelijk gemaakt wat de werkelijke kostendekkendheid was. Wanneer er sprake is van overdekking, wordt het restant gestort in een voorziening.

Overzicht heffingen die maximaal kostendekkend mogen zijn (bedragen x € 1.000)

Bedragen x €1000	Rioolheffing	Afvalstoffen-heffing	Begraven	Leges
Kosten taakveld(en)	6.998	11.778	1.388	5.310
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	0	-1.247	0	0
Netto kosten taakveld	**6.998**	**10.531**	**1.388**	**5.310**
Toe te rekenen kosten	1.122	809	0	0
Overhead	889	223	403	3.009
BTW	1.431	2.393	0	0
Totale kosten	**10.440**	**13.956**	**1.790**	**8.319**
Opbrengst heffingen	10.430	13.610	1.096	4.659
Dekkingspercentage	**100%**	**98%**	**61%**	**56%**

Rioolheffing
Bij de begroting was rekening gehouden met een kostendekkendheid van de rioolheffing van 87%. Volgens bovenstaande tabel is dat in 2022 uiteindelijk toch 100% geworden. De reden hiervoor is dat er minder rioleringsprojecten zijn uitgevoerd waardoor de kosten lager zijn uitgevallen. Hierdoor is er ook minder btw toegerekend dan waar bij de begroting vanuit werd gegaan.

Afvalstoffenheffing
In 2022 is het systeem van Diftar ingevoerd. Voor het invoeren hiervan zijn in 2021 al kosten gemaakt, en in 2022 bracht de uitvoering ook meerkosten met zich mee. Bij de begroting is uitgegaan van een kostendekkendheid van 104%, waardoor er een bedrag in de voorziening gestort is. Gedurende het jaar bleek dat het aantal aanbiedingen door onze inwoners minder was dan waar we vooraf rekening mee hadden gehouden. Dit zorgt ervoor dat er minder inkomsten zijn, maar zorgt ook voor lagere kosten. De kostendekkendheid is daardoor uitgekomen op 98%.

Begraven
Bij begraven is sprake van een hoger dekkingspercentage ten opzichte van de primitieve begroting, omdat het natuurbegraven een vlucht heeft genomen (inkomsten). Daarnaast was er in 2022 sprake van oversterfte, dus waren er naast meer inkomsten ook meer kosten. Tot slot hebben enkele projecten vertraging opgelopen, waardoor een deel van de kosten nog niet gemaakt zijn.

Leges
In onderstaande tabel is gedetailleerder aangegeven wat de baten en lasten zijn van de leges en de kostendekkendheid per titel.

Kostendekkendheid per titel					*Bedragen x €1.000*
Titel 1: Algemene dienstverlening	**Lasten**		**Baten**		**Kostendekking**
Hoofdstuk 1 - Burgerlijke stand	€	556	€	318	57,1%
Hoofdstuk 2 - Reisdocumenten	€	661	€	607	91,8%
Hoofdstuk 3 - Rijbewijzen	€	637	€	394	61,8%
Hoofdstuk 4 - Verstrekkingen uit de Basisregistratie personen	€	346	€	18	5,1%
Hoofdstuk 9 - Overige Publiekszaken	€	74	€	0	0,1%
Hoofdstuk 16 - Verkeer en vervoer	€	267	€	37	14,0%
Kostendekking Titel 1	**€**	**2.540**	**€**	**1.373**	**54,1%**
Titel 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	**Lasten**		**Baten**		**Kostendekking**
Hoofdstuk 3 - Omgevingsvergunning	€	5.778	€	3.223	55,8%
Kostendekking Titel 2	**€**	**5.778**	**€**	**3.223**	**55,8%**
Kostendekking totale tarieventabel	**€**	**8.319**	**€**	**4.596**	**55,3%**
Titel 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	**lasten**		**baten**		**kostendekking**
Hoofdstuk 1 - Horeca	€	-	€	-	0,0%
Kostendekking Titel 3	**€**	**-**	**€**	**-**	
Kostendekking totale tarieventabel	**€**	**8.319**	**€**	**4.596**	**55,3%**

De kostendekkendheid van de leges is toegenomen van 45% in de begroting naar ruim 55% in deze jaarrekening. Dit komt met name door de lagere lasten en hogere opbrengsten bij de burgerlijke stand (titel 1) en hogere inkomsten voor omgevingsvergunningen dan begroot (titel 2).
Sommige van de in titel 1 genoemde legessoorten kennen een kostendekkendheid van minder dan 50%. Dit komt doordat sommige producten vrijgesteld zijn van leges (bijvoorbeeld aangifte geboorte/overlijden en verhuizingen), de kostendekkendheid kan hier niet omhoog. Andere leges zijn aan maximale tarieven gebonden, deze zijn niet altijd kostendekkend.

Lastendruk 2022
Jarenlang zijn de woonlasten bevroren en is de stijging van prijzen van onze diensten beperkt tot maximaal de landelijke prijsindexering. Vanaf 2019 zijn de belastingen, heffingen en tarieven verhoogd. In de begroting is voor 2022 toch weer rekening gehouden met een bevriezing van de OZB (de toename ten opzichte van vorige jaren is vanwege de areaaluitbreiding). Daarnaast zijn de tarieven voor rioolheffing licht verhoogd en is de afvalstoffenheffing afhankelijk geworden van het aantal aanbiedingen (diftar). De uiteindelijke lasten zijn weergegeven in het volgende overzicht, waarbij voor de huurder en de eigenaar uit is gegaan van dezelfde (gemiddelde) WOZ-waarde en voor de afvalstoffenheffing van een gemiddeld aantal aanbiedingen. Doordat er uiteindelijk gemiddeld minder aanbiedingen van (rest-) afval waren, zijn de totale lasten gedaald voor iemand die gemiddeld minder heeft aangeboden dan vorig jaar (of wat wij vooraf verwachtten).

Eigenaar woning		2021		2022	Stijging
WOZ-waarde	€	183.000	€	203.000	10,9%
OZB	€	338,92	€	336,17	-0,8%
Afvalstoffenheffing	€	310,32	€	290,00	-6,5%
Rioolheffing	€	173,12	€	174,38	0,7%
	€	**822,35**	**€**	**800,55**	**-2,7%**

Huurder woning		2021		2022	
Afvalstoffenheffing	€	310,32	€	290,00	-6,5%
Rioolheffing	€	70,64	€	71,25	0,9%
	€	**380,96**	**€**	**361,25**	**-5,2%**

Door het beleid van de afgelopen jaren om de stijging van de woonlasten te beperken, is de positie van de gemeente Emmen op de COELO ranglijst van gemeenten met de hoogste woonlasten in de afgelopen jaren verbeterd. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de woonlasten weergegeven, waarbij vermeld moet worden dat een lagere plaats op de ranglijst betekent dat we relatief lagere lasten hebben. De eerste plaats op de ranglijst heeft de hoogste lasten. Daarnaast gaat Coelo uit van een gemiddeld lagere waarde voor een huurwoning, daarom is er verschil tussen de bedragen bij een huurwoning in bovenstaand en onderstaand schema. Tenslotte lijkt er een flinke stijging te zijn van de lokale lasten in 2022, landelijk gezien. Dit is niet het geval, maar het gevolg van een nieuwe wijze van berekenen door Coelo per 2022.

Woonlasten bij gemiddelde woningwaarde				*(Bron: Coelo)*
	2019	**2020**	**2021**	**2022***
Emmen huurwoning (gebruiker)	€ 331,25	€ 344,22	€ 352,95	€ 328,75
Plaats op ranglijst lasten gebruiker Coelo 37 grote gemeentes	23	24	28	31
Emmen eigen woning (eigenaar/gebruiker)	€ 767,25	€ 796,09	€ 825,35	€ 917,78
Gemiddeld Coelo grote gemeentes eigen woning	€ 700,00	€ 734,00	€ 774,00	€ 876,00
Plaats op ranglijst eigenaar/gebruiker Coelo 37 grote gemeentes	10	14	16	20

**De ozb-aanslag per huishouden is berekend door uit te gaan van de gemiddelde woz-waarde van koopwoningen in de betreffende gemeente. Dit is anders dan in voorgaande jaren, toen werd de berekening uitgevoerd op basis van de gemiddelde woz-waarde van koop- en huurwoningen tezamen. Er waren voorheen geen andere gegevens beschikbaar. Het CBS publiceert vanaf 2022 naast deze totale gemiddelde woz-waarde ook de gemiddelde woz-waarde van alleen koopwoningen en van alleen huurwoningen. We willen inzichtelijk maken welk bedrag huishoudens met een koopwoning gemiddeld betalen voor de ozb. De gemiddelde waarde van koopwoningen per gemeente geeft dan een beter beeld dan de gemiddelde waarde van koop- en huurwoningen samen. Om de mutatie van de ozb te berekenen is de gemiddeld betaalde ozb in 2021 herberekend, ook in 2021 gaan we nu uit van de gemiddelde waarde van koopwoningen (Bron: Coelo-rapportage grote gemeenten 2022)*

Kwijtschelding
Inwoners met een laag inkomen hebben recht op kwijtschelding van de OZB, riool- en afvalstoffenheffing. Verzoeken om kwijtschelding moeten worden getoetst aan de landelijke normen die zijn vastgesteld in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990. De raad heeft hierin enige beleidsvrijheid en heeft besloten om een kwijtscheldingsnorm van 100% te hanteren. Dit betekent dat aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau voor kwijtschelding in aanmerking kunnen komen indien zij aan de normen voldoen. De

gemeente Emmen gaat uit van volledige kwijtschelding en bij de normering wordt gebruik gemaakt van de meest ruime norm.

Het bedrag voor kwijtschelding van lokale lasten is al enkele jaren begroot op ongeveer € 1,1 mln. Het overgrote deel van de kwijtschelding betreft de afvalstoffenheffing. Omdat we in 2022 overgestapt zijn op diftar, heeft dit ook gevolgen voor de kwijtschelding. Waar voorheen het volledige bedrag van de aanslag werd kwijtgescholden, is dit nu afhankelijk van het aantal aanbiedingen van zakken of containers. De maximale kwijtschelding is ongeveer gelijk aan vorig jaar, maar als iemand minder dan het maximum heeft aangeboden, dan is het kwijt te schelden bedrag ook lager. Dit heeft een lichte invloed gehad op het totaal kwijt te schelden bedrag.

2. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

2.1. Inleiding

In de begroting en in de jaarstukken wordt inzicht gegeven in de risico's die de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden. Bij het opstellen van de begroting en de jaarstukken wordt met de voorzienbare en kwantificeerbare risico's rekening gehouden. Deze paragraaf gaat over de meest in het oog springende risico's.

Het beleid is gericht op een proactief risicomanagement, waarbij voortdurend de relatie met de beschikbare weerstandscapaciteit in ogenschouw wordt genomen. In deze paragraaf verstaan wij onder risicomanagement het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden en/of de gevolgen van risico's beheersbaar houdt.

De beschikbare weerstandscapaciteit dient alleen ter dekking van de incidentele resterende risico's. Er wordt een zekerheidspercentage gehanteerd van 90%. Als blijkt dat het weerstandsvermogen matig, onvoldoende of slecht is, moet worden aangegeven welke concrete maatregelen zijn/worden getroffen om het weerstandsvermogen op peil te brengen. Het beleid ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de beleidsnota 'Risicomanagement en weerstandsvermogen". Deze nota is op 25 juni 2020 door de gemeenteraad vastgesteld en bevat de volgende kaders:

- Als minimale stand van de algemene reserve wordt 3% van de begroting genoemd;
- De vrije ruimte in de bestemmingsreserves telt vanaf 2021 niet meer mee;
- De post onvoorzien wordt meegenomen als weerstandscapaciteit;
- Onbenutte belastingcapaciteit wordt meegenomen als weerstandscapaciteit (bij onze gemeente is dit nu niet aan de orde);
- De stille reserves mogen onder voorwaarden worden meegenomen als weerstandscapaciteit (bijvoorbeeld aandelen Enexis die wij nu voor 50% meenemen);
- De norm is dat het aanwezige weerstandsvermogen ruim voldoende moet zijn (de beschikbare weerstandscapaciteit moet minimaal 140% zijn van het benodigde weerstandsvermogen).

2.2. Benodigde weerstandscapaciteit

2.2.1. Algemeen

De benodigde weerstandscapaciteit wordt onder andere berekend op basis van inschatting van risico's met behulp van de module Naris, de reden hiervoor is dat we gebruik willen kunnen maken van risicosimulatie in Naris (de Monte Carlo berekening). Dit omdat niet alle risico's zich gelijktijdig en in volle omvang voordoen. Uitzonderlijke en grote risico's zoals bijvoorbeeld Wildlands, corona en de grondexploitatie worden buiten de Monte Carlo simulatie gehouden en afzonderlijk berekend. Dit omdat deze risico's zich niet verhouden tot de omvang van andere risico's en daarmee afbreuk zou doen aan de bruikbaarheid van de uitkomsten.

2.2.2. Wildlands

Op 28 maart 2019 heeft de raad ingestemd met het Businessplan Wildlands en het hierin voorgestelde scenario, herstructurering. Bij de jaarrekening 2018 is mede om die reden, voor de bepaling van het benodigde gemeentelijk weerstandsvermogen inzake het risico Wildlands, er voor gekozen dit in afwijking van de gangbare gemeentelijke systematiek buiten de Monte Carlo berekening gehouden. Dit omdat dit risico zich niet verhoudt tot de omvang van de andere risico's en daarmee afbreuk zou doen aan de bruikbaarheid van de uitkomsten. Het bepalen van het risicoprofiel omtrent de belangen in Wildlands vergt maatwerk.

De gemeente heeft hiertoe een berekening gemaakt van de eventuele liquiditeitsbehoefte van Wildlands in een worst-case scenario van 800.000 bezoekers[1] en op basis van 4 jaar overbrugging. Hiervoor is gekozen op basis van een bij het Businessplan Wildlands uitgevoerde gevoeligheidsanalyse. Hierbij is een aantal scenario's doorgerekend (gelijkblijvende yield, gelijkblijvende horeca en retailbestedingen, een lagere realisatie van voorgenomen bezuinigingen en een gelijkblijvend lager bezoekersaantal van 800.000). Hieruit blijkt dat het lagere bezoekersaantal de belangrijkste variabele is.

De berekening die we hanteren voor de bepaling van het risico is als volgt:

- het gemiddelde liquiditeitstekort per jaar bepalen over een periode van 4 jaren (2023 t/m 2026) in dit geval € 3.417.531;
- hierin blijven de hogere energiekosten ook in de jaren na 2023 stijgen (geen correctie doorgevoerd zoals wel bij de NCW berekening het geval is);
- uitgaan van een geleidelijke afbouw in 4 jaar nemen we het 1ste jaar 100% - 2e jaar 75% - 3e jaar 50% - en 4e jaar 25% van het jaarrisico mee;
- in totaal is dit 250% van het jaarbedrag, oftewel een factor 2,5.

[1] De afgelopen jaren is in de praktijk gebleken dat de ideale mix van bezoekersaantal ten opzichte van yield zich voordoet bij een (iets) lager liggend bezoekersaantal waarbij een hogere yield wordt gerealiseerd. In de herziene businesscase is dit bijgesteld. In lijn daarmee is het oorspronkelijk gehanteerde bezoekersaantal van 850.000 voor het worst case scenario bijgesteld naar 800.000 bezoekers.

Hiermee komt het benodigde weerstandsvermogen, specifiek voor het risico Wildlands, bij de jaarrekening 2022 uit op 2,5 x € 3,4 = **€ 8,5** miljoen (was 8,2 miljoen).

Daarnaast werken we sinds de jaarrekening 2021 met een zogeheten ondergrens voor het benodigd weerstandsvermogen. Deze ondergrens is bepaald op 5% van de uitstaande leningenportefeuille per 31/12 van het betreffende boekjaar. Bij de jaarrekening 2022 gaat het dan om een bedrag van € 3,2 miljoen (5% van 64,8 miljoen).

Mocht in enig jaar het benodigd weerstandsvermogen op basis van de systematiek onder deze ondergrens komen te liggen, dan hanteren we het bedrag van de ondergrens als aan te houden weerstandsvermogen.

Om de toegenomen belangen en de financiële positie van de gemeente Emmen in Wildlands zeker te stellen en gezien het economisch en maatschappelijke belang van Wildlands voor de regio, is de governancestructuur aangepast. Hiertoe zijn nadere voorwaarden verbonden aan de verstrekte geldleningen. De governancestructuur is aangepast op basis van de volgende uitgangspunten:

- het vereenvoudigen van de bestuurlijke structuur en toezicht;
- het vergroten van de betrokkenheid en de bevoegdheden van de gemeente ;
- het werken vanuit een risicomanagementmodel;
- de huidige “observer of the board” vervult namens de gemeente een rol in de governancestructuur;
- een nader uitgewerkte en aangescherpte monitoring.

De door de raad in 2016 vastgestelde monitoringsystematiek is daarmee in 2019 herzien. De aansturing/ monitoring is daarmee verbeterd.

Tot slot merken wij op dat het inschatten van dit risico, ook bij de nu gekozen maatwerkberekening, erg complex, omvangrijk en gevoelig is en blijft.

2.2.3. Corona

Het Rijk heeft in 2020 tot en met 2022 de kosten en wegvallende inkomsten vergoed. De compensatie van het Rijk is ruim voldoende om tegenvallers in verband met corona op te vangen en de nodige steun te verlenen aan inwoners/organisaties/ instellingen binnen onze gemeente. De resterende middelen zijn gereserveerd in de reserve calamiteitenfonds en bedragen eind 2022 ruim € 8 miljoen. Dit is ruim voldoende om mogelijke na-ijleffecten van corona te kunnen opvangen. Ook zijn de mogelijke structurele effecten van corona in onze begroting verwerkt. Dit bij elkaar maakt het dat we in ons weerstandsvermogen geen rekening meer houden met een aan te houden bedrag als weerstandsvermogen.

2.2.4. Grondexploitaties

Het voornemen is om bij de jaarrekening 2022 de raad voor te stellen een algemene reserve grondexploitaties in te stellen en het resultaat 2022 op grondexploitaties hier in te storten. Deze algemene reserve grondexploitaties wordt meegeteld als weerstandsvermogen.

Vanaf het jaar 2023 zullen de resultaten op de grondexploitaties aan de algemene reserve grondexploitatie worden toegevoegd. Het resultaat grondexploitaties behorende tot het boekjaar 2022 is afgerond € 6,5 miljoen.

De ondergrens van de in te stellen reserve wordt gekoppeld aan het jaarlijks te bepalen risico voor grondexploitaties die een langere looptijd hebben dan 10 jaar. De risicoberekening m.b.t. grondexploitatie ten behoeve van de jaarrekening 2022 kent een waarde van € 7,9 miljoen. Dit bedrag nemen wij mee in de berekening van benodigd weerstandsvermogen.

2.2.5. Overige risico’s volgens risicoprofiel (excl. Wildlands, corona en grondexploitaties)

Om de overige risico's in kaart te brengen is een risicoprofiel opgesteld. Via inventarisatie zijn alle financiële risico's in kaart gebracht. Daarnaast onderkent de gemeente nog kwaliteits- en imagorisico's die 'niet financieel' van aard zijn, of waarvan de omvang op dit moment niet te bepalen valt. In het onderstaande overzicht worden de risico’s boven de zogenaamde rapportagegrens gepresenteerd (zie figuur hieronder: risicokaart en rapportagegrens).

Financieel			rapportagegrens		
x > € 2.500.000	5	10	15	20	25
€ 1.000.000 < x < € 2.500.000	4	8	12	16	20
€ 500.000 < x < € 1.000.000	3	6	9	10	15
€ 100.000 < x < € 500.000	2	4	6	8	10
x < € 100.000	1	2	3	4	5
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

De risico's die vallen boven de zogenaamde rapportagegrens worden in onderstaande tabel weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Risico	Kans	In €	Invloed	t.o.v. begroting
Fluctuaties in overheidsuitgaven die doorwerken in de algemene uitkering	50%	€ 2.500	20,43%	Algemene uitkering kan lager uit vallen dan opgenomen in de begroting.

Toelichting risico fluctuaties in overheidsuitgaven die doorwerken in de algemene uitkering
De hoogte van de algemene uitkering is moeilijk te beïnvloeden en te voorspellen. De fluctuaties in de overheidsuitgaven werken door in de algemene uitkering, waardoor er mogelijk minder wordt uitgekeerd dan verwacht. De algemene uitkering kan daardoor lager uit vallen dan in eerste instantie is opgenomen in de begroting. Uit ervaring van de afgelopen jaren blijkt dat een afwijking van 1% al snel aan de orde is. Derhalve is een risico opgenomen van € 2,5 miljoen.

Overige risico's
Naast het in bovenstaande tabel genoemde risico, die boven de rapportagegrens valt, zijn voor de berekening van het risicoprofiel ook de volgende risico's meegenomen. Deze risico's vallen onder de rapportagegrens, zoals opgenomen in het bovenstaande figuur, te weten:

- REP regionaal bijdrage van het Rijk.
- Stadionbedrijf Emmen B.V.
- 5-Jaarlijkse afrekeningen van het openbaar en bijzonder onderwijs.
- Invoering Omgevingswet en Wet Kwaliteitsborging Bouw.
- Risico op (grote) financiële afwijkingen op de BUIG.
- Negatieve waarde - ontwikkeling grote objecten.
- Gebruik WMO voorzieningen wijkt af door effecten vergrijzing, covid-19 en hoge inflatie.
- BTW-sportvrijstelling (Specifieke Uitkering Stimulering Sport).
- Onvoldoende zekerheids-/ garantiestelling leningen.
- Eigen Risicodragerschap - wettelijke aansprakelijkheid.
- Claim voormalig personeel CQ (aansprakelijkheid voor tekort van de boedel).
- Marktrente ontwikkelingen (gevoeligheid van rentestanden voor economische ontwikkelingen).

Risicosimulatie
Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de risicosimulatie volgt dat bij een zekerheids-percentage van 90% zeker is dat alle opgevoerde risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 9.945.000 (benodigde weerstandscapaciteit vanuit het risicoprofiel).

2.2.6. Samenvatting benodigde weerstandscapaciteit
In totaal bestaat de benodigde weerstandscapaciteit uit drie delen, te weten:

Benodigde weerstandscapaciteit	*Bedragen x € 1.000*
Wildlands	8.500
Grondexploitaties	7.900
Risicoprofiel	9.945
Totaal	**26.345**

De norm is dat het aanwezige weerstandsvermogen ruim voldoende moet zijn (de beschikbare weerstandscapaciteit moet minimaal 140% zijn van het benodigde weerstandsvermogen). In dit geval is dat een bedrag van € 26.345.000 * 140% = € 36.883.000

2.3. Beschikbare weerstandscapaciteit en ratio weerstandsvermogen
Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit (op basis van 90%) en de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen.

Berekening beschikbare weerstandscapaciteit	*Bedragen x € 1.000*
Algemene reserves	28.604
Jaarrekeningresultaat excl. grondexploitaties	18.718
Af: resultaatbestemmingen (GRP/overige)	-6.480
Jaarrekeningresultaat grondexploitaties	6.542
Onvoorzien	318
Stille reserve (aandelen Enexis 50%)	13.724
Beschikbare weerstandcapaciteit (A)	**61.426**

Benodigde weerstandscapaciteit (B)	**26.345**
Ratio weerstandsvermogen (A/B)	**2,33**
Totaal benodigde weerstandscapaciteit volgens norm 140%	36.883
Verschil beschikbare/benodigde weerstandscapaciteit 140%	**24.543**
Minimale algemene reserves (3% van begroting ad € 421 mln.)	12.625
Verschil algemene reserves / minimum voor resultaat-bestemming	**15.979**
Verschil algemene reserves / minimum na resultaat-bestemming	**34.759**

De bovenstaande berekening gaat uit van de stand van zaken per 31 december 2022. De ratio weerstandsvermogen voor 2022 is 2,33. Op basis van de in de beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen opgenomen normen duidt dit op een uitstekend weerstandsvermogen.

Stand algemene reserves
Na toevoeging van het jaarrekeningresultaat 2022 (en na aftrek resultaatbestemming) komt de stand van de algemene reserves op € 47,4 mln. Dit is € 34,8 miljoen hoger dan de minimale ondergrens zoals opgenomen in de beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen.

2.4 Financiële kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. In de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit komt tot uitdrukking of de gemeente over voldoende structurele baten beschikt, en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans.

In onderstaande tabel zijn ook de signaleringswaarden van de provincie opgenomen die gebruikt worden om aan te duiden in hoeverre gemeenten risico's lopen; hierbij is categorie A het minst risicovol en categorie C het meest risicovol.
Daarnaast is het kengetal 'financiële verplichtingen' opgenomen. Dit kengetal komt tot stand door het solvabiliteitsratio en het ratio weerstandsvermogen tegen elkaar af te wegen. Omdat het solvabiliteitsratio in de meest risicovolle categorie valt, is een 'ruim voldoende' weerstandsvermogen nodig om hier tot een voldoende score te komen, hetgeen momenteel het geval is bij de jaarrekening.

Samenvattend:

Kengetallen	Signaleringswaarden provincie			Rekening 2021	Begroting 2022	Rekening 2022
	A	B	C			
Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%	117,1%	143,9%	106,2%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%	99,1%	124,5%	89,3%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%	9,3%	6,1%	16,5%
Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%	5,9%	7,6%	6,5%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%	6,1%	2,9%	11,2%
Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%	101,3%	99,5%	101,6
Financiële verplichtingen	Niet van toepassing			Voldoende	Onvoldoende	Voldoende

Uit bovenstaand overzicht blijkt in hoeverre de gemeente voldoet aan de gemeentelijke normering.
- De netto schuldquote daalt ten opzichte van de rekening 2021 wat een positieve ontwikkeling is, omdat het percentage schulden t.o.v. de totale baten daalt.
- De solvabiliteitsratio stijgt ten opzichte van de rekening 2021 door een hoger eigen vermogen, dit komt door een hogere stand van de reserves en een positief rekening resultaat.
- De structurele exploitatieruimte is gestegen, dit komt door het positieve jaarrekeningresultaat.
- De belastingcapaciteit is nagenoeg gelijk ten opzichte van de jaarrekening 2021.

- Financiële verplichtingen: hoewel in de begroting was voorzien dat dit onvoldoende zou zijn, is de score werkelijk voldoende omdat het weerstandsvermogen uitstekend is als gevolg van het positief rekeningresultaat.

In bijlage D wordt een nadere toelichting op de kengetallen gegeven.

3. Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf geeft een dwarsdoorsnede van het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (gebouwen, wegen, civieltechnische kunstwerken, riolering, etc.). Een belangrijk deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kapitaalgoederen zijn daarom van groot belang voor het functioneren van onze gemeente, onder andere op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Onderhoud en beheer is noodzakelijk om de kapitaalgoederen in goede staat te houden en om de veiligheid te waarborgen.

3.1 Wegen

De kwaliteit van de verhardingen wordt elke twee jaar beoordeeld aan de hand van de globale inspectie-methode van het CROW (nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer en vervoer en openbare ruimte). Het CROW hanteert drie kwaliteitsniveaus: voldoende (beeldkwaliteit A/B), matig (beeldkwaliteit C) en onvoldoende (beeldkwaliteit D). De laatste weginspectie in het najaar van 2020 heeft geleid tot de Beheerrapportage Wegenonderhoud 2021-2025. De resultaten van de inspectie zijn weergegeven in onderstaande tabel.

	Voldoende (A/B)	Matig (C)	Onvoldoende (D)
Streefniveau (CROW)	77-87%	9-14 %	4-9%
Inspectie najaar 2020	66 %	7%	27 %

De sterke achteruitgang wordt mede veroorzaakt door de veenoxidatie in de dorpen tijdens de droge zomers van 2019 en 2020. In de rapportage is onder andere voorgesteld hoe het percentage onvoldoende (27%) kan worden verlaagd. Vanaf 2022 zijn middelen beschikbaar gesteld voor een inhaalslag in het onderhoud aan verhardingen, van jaarlijks 9 miljoen voor de komende vier jaar. De doelstelling is om in een relatief korte periode de verhardingen met een D kwaliteit, door gericht onderhoud, te verbeteren naar een minimaal C niveau. De voorbereiding hiervoor zijn in juli 2021 gestart, de uitvoering met betrekking tot het maken van een eerste inhaalslag vanaf het voorjaar 2022.

Overleg met bewoners in corona tijd vroeg een andere aanpak en kostte meer tijd. Ook de afstemming met andere werkzaamheden in onze gemeente heeft de planning van enkele werken beïnvloed. Op basis hiervan hebben we uitvoeringsplannen laten maken verdeeld in 14 zogenaamde werkpakketten. Het betreft dan beheer, vervanging en onderhoud inzake zowel het asfalt als de andersoortige verhardingen.

De wegenruil tussen de provincie Drenthe en de gemeente Emmen is op 1 juli 2021 afgerond. Deze wegenruil maakt onderdeel uit van het Bereikbaarheidsakkoord van 22 maart 2019. Hierin zijn alle kosten van groot onderhoud aan de verhardingen voor nu en in de nabije toekomst naast elkaar gezet. De wegenruil leidt tot een toename in het areaal.

Exploitatiebudget 2022	**Werkelijke uitgaven 2022**
€ 3.221.000	€ 1.840.000
Begrote kapitaallasten	**Werkelijke kapitaallasten**
€ 3.349.000	€ 3.205.000

3.2 Riolering

De basis voor het beheer van de riolering is vastgelegd in het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2018-2023. In dit plan staan de hoofdlijnen van de aanpak voor het bereiken van een gewenste situatie met betrekking tot de staat en werking van het totale rioleringsstelsel. In de loop van 2022 zijn we gestart met het opstellen van een vervolg GRP. Het streven is om dit nieuwe GRP eind 2023 vast te stellen.
Voor 2022 was een aantal projecten gepland, daarnaast is altijd sprake van het oplossen van calamiteiten die zich gedurende het jaar voordoen. De doorlooptijd voor rioleringsprojecten is over het algemeen lang. Er wordt afstemming gezocht met andere disciplines. Omdat we bij voorkeur werk-met-werk maken moet de planning van projecten hierdoor vaak aangepast worden. De volgende grotere rioleringsprojecten zijn opgestart in 2022:

- Renovatie van rioolgemalen (1 vacuümstation en 9 rioolgemalen);
- Nieuw-Dordrecht: Het project vervanging riolering Sportweg – Oranjedorpstraat is afgerond;
- Vervanging riolering Oringerbrink in Bargeres is afgerond;
- Vervanging riolering Veldlaan in Angelslo is tot uitvoering gekomen;
- Vervanging riolering Emmen Centrum; Het project renovatie riolering Kerkhoflaan, Julianastraat, Beatrixstraat is aanbesteed;
- Van veel projecten is de voorbereiding gestart;

Exploitatiebudget 2022	**Werkelijke uitgaven 2022**
€ 3.650.000	€ 3.622.000
Begrote kapitaallasten 2022	**Werkelijk kapitaallasten 2022**
€ 3.628.000	€ 3.576.000
Stand egalisatie-voorziening (31-12-2022)	
€ 8.880.921	

3.3 Water en kunstwerken

De onderhoudstoestand van de kunstwerken wordt eenmaal per twee jaar bepaald aan de hand van NEN-normeringen. Daarbij wordt een prioritering aangebracht op basis van veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en toonbaarheid (schoon, heel en veilig). Uit de inspectie van 2019 kwam naar voren dat er een onderhoudsbudget van € 0,9 mln. per jaar nodig is. Vanaf 2022 zijn deze extra middelen beschikbaar gesteld om achterstallig onderhoud te voorkomen. Op basis van de beschikbare financiële middelen en risico's wordt steeds de afweging gemaakt aan welke kunstwerken prioriteit wordt gegeven. Hierbij is de veiligheid het leidende principe.

Inmiddels zijn vrijwel alle oude knelpunten qua veiligheid opgelost. In 2022 is er een nieuwe inspectie gedaan, waarin wederom is gekeken naar het aspect veiligheid en om de informatie vanuit 2019 te actualiseren. Hieruit is gebleken dat we de komende jaren opnieuw extra middelen nodig zijn om de problematiek die is ontstaan vanwege ook onder andere de droogte van de afgelopen jaren op te lossen. Hierbij moet gedacht worden aan beschoeiingen die droog zijn komen te vallen en aan schade aan bruggen. Tot slot is er vanuit de recente wegenruil een aantal extra kunstwerken van de Provincie in het beheer van de gemeente gekomen, met bijbehorende beheerlast. Deze extra kunstwerken zijn meegenomen in de inspectie van 2022 en qua beheer en onderhoud ook op geld gezet. Resultante van de inspectie is dat we vanaf 2024 extra middelen nodig zullen hebben om te voldoen aan de geldende normen waarin het aspect Veiligheid leidend is.

Exploitatiebudget 2022	**Werkelijke uitgaven 2022**
€ 441.000	€ 493.000
Begrote kapitaallasten	**Werkelijke kapitaallasten**
€ 432.000	€ 413.000

3.4 Openbaar groen

Voor het onderhouden van stedelijk groen wordt gebruik gemaakt van de CROW beeldkwaliteit systematiek. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in verschillende kwaliteitsniveaus van onderhoud. Zo wordt het groen in de centrum-gebieden onderhouden op een intensieve kwaliteit en de wijken op basiskwaliteit.

Het landschappelijk groenonderhoud bestaat uit het extensief maaien en het onderhouden van recreatievijvers en landschappelijke elementen, sloten, wadi's en oevers. Het extensief maaien en slootonderhoud is opgenomen in een onderhoudsbestek dat zoveel mogelijk ecologisch wordt uitgevoerd. Het onderhouden van bosschages rondom recreatievijvers en landschappelijke elementen wordt reactief uitgevoerd. De natuurgebieden worden middels een prestatie-opdracht met Landschap Beheer Drenthe in samenwerking met groepen vrijwilligers onderhouden. Daarnaast worden er op diverse locaties ruige grasvelden begraasd.

Er wordt jaarlijks een zesde deel van de bomen planmatig gesnoeid. De beheersing van de eikenprocessierups is preventief en curatief, waarmee de excessen van de plaagdruk wordt bestreden. Door de preventieve bespuitingen is de overlast in die gebieden beperkt gebleven.

Op dit moment is er aan het groen geen grens gesteld voor de levensduur en geen afschrijving, zoals dit bij andere kapitaalgoederen wel gebruikelijk is. In veel woonkernen loopt de levensduur van de beplanting op zijn eind en wordt het basisniveau binnen het reguliere onderhoud niet meer gerealiseerd. Dit wordt op dit moment situationeel opgelost. De afgelopen jaren zijn er meer bomen doodgegaan en om veiligheidsredenen gekapt. Ook zijn er veel beplantingvakken doodgegaan en (waar dit kon) omgevormd tot gazons. De klimaatverandering heeft invloed op de staat van het groen. Door de wegendeal tussen de provincie en de gemeente is het areaal van bomen, bermen en sloten toegenomen en daarmee dus ook het benodigde budget voor beheer en onderhoud. In 2022 hebben we de gegevens / data met betrekking tot de uitbreiding van het areaal geactualiseerd.

In de openbare ruimte staan 1803 speelelementen incl. de multifunctionele sportelementen verdeeld over +/- 400 locaties. Deze speelelementen worden jaarlijks geïnspecteerd, waarbij gebreken worden hersteld. Er zijn 32 onveilige speeltoestellen verwijderd en er zijn er 50 nieuwe speeltoestellen bijgekomen.

Exploitatiebudget 2022	**Werkelijke uitgaven 2022**
€ 8.893.000	€ 8.768.000
Begrote kapitaallasten	**Werkelijke kapitaallasten**
€ 551.000	€ 502.000

3.5 Openbare Verlichting

De openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan de verkeers- en sociale veiligheid en speelt een grote rol bij de leefbaarheid en het veiligheidsgevoel onder de bewoners. Op 25 november 2021 is het meerjarig beleids- en beheersplan openbare verlichting vastgesteld. Met dit plan wordt voorzien in het up-to-date houden van het gewenste totale areaal aan openbare verlichting. Het huidige systeem van

openbare verlichting bestaat thans uit zo'n 22.700 lichtpunten. Uitgangspunt is dat lichtmasten een technische levensduur van 50 jaar hebben en de armaturen een levensduur van 25 jaar. Jaarlijks wordt de veiligheid, het verlichtingsniveau en de duurzaamheid van lichtmasten geïnspecteerd. Aan de hand van deze inspecties zijn/worden lichtmasten vervangen die niet aan veiligheidsnormen voldoen. Op dit moment is er dan ook geen sprake van achterstallig onderhoud aan het totale systeem van openbare verlichting.

Het totaal areaal aan openbare verlichting is het laatste decennium duurzamer geworden. De gemeente heeft de afgelopen jaren ruim 30% van de minder efficiënte verlichting vervangen door ledverlichting. Met de vervanging dragen wij bij aan -de bestuurlijke doelstellingen- om te komen tot een duurzamere gemeente. Jaarlijks is er een regulier bedrag van € 210.000 beschikbaar voor vervangingsinvesteringen openbare verlichting.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Vervanging verlichting waarvan de lampen bestaan uit TLS, TLM en SOX, omdat deze lampen niet meer leverbaar zijn. In 2022 was de focus vooral gericht op de industrieterreinen, waaronder Bargermeer III en IV, Waanderveld en Bedrijvenpark A37. Daarbij zijn in totaal 283 masten en 893 armaturen vervangen.

Exploitatiebudget 2022	**Werkelijke uitgaven 2022**
€ 483.000	€ 609.000
Begrote kapitaallasten	**Werkelijke kapitaallasten**
€ 255.000	€ 247.000

3.6 Verkeersregelinstallaties

Jaarlijks worden de verkeerslichten meerdere keren geïnspecteerd op veiligheid en optimale werking. In totaal beschikt de gemeente over 20 verkeersregelinstallaties. Alle verkeersregelinstallaties verkeren in goede staat. In 2023 zijn 4 verkeersregelinstallaties, gezien de leeftijd van 20 jaar, aan vervanging toe. Het merendeel van de verkeersregelinstallaties is 24 uur in bedrijf. Verkeersregelinstallaties leveren een belangrijke bijdrage aan de verkeersveiligheid. Er is geen achterstallig onderhoud aan de verkeersregelinstallaties.

Exploitatiebudget 2022	**Werkelijke uitgaven 2022**
€ 257.000	€ 264.000
Begrote kapitaallasten	**Werkelijke kapitaallasten**
€ 188.000	€ 148.000

3.7 Gebouwen

Ten aanzien van het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed wordt voor een groot aantal panden gewerkt met Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's), conform de NEN 2767. Het beleid van de gemeente is om de kernportefeuille van de gemeentelijke gebouwen te onderhouden op onderhoudsniveau III, tenzij er redenen zijn om hiervan af te wijken. Dit onderhoudsniveau is sober en draagt bij aan een doelmatig en duurzaam beheer van het gemeentelijk vastgoed. Gebouwen die op (korte) termijn worden gesloopt of verkocht beschikken niet altijd over een MJOP. Het is de bedoeling dat één keer per vijf jaar de staat van onderhoud wordt geïnspecteerd

In 2021 is door een externe organisatie de staat van onderhoud van al het gemeentelijk vastgoed (kernportefeuille) opnieuw geïnspecteerd op basis van de NEN 2767 (conditiemeting). Hierbij is ook een oppervlaktemeting (NEN 2580) meegenomen. Dit met het doel de informatievoorziening rondom het vastgoed te verbeteren. De uitkomsten van de conditiemeting en de mogelijke uitvoeringsscenario's en beleidsconsequenties zijn meegenomen in de kadernota en de jaarrekening 2022 Het onderhoudsbudget is hierop aangepast.

Grote uitgevoerde projecten en ontwikkelingen in 2022

Naast het reguliere onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen zijn (onder regievoering van VGZ) de volgende projecten uitgevoerd:

- Er is een meerjarig integraal investeringsplan verduurzaming gemeentelijk vastgoed opgesteld. De verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed wordt uitgevoerd middels projecten en er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de geplande werkzaamheden in het kader van de reguliere meerjarenonderhoudsplannen.
- De bouw van een nieuwe sporthal en een nieuw Kindcentrum in de plaats Emmer-Compascuum. Oplevering voor de zomer 2023.
- Het kantoorgebouw aan de Verlengde Spoorstraat 2 is opgeleverd en is nu een modern multifunctioneel ingericht bedrijfsverzamelgebouw.
- Renovatie en verduurzaming van Zwembad de Slagen. Naast het oplossen van bouwfysische problemen is substantieel geïnvesteerd in de verduurzaming van het pand. Zo is de bestaande

verlichting vervangen door duurzamere ledverlichting. Tevens is het pand voorzien van 180 stuks zonnepanelen en heeft “de schil” van het pand een upgrade gekregen.

Exploitatiebudget 2022	**Werkelijke uitgaven 2022**
€ 2.464.000	€ 2.334.000
Begrote kapitaallasten	**Werkelijke kapitaallasten**
€ 5.127.000	€ 5.019.000

Naast de jaarlijks beschikbare middelen is er ook een reserve onderhoud gebouwen. Deze heeft eind 2022 een omvang van circa € 1.515.820 Deze reserve wordt ingezet als in een jaarschijf tegen calamiteiten wordt aangelopen, dan wel dat het reguliere jaarbudget voor onderhoud ontoereikend is.

4. Paragraaf financiering

In deze paragraaf staan het treasurybeleid en het risicobeheer van de financieringsportefeuille centraal. De kaders hiervoor zijn vastgelegd in de wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) en de financiële verordening. Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het treasurystatuut van de gemeente Emmen.

Schuldpositie en liquiditeiten
In het hoofdstuk over de balans is een specificatie van de vaste schulden opgenomen. In 2022 zijn drie langlopende leningen aangetrokken met een totale waarde van € 30 miljoen. Deze zijn grotendeels aangetrokken ter herfinanciering van leningen die in 2022 zijn afgelost met een waarde van € 62,3 miljoen. Het totaal van de opgenomen geldleningen daalt daarmee van € 509,2 miljoen naar € 476,9 miljoen per eind 2022.

In de eerste helft van 2022 is veel gebruik gemaakt van korte financiering middels kasgeldleningen; de rente op kasgeldleningen was in het eerste half jaar van 2022 negatief. In de tweede helft van 2022 waren er voldoende liquide middelen beschikbaar en zijn de nog lopende kasgeldleningen afgelost.

In de onderstaande grafiek is het verloop van de geldleningen weergegeven over de afgelopen jaren. Hierin is te zien dat de leningenportefeuille van de gemeente vanaf 2020 jaarlijks afneemt als gevolg van o.a. incidentele inkomsten en lagere investeringen. De toename tot 2020 was het gevolg van grote investeringen zoals centrumvernieuwingen en de verstrekte leningen aan Wildlands.

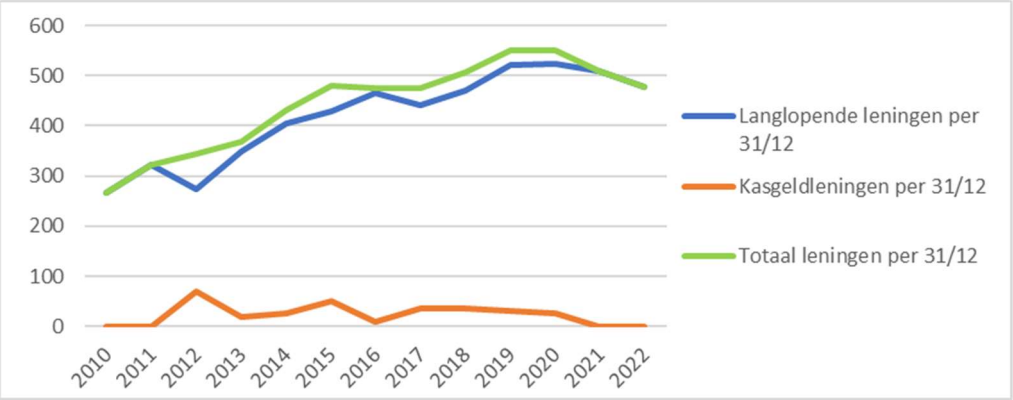

*Leningen per 31/12 (bedragen *€ 1 mln.)*

Verstrekte geldleningen
In het hoofdstuk over de balans is een specificatie van de financiële vaste activa opgenomen. In 2022 zijn tien leningen verstrekt, in totaal € 3,1 miljoen, en is er € 7,1 miljoen afgelost. Het krediet verstrekt in rekening courant aan Wildlands is door aflossing verlaagd van € 6,0 miljoen naar € 3,2 miljoen. Het totaal van de verstrekte leningen is gedaald van € 85,4 miljoen naar € 81,3 miljoen per eind 2022.

Renteverloop
Nederlandse publieke sector rentes hebben in 2022 flinke stijgingen laten zien en staan op het hoogste niveau sinds 2011. De lange rente (maatstaf is 10-jaars lineair, bron: BNG) was eind 2021 0,39%. In het eerste half jaar van 2022 is de rente flink gestegen met een piek naar 2,81%. In juni en juli daalde de rente enigszins om vervolgens in september door te stijgen naar de piek eind oktober van 3,46%. Na weer een lichte daling in november is in december de rente weer wat gestegen naar 3,38% eind december.
De aanleiding van de hogere rentestanden is toe te schrijven aan de sterk oplopende inflatie en de centrale banken die steeds harder op de rem trappen om de vraagkant van de economie te temperen in de hoop daarmee de torenhoge inflatie omlaag te krijgen.

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in 2022 de rente vier keer verhoogd naar 2%. Inmiddels is de rente in 2023 weer verhoogd naar 2,5%. De korte rente loopt mee in deze verhoging. De korte rente (maatstaf is 1-maands Euribor, bron: global-rates.com) was eind 2021 -0,58% en is gestegen naar 1,9% eind 2022.

In de begroting 2022 was rekening gehouden met een korte rente van 0,25% en een lange rente van 1,50%. Zowel kasgeld als de lange leningen zijn in het eerste halfjaar van 2022 afgesloten, waardoor de leningen tegen lagere rente zijn afgesloten dan begroot. Hierdoor is een rentevoordeel ontstaan van in totaal € 856.000, wat zowel in Berap-I als Berap-II 2022 is meegenomen. Bij Berap-II was verwacht dat in het 2e halfjaar nog kasgeld aangetrokken moest worden, dit bleek echter niet nodig waardoor bij de jaarrekening een voordeel van € 51.000 is ontstaan. Daar tegenover staat een nadeel van € 271.000 doordat er minder rente kon worden doorbelast naar de producten als gevolg van een lager investeringsniveau dan begroot. Daarnaast wordt, door de verhoging van de rente door de ECB, rente vergoed op de rekening-courant tegoeden bij de schatkist. Dit levert € 73.000 op.

Het gemiddelde rentepercentage dat in 2022 over de leningenportefeuille van € 493,1 miljoen (gemiddelde stand in 2022) werd betaald, bedroeg 1,53%.

Toerekening rente
Conform BBV wordt in het onderstaand overzicht inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening aan investeringen, grondexploitatie en taakvelden. De rentekosten van de leningenportefeuille worden doorberekend via het rente omslagpercentage; in 2022 is dit 1,1%. Er wordt meer rente aan de taakvelden toegerekend dan de werkelijke rentelasten, echter de interne rente voldoet aan de BBV-normen (een afwijking van maximaal 25% is toegestaan).

Bedragen x € 1.000	**2022**
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	7.480
Externe rentebaten	-1.691
Saldo rentelasten en rentebaten	*5.789*
Rente aan grondexploitaties	-702
Totaal toe te rekenen externe rente	*5.087*
Aan taakvelden toe te rekenen rente	5.087
Toegerekende rente aan taakvelden	-5.823
Renteresultaat op taakveld treasury	**-736**

Risicobeheer
Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is opgenomen om een grens te stellen aan de korte financiering (met een rentetypische looptijd tot één jaar). Uit onderstaand overzicht blijkt dat de kasgeldlimiet in 2022 niet is overschreden.

Omvang begroting 2022 is € 424 mln.	*Bedragen x € 1.000 per kwartaal*			
	Kw 1	**Kw 2**	**Kw 3**	**Kw 4**
1. Toegestane kasgeldlimiet				
In procenten van de grondslag	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
In bedrag	36.040	36.040	36.040	36.040
2. Omvang vlottende schuld				
Opgenomen gelden < 1 jaar	6.667	20.000	16.667	0
3. Vlottende middelen				
Contante gelden in kas	3	3	3	3
Tegoeden in rekening courant	150	150	152	173
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	15.896	18.479	24.711	20.389
Toets kasgeldlimiet				
Totaal netto vlottende schuld (2-3)	-9.382	1.368	-8.199	-20.565
Toegestane kasgeldlimiet (1)	36.040	36.040	36.040	36.040
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**45.422**	**34.672**	**44.239**	**56.605**

Renterisiconorm
De renterisiconorm heeft tot doel het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (= schuld met een rentetypische looptijd van één jaar of langer) door onder andere het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm in 2022 niet is overschreden.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld 2022		*Bedragen x € 1.000*
1	Renteherzieningen	0
2	Aflossingen	62.281
Toets renterisiconorm		
3	Renterisico (1+2)	62.281
4	Renterisiconorm 20% * € 424 mln	84.800
5 = (4>3)	**Ruimte onder renterisiconorm**	**22.519**

Kredietrisicobeheer
De kredietrisico's doen zich voor bij verstrekte geldleningen. In onderstaande tabel laten wij zien aan welke risicogroep leningen zijn verstrekt en welke zekerheden zijn overeengekomen.

Risicogroep	Hypothecaire zekerheid	Restschuld x €1.000 per 31-12-2022	% van totaal
Stadionbedrijf	met/zonder*	3.300	4%
Wildlands	met	64.800	80%
Woningcorporaties	met (WSW)	5.100	6%
Overig	met/zonder	8.100	10%
Totaal		**81.300**	**100%**

* Betreft 2 leningen, € 1,0 miljoen met hypothecaire zekerheid, € 2,3 miljoen zonder zekerheid.

5. Paragraaf bedrijfsvoering

In het programma 10 Bedrijfsvoering en Inkomstenbronnen zijn we nader ingegaan op de realisatie van de bestuurlijke doelstellingen voor de bedrijfsvoering voor 2022 op basis van ambitie en ontwikkeling.
In deze paragraaf wordt een aantal inhoudelijke en organisatorische ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering nader belicht die in 2022 zijn gerealiseerd en/of opgepakt.

Definitie bedrijfsvoering
Onder bedrijfsvoering verstaan we:
- personele kosten inclusief opbrengst detacheringen, doorbelaste uren projecten/ investeringen en budget voor vorming, training en opleiding (VTO);
- kosten inhuur derden;
- kosten /opbrengsten mobiliteitsbureau;
- kosten/opbrengsten binnen taakveld overhead (naast loonkosten behoort tot de overhead bijvoorbeeld; huisvestingskosten, facilitaire kosten en kosten ICT).

Voor- en nadelen op deze budgetten mogen met elkaar worden verrekend (het overschot wordt opgenomen in de reserve bedrijfsvoering met een plafond van € 1,0 miljoen), met uitzondering van voordelen op kapitaallasten binnen de overhead (bijvoorbeeld ICT-investeringen met meerjarig nut). Deze voordelen op kapitaallasten worden verrekend met de centrale stelpost onder uitputting kapitaallasten.

Versterking organisatie en bedrijfsvoering
Belangrijke thema's voor de versterking van de organisatie en bedrijfsvoering zijn het actief sturen op ontwikkeling van mensen in relatie tot de ontwikkeling van een wendbare en flexibele organisatie, het leren werken met opgavegericht werken en een efficiënte bedrijfsvoering.

Wendbare en flexibele organisatie
We hebben in 2022 verder aan een wendbare en flexibele organisatie gewerkt, de 'Stip aan de horizon'. Omdat ontwikkelingen in de maatschappij heel snel gaan en de oplossingen complexer worden, moeten we sneller en adequater in kunnen spelen op de maatschappelijke veranderingen om ons heen.
Dagelijks worden we geconfronteerd met ontwikkelingen die op ons afkomen. Denk bijvoorbeeld aan de energietransitie, klimaatveranderingen, de omgevingswet en de digitale transformatie waaronder robotisering en de algehele digitalisering. Deze ontwikkelingen hebben betekenis voor de manier waarop we werken. Belangrijk is het optimaal samenwerken, intern en externe met diverse partijen en met onze inwoners.

Opgavegericht sturen en werken
Opgavegericht werken is een belangrijk hulpmiddel in de ontwikkeling naar een wendbare organisatie met de blik naar buiten. Met interne en externe partijen samenwerken aan een tijdelijke opgave in onze gemeente, zodat we beter kunnen inspelen op de ambities van bestuur en samenleving. In 2022 is door middel van een programma ingezet op opgavegericht werken.
De focus voor het programma opgavegericht werken lag in 2022 op opleiding en training, hulp aan medewerkers bij lopende opgaven en de inventarisatie van de informatiebehoefte voor meer integrale sturing en betere capaciteitsplanning. Daarnaast is geïnvesteerd in de bewustwording van opgavegericht werken bij medewerkers, leidinggevenden en bestuur.
Onderdeel van het programma is een betere en meer integrale sturing en betere capaciteitsplanning. Hierdoor zijn we in staat om tijdig te anticiperen op ontwikkelingen, vraagstukken meer integraal te benaderen en beter georganiseerd en gefaciliteerd opgaven op te pakken. In 2022 is hiervoor een project opgestart binnen het programma opgavegericht werken. Lerende wijs willen we een methodiek voor portfoliomanagement ontwikkelen.

Middenin de samenleving werken
We vinden dat ons organisatie meer naar buiten moeten treden en meer in contact te zijn met onze inwoners en bedrijven. We zullen nog veel meer onze dienstverlening aanpassen aan wat inwoners, partners en bedrijven nodig hebben en onze plekken van werken daaraan koppelen. We willen meer ons werk doen midden in de samenleving. Ook is thuis werken soms handiger, bijv. bij werk waar concentratie vereist is. Daarom is tijd- en plaats onafhankelijk werken onderdeel van de dagelijkse praktijk geworden. Dit betekent iets voor de medewerkers en hoe zij samenwerken, met elkaar en met partners. En gelijktijdig betekent dit iets voor de functie en inrichting van het kantoor en de (digitale) faciliteiten daarbij. Om dat aan te sturen zijn we in 2022 gestart met een programma dat deze ontwikkeling in 2023 gaat faciliteren.

Doelmatige financiële kolom
In 2022 heeft de doorontwikkeling van de financiële kolom binnen de organisatie zijn beslag gekregen. De doelstelling van de doorontwikkeling financiële kolom is drieledig; integraal management bevorderen, zodat teamleiders aansluiting vinden bij de leiderschapsfilosofie, versterken van de control functie en een verdere efficiency slag maken binnen de financiële kolom.
In 2022 zijn functies (her)ingericht en is meer focus aangebracht op rolduidelijkheid, rolvastheid, eigenaarschap en verantwoordelijkheid. De doorontwikkeling van de financiële kolom versterkt de zogenaamde 'Three Lines of defence model', ten eerste bestaande uit de rol van integraal management en

ten tweede uit de rol van business-control, Privacy Officer en Ciso. Ten derde bestaat dit uit de (concern) control, onafhankelijke interne auditfunctie en functionaris gegevensbescherming.
Er is geïnvesteerd in trainingen en coaching van de verschillende functies. Het blijft met betrokkenen spiegelen om de opgedane vaardigheden goed te kunnen blijven toepassen. In 2023 zal er een evaluatie/voortgangsanalyse plaatsvinden.

Ontwikkeling van medewerkers
De professionalisering van onze medewerkers en ons management is onlosmakelijk verbonden met de ontwikkelingen die op de organisatie afkomen. Er is in 2022 veel aandacht geweest voor de strategische personeelsplanning en de acties daarvoor, om tijdig in te kunnen spelen op de ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. Belangrijke actie in 2022 was de opstelling en tussentijdse evaluatie van gedegen ontwikkelplannen voor de strategische personeelsplanning voor elk team. Deze plannen dragen bij aan de sturing op de ontwikkeling van medewerkers.

Medewerkers Onderzoek
In 2022 is een Medewerkers Onderzoek gehouden. Hieruit kwam onder meer naar voren dat medewerkers positief zijn over de geboden ontwikkelmogelijkheden, betrokkenheid en samenwerking met collega's. Aandachtspunten waren onder meer prioritering/werkdruk, beoordeling en beloning en verbetering samenwerking tussen teams. De verbeterpunten worden opgepakt op team- en concernniveau.
De doelstelling om medewerkers ook meer eigenaar te laten zijn van hun eigen ontwikkeling heeft in 2022 mede geleid tot een evaluatie van de HR-gesprekscyclus. Met de uitkomst van de evaluatie gaan we in 2023 aan de slag.

Training en opleiding
In 2022 is een uitgebreid opleidingsprogramma voor Opgave gericht werken ontwikkeld en hebben 200 medewerkers hiervoor een training gevolgd. Verder zijn er onder meer voorbereidingen getroffen voor andere trainingen zoals een opleidingsprogramma voor de invoering van de Omgevingswet, waarde gericht inkopen, en een juridische basiscursus waarvan de uitvoering start in 2023. Dit naast het reguliere uitgebreide aanbod van opleidingen via de BOCE Academie waarvan goed gebruik gemaakt is.

Werving en mobiliteit
Ondanks de krappe arbeidsmarkt zijn goede resultaten behaald in het vervullen van vacatures, waaronder de werving van nieuwe medewerkers. Een belangrijk deel van de vacatures is vervuld met jongere medewerkers, mede door het opzetten van een traineeprogramma. Dit heeft geleid tot een instroom van 15 trainees.
Facilitering van mobiliteit en loopbaanbegeleiding door het nieuwe gevormde Flexcentrum (en de voorloper daarvan, het Mobiliteitsbureau) heeft mede bijgedragen aan het intern kunnen vervullen van vacatures. Mede hierdoor is het aantal vrijwillig vertrekkende medewerkers ondanks de gunstige arbeidsmarkt stabiel gebleven.
Om ook in de toekomst als aantrekkelijke werkgever in staat te blijven om in de personeelsbehoefte te voorzien, is het afgelopen jaar gestart met een onderzoek naar versterking van ons werkgeversmerk.

Verzuim
Het toegenomen verzuim heeft geleid tot meer gerichte aandacht voor re-integratie, met focus op langdurig uitgevallen medewerkers. Hiervoor is een externe verzuimspecialist aangetrokken. Een analyse van oorzaken van verzuim is samen met de Arbodienst uitgevoerd en heeft geleid tot een aanvullend actieplan voor beperking van verzuim.

Ontwikkeling budget bedrijfsvoering
Er is vanuit de inmiddels gerealiseerde taakstelling op bedrijfsvoering, ruimte gecreëerd voor het doorontwikkelen van onze organisatie in de vorm van een budget organisatieontwikkeling. Dit is een budget om de organisatie wendbaarder en krachtiger te maken, bijvoorbeeld voor de ontwikkeling medewerkers.
In 2022 is dit budget ingezet voor onder meer formatie die gepaard is gegaan met de herinrichting financiële kolom, de doorontwikkeling van de organisatie, het project 'Opgavegericht werken' en het traineeprogramma.

Reserve bedrijfsvoering
Voor het oplossen van incidentele knelpunten/flankerend beleid kan gebruik gemaakt worden van de reserve bedrijfsvoering, die een plafond kent van € 1,0 miljoen. Werkelijke voor- en nadelen zullen met deze reserve worden verrekend waardoor er ingespeeld kan worden op flexibiliteit. In 2022 zijn incidenteel middelen beschikbaar gesteld voor onder andere het continueren van de voortgang van projecten, het digitaliseren van fysieke dossiers, verbetering subsidieproces en de proeftuin/pilot Tenderboard (inkoop en aanbesteding). Vanuit de voordelen die zijn ontstaan op de bedrijfsvoering, vanuit met name de overhead, is de reserve weer aangevuld tot het plafond van € 1,0 miljoen.

Digitalisering
Digitalisering van de processen wordt steeds belangrijker. De in 2021 opgestelde I-Visie 'Van buiten naar binnen, digitale koers Emmen" helpt ons daarbij en geeft ons richting.
In 2022 is gestart met de implementatie van de I-visie in de organisatie. Daarmee is de uitvoering en realisatie van de doelen vanuit de visie en het inspelen op de ontwikkelingen rondom informatisering voor

de komende jaren geborgd. Dit gaat helpen om als gemeente onze inwoners en bedrijven zo goed mogelijk van dienst te zijn. De ambities op het gebied van informatievoorziening hebben we in programma 10 uitgewerkt.
Verder is het project digitale vaardigheden is opgestart om met ingang van 2023 in de organisatie actief en doorlopend te werken aan de digitale vaardigheden voor onze medewerkers.

Dataclassificatie en Open Digitaal Platform
In 2022 is het project dataclassificatie gestart en inmiddels in de uitvoeringsfase die in 2024 gepland staat voor afronding. Dataclassificatie zorgt voor inzicht in welke data op welke plekken geproduceerd en gebruikt wordt en ondersteund de organisatie bij o.a. informatiebeveiliging & privacy.
Het project Open Digitaal Platform is gestart en inmiddels is de organisatie bezig met de implementatie van een platform die in 2023 afgerond wordt. Het open digitaal platform helpt ons om inwoners actief te betrekken bij beleidsontwikkeling; met dit platform gaan we in 2023 een pilot draaien om ervaring op te doen met participatie.

Subsidieproces
Het subsidieproces is een belangrijk concernthema die aandacht behoeft. Daarom is in 2022 gestart met het programma 'Kwaliteitsverbetering subsidieproces'. Er is in 2022 ingezet op het realiseren van een effectiever en efficiënter subsidieproces inclusief versterking van benodigde expertise en ondersteuning. Op basis van een pilot is in 2022, in combinatie met intern & extern onderzoek, gewerkt aan een ontwerp voor de inrichting van een concern breed subsidiebureau. Zodoende dat dit de afhandeling en coördinatie verzorgt van subsidies waardoor de kwaliteit van de dienstverlening verbeterd. Dit zal uiteindelijk leiden tot een rechtmatiger, doelmatiger en efficiënter subsidieproces.
Om de deskundigheid te bevorderen hebben medewerkers in 2022 cursussen gevolg op het gebied van financiën, subsidierecht en subsidie of inkoop.

Klachtenafhandeling
In 2021 is een nieuwe visie op de afhandeling van klachten vastgesteld. In 2022 heeft de rol van de klachtencoördinator een prominentere plek in de organisatie gekregen. De manier van werken is duidelijk uitgedragen in de organisatie en de klachtencoördinator heeft nauwer contact met medewerkers en leiding over klachten. Daarnaast is het (digitale) Medewerkersportaal opnieuw ingericht.
De veranderingen hebben er toe geleid dat de doorlooptijd sterk is verminderd. In 2022 is 94% van de klachten binnen 6 weken afgehandeld, dit was in 2020 nog 55%.
Het merendeel van de klachten is in 2022 behandeld en uiteindelijk afgehandeld door gewoon een goed gesprek met de betreffende klant en de betrokken medewerker te voeren, waarbij uitleg gegeven wordt door de medewerker, leidinggevende of klachtencoördinator. Iedere klager krijgt een afsluitende brief en bij iedere klacht wordt door de klachtencoördinator bekeken wat we kunnen doen om de organisatie en dienstverlening te verbeteren. Iedere Op deze manier is 85% van de klachten informeel afgehandeld, in plaats van formeel via een uitnodiging van de inwoner, het horen van de medewerker door de leidinggevende en afsluitende formele brief.
Het jaarverslag klachten 2023 wordt apart van de jaarrekening in 2023 aan de raad voorgelegd.

Juridische kwaliteit
Vanuit het project juridische kwaliteitszorg speelden in 2022 meerdere ontwikkelingen.
De wijze waarop we ervoor zorgen dat medewerkers (zowel juristen als niet-juristen) over voldoende en actuele juridische kennis beschikken, hebben we in het najaar van 2022 in het 'Juridisch kennisplan' beschreven. Met het kennisplan wordt de inkoop van cursussen beter intern afgestemd en zorgen we er bovendien voor dat de juridische kennis op functieniveau wordt vastgelegd. Hiermee wordt er eenduidig en gericht(er) opgeleid (er is geen vrijblijvendheid meer) en zorgen we er ook voor dat de juridische kennis in de organisatie up-to-date blijft.
Daarnaast hebben we het document 'Flexibele inzet juristen – afwegingskader' opgesteld. Het doel van dit document is om handvaten te bieden om de in de organisatie aanwezige juristen zo goed mogelijk (flexibel) in te zetten. Naast een kwaliteitsverbetering, wordt hiermee ook beoogd om de inzet van juristen beter te laten aansluiten op het opgavegerichte werken.

Inkoop
Vanuit het programma 'doorontwikkeling concernbrede inkoopfunctie' zijn een aantal zaken gerealiseerd voor het doelmatig en rechtmatig inkopen en aanbesteden.
In 2022 zijn intern bewustwording & kennissessies georganiseerd met betrekking tot waardegericht inkopen. Daarmee richt inkoop zich nog meer op de bijdrage aan de (bestuurlijke) doelen, de waarde voor onze inwoners en partners.
Daarnaast is met het lokale MKB een 2-tal bijeenkomsten geweest voor uitleg van het gemeentelijk inkoop beleid, waarbij gesproken is over hoe het lokale MKB beter kan aansluiten op de (bestuurlijke) doelen, de waarde voor onze inwoners en partners. En dat geldt ook andersom.

6. Paragraaf Verbonden partijen

In de paragraaf verbonden partijen wordt aandacht besteed aan partijen waarmee de gemeente Emmen een bestuurlijk en/of financieel belang heeft. Verbonden partijen betreffen (participaties in) ondernemingen, gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Definities
Volgens het BBV is er sprake van een verbonden partij als er zowel een bestuurlijk als financieel belang is. Van bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente op enigerlei wijze zeggenschap heeft, door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt raakt ingeval van faillissement van de verbonden partij of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/ haar verplichtingen niet na komt.

Doelstelling
Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In april 2008 heeft de raad de Nota verbonden partijen gemeente Emmen vastgesteld. In de Nota wordt ingegaan op de visie en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van verbonden partijen en het beheer en toezicht op verbonden partijen. De posities, activiteiten en risico's van de verbonden partijen zijn verwerkt in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking betrekking heeft.

Deelnemingen
De deelnemingen zijn gerubriceerd naar de volgende categorieën:
A. Deelname in Gemeenschappelijke regelingen;
B. Deelname in stichtingen/ verenigingen/ overige;
C. Deelnemingen niet zijnde verbonden partijen;
D. Deelname in coöperaties/ vennootschappen.

In de onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen aangegeven welke verbonden partijen de gemeente heeft en wat de bijdrage hierin is, welk dividend ontvangen wordt en wat de omvang is van de zeggenschap. Het is handig om te weten dat:

- Bij de verbonden partijen in categorie B,C en D geen sprake is van een bijdrage;
- Bij de verbonden partijen in categorie A, B en C geen sprake is van het ontvangen van dividend. Dit geldt alleen voor enkele partijen in categorie D. Daar waar dat het geval is, is dat opgenomen in de tabel;
- Er is geen sprake van zeggenschap bij partijen in categorie B en C.

Nadere informatie omtrent de verbonden partijen is opgenomen als bijlage E.

Tabel Verbonden partijen *(bedragen x € 1.000)*

Prg.	Verbonden partij	Bijdrage	Dividend	Zeggenschap
A. Deelname in gemeenschappelijke regelingen				
2	Recreatieschap Drenthe	171		8,0%
2	Eems Dollard Regio (EDR)	10		1,0%
9	Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe	4.052		8,0%
3	Gemeenschappelijke Veiligheidsregio Drenthe	6.877		8,0%
5	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe	2.984		8,0%
9	EMCO Groep	1.093		81,9%
9	Publiek Vervoer Groningen Drenthe	84		3,8%
B. Deelname in stichtingen/ verenigingen/ overige				
5	Stichting Bodembeheer Schoonebeek			
5	PPS Bestemmingsplan Stroomdal			
10	Coöperatieve Vereniging DIMPACT			
C. Deelnemingen niet zijnde verbonden partijen				
2	Vereniging Internationaler Naturpark Bourtanger Moor Bargerveen			
10	Vereniging VEGANN			
10	Stichting Duurzaamheid Essent			

Het betreft de in 2022 betaalde bijdrage aan de verbonden partij.

Prg.	Verbonden partij	Bijdrage	Dividend	Zeggenschap
D. Deelname in coöperaties/ vennootschappen				
5	Area Reiniging NV		549	54,9%
10	Stadionbedrijf Emmen BV			Nvt
10	NV Bank Nederlandse Gemeenten		133	0,1%
10	Enexis Holding		588	0,6%
10	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV			0,9%
10	1e CSV Amsterdam BV			0,9%
9	Menso NV			100%
5	NV Waterbedrijf Drenthe		0	12,0%
10	Wildlands Adventure Zoo Emmen (incl. Atlas Theater)	*	*	100%

Het betreft het in 2022 ontvangen dividend over 2021 van de verbonden partij.

<u>* Wildlands Adventure Zoo Emmen (incl. Atlas Theater)</u>
Aan Wildlands Adventure Zoo Emmen is, op basis van het raadsbesluit van 28 maart 2019, in totaal voor € 63 miljoen aan langlopende leningen verstrekt tegen een rente van 2,25%. Per 31 december 2022 is de resterende omvang van de langlopende lening € 61,6 miljoen. Daarnaast is € 7,5 miljoen aan Rekening Courant krediet verstrekt tegen 2,25%. In de eerste 5 jaar ontvangt Wildlands een korting van een 0,5% op de rente met betrekking tot de langlopende leningen. Na deze periode van 5 jaar (loopt af in mei 2024) wordt bezien of deze korting van een 0,5% eenmalig met 5 jaar wordt verlengd.
Daarnaast heeft de gemeente € 10 miljoen aandelen in NDP B.V.. Hiervoor is in de jaarrekening 2018 een voorziening getroffen van € 10 miljoen.

De raad heeft als gevolg van de corona crisis op 28 april 2022 besloten om:
1. Op basis van artikel 169 Gemeentewet geen wensen en bedenkingen te hebben tegen het besluit om in te stemmen met het verzoek van Wildlands en daarmee:
   A. Wildlands over het jaar 2021 een bijdrage te verstrekken in de onvoorziene kosten ten gevolge van de getroffen coronamaatregelen (€ 625.500) en de huur gedeeltelijk kwijt te schelden (€ 328.400) in totaal € 953.900.
   B. de tijdelijke maatregel, zijnde het verhogen van het bestaande rekening courant krediet ad € 7,5 miljoen met € 5,5 miljoen naar maximaal € 13 miljoen tegen hetzelfde rentepercentage van 2,25%, t/m juni 2022 met een jaar te verlengen t/m juni 2023 tegen dezelfde voorwaarden.
2. de onder 1A genoemde bijdrage te dekken uit de reserve corona.

Daarnaast heeft de raad op 25 april 2023 besloten Wildlands en Atlas theater tegemoet te komen in de energiekosten. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 1.444.100,-.

Het totale financieel belang van de gemeente in NDP B.V. komt hiermee uit op € 84,6 miljoen.
Een nadere toelichting op ons financieel belang is opgenomen in de toelichting op de balans.

Als risicobedrag houden we bij de jaarrekening 2022 een bedrag van € 8,5 miljoen aan.

In de paragraaf weerstandsvermogen is dit nader toegelicht en uitgewerkt.

Risico's
De risico's die de gemeente loopt met betrekking tot verbonden partijen hebben we betrokken bij de berekening van het benodigde weerstandsvermogen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement. Zo is er voor de volgende verbonden partijen een risico gekwantificeerd en betrokken bij de berekening van het benodigde weerstandsvermogen:
- Stadionbedrijf Emmen BV.
  Dit risico is voor een bedrag van € 3,3 mln. meegenomen. Na aftrek van de genomen maatregelen, getroffen voorziening ad € 1,1 mln. op de lening zonder onderpand, resteert een netto bedrag ad € 2,2 mln. tegen een percentage van 50% (kans).
- Wildlands Adventure Zoo Emmen (incl. Atlas Theater).
  Gezien de aard en omvang van het risico vraagt de bepaling hiervan om maatwerk. In de paragraaf weerstandsvermogen is dit uitgebreid toegelicht.

7. Paragraaf grondbeleid

In de paragraaf grondbeleid wordt gerapporteerd over de financiële effecten van het gevoerde grondbeleid van het afgelopen jaar. Hiervoor zijn alle grondcomplexen per 1 januari naar de laatste inzichten herzien en geactualiseerd.

Onder 7.1 'grondbeleid' is benoemd wat de verwachting was qua verkopen, wat er uiteindelijk is gerealiseerd en wat de totale winst/verlies is over het afgelopen boekjaar. Onder 7.2 'resultaten van de grondexploitaties' is vervolgens in meer detail per grondexploitatie toegelicht welke winsten/verliezen zijn genomen in het afgelopen boekjaar (dit gebeurd op basis van een landelijk voorgeschreven methodiek). Daarnaast is toegelicht welke wijzigingen er zijn van de voorzieningen. Een voorziening is een reservering voor geprognosticeerde verliezen.
Vervolgens zijn er verschillende financieel technische details onder de 'financiële positie' toegelicht zoals de ontwikkeling van de boekwaarde (de waarde van de grond), de contante waarde (de optelsom van alle boekwaarden, kosten en opbrengsten teruggerekend naar 1 januari) en de beschikbare kredieten (benodigde budgetten om de gronden te ontwikkelen).
Tot slot is een toelichting gegeven van de risico's die er zijn bij de grondexploitaties en wat hiervan is afgedekt via het weerstandsvermogen.

7.1 Grondbeleid

De grondexploitaties zijn een financiële vertaling van het geldende grondbeleid. Vooral de daadwerkelijke grondverkoop en de programmering van grondverkoop van woningbouw en bedrijventerreinen zijn belangrijke onderdelen van de grondexploitaties en bepalen in belangrijke mate het financieel resultaat. Uitgangspunt voor de programmering in de grondexploitaties zijn de twee rapporten Bedrijventerreinenanalyse Zuid-Drenthe (Bureau Louter, januari 2020) en Structuurvisie herprogrammering woningbouw 2018-2023.

Woningbouw
Voor het jaar 2022 was een verkoop geraamd van 96 kavels. In het verslagjaar zijn 143 woningbouwpercelen verkocht. Er zijn 81 kavels voor particuliere bouw en 62 voor projectmatige bouw verkocht.
De gemeente Emmen heeft per 1 januari 2023 bouwgrond voor 207 woningen in exploitatie in de harde plancapaciteit (uit te geven kavels ten behoeve van woningbouw in vastgestelde grondexploitaties). Deze capaciteit bestaat vooral uit het luxere woningbouwtype (twee-onder-één-kap en vrijstaand). Voor een groot aantal bouwkavels is een optie verstrekt. Als deze allemaal omgezet worden in een verkoop zijn er nog maar weinig gemeentelijke woningbouwkavels beschikbaar.

Bedrijventerreinen
In 2022 was er een verkoop geraamd van 12,98 hectare. In het verslagjaar is er 4,03 hectare verkocht. Het verschil wordt met name veroorzaakt doordat de verkoop van een kavel van ongeveer 10 hectare niet in 2022 gerealiseerd is. De verwachting is dat deze verkoop in 2023 wordt gerealiseerd.
De gemeente Emmen heeft per 1 januari 2023 ongeveer 107,49 hectare bedrijventerrein financieel in programmering in de grondexploitaties. Het resultaat op het bedrijventerrein is positief, zie paragraaf 7.2.

Overige gronden
Naast gronden in exploitatie heeft de gemeente ook gronden, waarvan de planvorming nog niet bekend is. De gemeente heeft 205 hectare aan compensatiegronden. Deze worden ingezet als compensatie/ruilmiddel voor het verwezenlijken van plannen. In 2022 is 15,6 hectare aangekocht.
Daarnaast heeft de gemeente 109 hectare aan strategische gronden. Deze gronden zijn aangekocht om toekomstige plannen te kunnen verwezenlijken. In 2022 is de voorraad strategische grond per saldo met 7,4 hectare afgenomen.

Verschil begroting versus jaarrekening
Uit de herijkte berekening van alle complexen is het jaarresultaat 2022 bepaald. In de tabel hieronder is het verschil aangegeven tussen het werkelijke jaarresultaat en het begrote jaarresultaat 2022 Er was een positief jaarresultaat van € 1.208.000 begroot, het uiteindelijke resultaat is € 6,5 mln. positief.

Verschil begroting versus jaarrekening.

Bedragen x € 1.000	Winst/verlies			Afgesloten complexen / eenmalige verkoop			Voorzieningen			Jaarresultaat 2022		
	begroot	werkelijk	*verschil*	begroot	werkelijk	*verschil*	begroot	werkelijk	*verschil*	begroot	werkelijk	*verschil*
Herstructurering	51	58	*7*				0	0	*0*	51	58	*7*
Woningbouw	1.185	760	*-425*		160	*160*	-116	-264	*-148*	1.069	656	*-413*
Bedrijventerreinen	297	1.249	*952*				-209	4.184	*4.393*	88	5.433	*5.346*
Totaal	**1.533**	**2.067**	***534***	**-**	**160**	**160**	**-325**	***3.921***	**4.246**	**1.208**	**6.148**	***4.940***
Subtotaal BIE-gro	**1.533**	**2.067**	***534***	**0**	**160**	***160***	**-325**	**3.921**	***4.246***	**1.208**	**6.148**	***4.940***
Overige gronden		0	*0*		0			395	*395*	0	395	*395*
Totaal	**1.533**	**2.067**	**534**	**-**	**160**	***160***	**-325**	**4.316**	***4.641***	**1.208**	**6.542**	***5.335***

7.2 Resultaten van de grondexploitaties

Het resultaat van een grondexploitatie wordt bepaald door de gemaakte kosten en opbrengsten. Toekomstige ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen maar beïnvloeden wel het resultaat. Om deze reden worden alle grondexploitaties elk jaar per 1 januari herijkt naar de nieuwste inzichten en verwachtingen.

Bedragen x € 1.000

Resultaatnemingen	Winst 2022	Afgesloten complexen	Mutatie voorzieningen	Resultaat 2022
Herstructurering	58	0	0	58
Woningbouw	760	160	-264	656
Bedrijventerreinen	1.249	0	4.184	5.433
Totaal	**2.067**	**160**	**3.921**	**6.148**
subtotaal grondexploitaties	**2.067**	**160**	**3.921**	**6.148**
Overige gronden	0	0	395	395
Totaal	**2.067**	**160**	**4.316**	**6.542**
	V	**V**	**V**	**V**

Uit de voorgaande tabel komt naar voren dat er in 2022 een voordeel op de grondcomplexen is van € 6.542.000. In de begroting was uitgegaan van een positief saldo van € 1.208.000. Het resultaat bestaat uit een belangrijk deel uit mutaties voorzieningen van bedrijventerreinen. Door het opnemen van kavels die op de plank lagen (wel de bestemming maar niet in de exploitatie) in de grondexploitaties vallen een aantal voorzieningen lager uit. Hier tegenover staat dat de risicoberekening (grexen met een looptijd van > dan 10 jaar) toegenomen is van 1,5 miljoen in 2021 naar 8 miljoen in 2022.
De winst/verliesneming is een tussentijdse winstneming op basis van de POC-methode en van toepassing op nog niet afgesloten grexen. De voorzieningen hebben betrekking op de mutaties in de voorziening voor verliesgevende grexen. In 2022 is de omvang van de voorzieningen met € 4.340.000 afgenomen. De in 2022 afgesloten grexen kennen een voordeel van € 160.000.

Grondexploitaties met winstneming
De verkoop van het aantal woningbouwkavels is hoger dan geraamd. De verkoop van bedrijventerreinen is achtergebleven ten opzichte van de prognose. Met name de verkoop van een kavel van ca 10 ha is niet in 2022 gerealiseerd. Deze maakt nu onderdeel uit van de prognose voor 2023.

Grondexploitaties met positief resultaat en Overige gronden		
Bedragen x € 1.000		**Winstneming jaarrekening**
Herstructering		
7122	Emmen- Oude Brandweerlocatie	-6
7095	Prinsenlaan	64
Herstructering totaal		58
Woningbouw		
7102	Emmermeer - Schuilingstraat oostzijde	160
7109	Zuidbarge - Ontwikkeling Ericasestraat	6
7118	Emmer-Compascuum - Koppelwijk/Maatschappijweg	-11
7153	Barger-Compascuum - Ten noorden van de Postweg	452
7178	Zwartemeer - Zwartemeer Zuid-West	149
7265	Nieuw-Weerdinge - Mandebroek III	166
7540	Stroomdal	-2
Woningbouw totaal		920
Bedrijventerreinen		
7071	Emmen - ten noorden van de rondweg - Emmtec	218
7073	Emmen - Industrieterrein ten zuiden van de NAM - Bargermeer	731
7077	Emmen - Bedrijvenpark Eigenhaardweg	70
7197	Klazienaveen - Pollux West Bedrijvenpark	36
7202	Klazienaveen - Bedrijventerrein Pollux II	92
7440	Waanderveld	102
Bedrijventerreinen totaal		1.249
Totaal winst/verlies		**2.227**
Totaal winstneming POC-methode grondexloitaties		**2.227**
Overige gronden		0
Totaal winst/verlies		**2.227**
	afgesloten in 2022	

Ontwikkelingen:
De fluctuaties in de jaarresultaten van de grondexploitaties zijn van invloed op het concernjaarrekeningresultaat. Dit heef ertoe geleid om kritisch te kijken naar de huidige werkwijze. Er is onderzoek gedaan naar mogelijkheden om deze fluctuaties (effect op jaarrekeningresultaat) te minimaliseren. De raad zal bij de behandeling van de jaarrekening 2022 worden voorgesteld een reserve grondexploitaties in te stellen. Dan kunnen de resultaten van de grondexploitaties worden verrekend met deze reserve. Hierdoor heeft het resultaat van de grondexploitaties geen direct effect op de concernjaarrekening.

Afgesloten complexen
Het volgende complex is in 2022 afgesloten:

Bedragen x € 1.000	**Resultaat**
Woningbouw	
Emmermeer-Schuilingstraat	160.201
Totaal afgesloten complexen.	**160.201**

Het resultaat van de afgesloten complexen wordt veroorzaakt door:

- Het afsluiten van de grondexploitatie Emmermeer-Schuilingstraat met een positief resultaat van € 160.201.

Mutaties voorzieningen 2022				
Totaal voorzieningen over 2022 *Bedragen x € 1.000*	Totaal per 1-1-2022	Mutaties voorzieningen	Totaal per 1-1-2023	Jaarresultaat 2022
Bouwgrond in exploitatie				
Woningbouw				
7045 Oude Meerdijk	-502	1	-500	1
7050 Delftlanden	-6.280	-144	-6.424	-144
7065 Klokkenslag	-1.245	-96	-1.341	-96
7106 Emmermeer - Winkelcentrum	-34	2	-32	2
7128 Emmermeer-Knarrenhof	-69	8	-61	8
7122 De Doole Klazienaveen	0	-22	-22	-22
7265 Mandebroek	-6	6	0	6
7133 Emmermeer ontwikkeling Centric	0	-9	-9	-9
7511 Achter de Dorpshoeve	-141	-10	-150	-10
Totaal woningbouw	**-8.276**	**-264**	**-8.540**	**-264**
Bedrijventerreinen				
7061 Vreding e.o.	-412	1	-411	1
7196 Bedrijvenpark A37	-255	75	-180	75
7198 Pollux IV	-1.679	263	-1.416	263
7420 De Tweeling	-9.023	5.439	-3.583	5.439
7450 Businesspark Meerdijk	-3.538	-1.594	-5.132	-1.594
Totaal bedrijventerreinen	**-14.906**	**4.184**	**-10.722**	**4.184**
Totaal Bouwgrond in exploitaties	**-23.182**	**3.921**	**-19.262**	**3.921**
Overige gronden:				
7271 Strategische gronden	-4.551	395	-4.157	395
Mutatie overige gronden	**-4.551**	**395**	**-4.157**	**395**
Totaal mutaties	**-27.734**	**4.316**	**-23.418**	**4.316**

Toelichting:
Voorziene verliezen worden in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. De verliezen worden genomen op contante waarde en hiervoor wordt een voorziening getroffen.
Per 1 januari 2023 is voor € 23,4 mln. aan voorzieningen getroffen voor de gecalculeerde verliezen op de grondcomplexen. Dit is € 4,3 mln. minder ten opzichte van 1 januari 2022.

De grootste verschillen zijn:
- De Delftlanden indexatie van nog te maken kosten en langere looptijd;
- Pollux IV. Het opnemen van kavels die “op de plank” lagen;
- De Tweeling meer opbrengsten opgenomen;
- Businesspark Meerdijk prognose uitgifte kavels en de financieringskosten.

7.3 Financiële positie van de grondcomplexen

Boekwaarden
Per 1 januari 2022 bedroeg de boekwaarde van de grondcomplexen € 77,2 mln. nadelig. Per 31-12-2022 is de boekwaarde bijgesteld naar € 75,6 mln., een afname van € 1,6 mln.
In de onderstaande tabel is aangegeven welke kosten er bij de boekwaarde op zijn gekomen en welke opbrengsten in mindering zijn gebracht.

Mutaties boekwaarde 2022:

overzicht van de mutaties in de boekwaarde van de grondprojecten boekjaar 2022

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 1-1-2022	Kosten	Opbrengst	Resultaat-nemingen	Boekwaarde per 1-1-2023
A. Bouwgrond in exploitatie					
1. Stads- en dorpsvernieuwing (herstructurering)	131	1.642	-2.440	58	-610
2. Stads- en dorpsvernieuwing (woningbouw)	4.384	1.361	-4.396	920	2.269
3. Bedrijventerreinen	45.623	3.371	-2.618	1.249	47.625
Totaal A	**50.138**	**6.373**	**-9.453**	**2.227**	**49.285**
B. Voorraden					
1. Compensatiegronden	5.043	1.388	0	0	6.430
2. Overige voorraden					0
Totaal B	**5.043**	**1387,62586**	**0**	**0**	**6.430**
C. Materiele vaste activa					
1. Strategische grondvoorraad	12.528	-2.543	-13	0	9.972
2. Voorheen nog niet in exploitatie genomen gronden	8.739	0	0	0	8.739
Totaal C	**21.268**	**-2.543**	**-13,17**	**0**	**18.712**
D. Voorbereidingskosten					
1. Facilitair grondbeleid	259	237	-303	-42	151
2. Gemeentelijk grondbezit	557	523	0	0	1.080
Totaal D	**816**	**760**	**-303**	**-42**	**1.231**
Totaal	**77.264**	**5.979**	**-9.770**	**2.185**	**75.658**

Het zwaartepunt van de boekwaarden ligt vooral bij de categorie bedrijventerreinen (€ 47,6 mln).

Opbouw contante waarde -resultaat grondexploitaties per 1-1-2023

Bedragen x € 1.000	Boekwaarde per 01-01-2023	Nog te realiseren kosten (eindwaarde)	Nog te realiseren opbrengsten (eindwaarde)	Resultaat (eindwaarde)	Resultaat (contante waarde)
Positieve grondexploitaies	-840	-11.552	21.455	**9.063**	7.766
Negatieve grondexploitaties	-48.444	-30.410	55.567	**-23.288**	-19.263
Totaal grondexploitatie	**-49.285**	**-41.962**	**77.022**	**-14.225**	**-11.497**

Toelichting:
Het resultaat van een grondexploitatie wordt bepaald door de gemaakte- en de verwachte kosten en de opbrengsten in de tijd te zetten. De uitkomst van deze grondexploitatiebegroting wordt daarbij uitgedrukt in de contante waarde. Deze contante waarde resultaat (cw-resultaat) is een prognose. Toekomstige ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen maar beïnvloeden wel het cw-resultaat. Daarom worden alle grondexploitaties elk jaar per 1 januari herijkt naar de nieuwste inzichten en verwachtingen. De herijking bevat de volgende onderdelen:

- Het verloop van de boekwaarden;
- De rekenparameters, welke kosten- en opbrengstenstijging en rentevoet wordt gehanteerd;
- De ramingen van nog te maken kosten en te genereren opbrengsten.

Verloop geprognosticeerde contante waarde saldo			
	1-1-2022	1-1-2023	verschil
	geïndexeerd 2%		
Stads- en dorpsvernieuwing (herstructurering)	9	-9	-18
Stads- en dorpsvernieuwing (woningbouw)	-5.642	-6.352	-710
industrie- en bedrijventerreinen	-11.166	-5.153	6.013
Totaal	-16.799	-11.514	5.285
bedragen x € 1.000			
verloop cw-saldo grondexploitatie			

Toelichting:
De optelling van de cw-resultaten van alle vastgestelde grondexploitaties geeft het totaal geprognosticeerde resultaat binnen de grondcomplexen, het contante waarde – saldo (cw-saldo). Dit geeft op totaal niveau de verwachting weer in welke mate het geïnvesteerde vermogen nog goedgemaakt wordt door het saldo van de toekomstige kosten en opbrengsten. In bovenstaande tabel staat de geprognosticeerde cw-resultaat met een vergelijking van vorig jaar.

Het verwacht cw-saldo per 1 januari 2023 bedraagt afgerond € 11,5 mln. nadelig. Voor de verliesgevende grondcomplexen is een voorziening getroffen. Het cw-saldo per 1 januari 2022 bedroeg € 16,7 mln. nadelig (geïndexeerd). De verbetering van het cw-saldo wordt voornamelijk veroorzaakt door aanpassing van de fasering en het van de plank halen van kavels.

Raamkredieten grondexploitaties

Bedrag x € 1.000

Vastgestelde grondexploitatiecomplexen	Benodigd krediet grex Herziening 1-1-22	Herziening 1-1-23	*Verschil*
Stads-en dorpsvernieuwing (herstructurering ca)			
7095 Emmen - Woningbouw Prinsenlaan	414	388	*26*
7106 Emmermeer - Winkelcentrum fasen 2a, 3a en 3c	1.046	1.062	*-16*
7119 Emmer Compascuum - Herinrichting Centrum	4.397	4.428	*-31*
7122 Emmen- Voormalige Brandweerlocatie	1.771	1.783	*-12*
7128 Emmermeer-Knarrenhof	692	683	*9*
7133 Weerdingerstraat (Centric-locatie)	0	1.357	*-1.357*
7137 Valtherlaan Westflank (Cosis)	0	309	*-309*
Totaal stads- en dorpsvernieuwing (herstyructurering ca)	**7.628**	**10.009**	**-1.689**
Stads- en dorpsvernieuwing (woningbouw)			
7045 Emmen - Woningbouw Oude Meerdijk	4.877	4.845	*32*
7050 Emmen - Delftlanden I	62.399	62.394	*5*
7065 Emmen - Centrum - Klokkenslag	4.381	4.487	*-106*
7102 Emmermeer - Schuilingstraat o.z.	1.364	0	*1.364*
7109 Zuidbarge - Ontwikkeling Ericasestraat	222	227	*-5*
7118 Emmer-Compascuum - Koppelwijk/Maatsch.weg	4.046	4.205	*-159*
7153 Barger-Compascuum - Ten Nrd. Van de Postweg	1.175	982	*193*
7163 sporthal/woningbouw Emmer Compascuum	503	484	*19*
7178 Zwartemeer - Zuid-West	3.148	3.125	*23*
7222 Klazienaveen De Doole	439	482	*-43*
7223 Klazienaveen Kruiwerk	1.191	1.106	*85*
7246 Nieuw-Amsterdam- Locatie Ganzenroer	79	57	*23*
7265 Nieuw - Weerdinge - Mandebroek III	2.535	2.332	*202*
7511 Nw.-Schoonebeek - Achter de Dorpshoeve	2.397	2.379	*18*
7540 Schoonebeek - Stroomdal	10.079	10.083	*-4*
Totaal Stads- en dorpsvernieuwing (woningbouw)	**98.835**	**97.188**	***1.647***
Industrie- en bedrijventerreinen			
7061 Emmen - Centrum - Vreding e.o.	2.718	2.694	*24*
7071 Emmen - Ind.terr. ten N. v/d Rondweg - Emmtec	10.745	11.246	*-502*
7073 Emmen - Industrieterrein Bargermeer	11.626	11.727	*-100*
7077 Emmen - Bedrijvenpark Eigenhaardweg	8.066	8.011	*55*
7196 Klazienaveen - Bedrijvenpark A 37	29.146	30.553	*-1.407*
7197 Klazienaveen - Pollux West Bedrijvenpark	6.539	6.920	*-381*
7198 Klazienaveen - Pollux IV	3.025	3.818	*-793*
7202 Klazienaveen - Bedr.terr. Pollux II	453	550	*-97*
7420 Nieuw-Amsterdam - De Tweeling	19.973	25.217	*-5.244*
7440 Emmen - Bedrijventerrein Waanderveld	5.539	5.556	*-17*
7450 Emmen - Businesspark Meerdijk	25.328	25.974	*-646*
Totaal Industrie- en bedrijventerreinen	**123.157**	**132.265**	***-9.108***
Totaal	**229.621**	**239.463**	***-9.150***

Grondexploitatie afgesloten in 2022

Nieuw grondexploitatie

Toelichting:
Met het vaststellen van de jaarrekening worden de raamkredieten die nodig zijn voor de grondexploitaties opnieuw vastgesteld. Het benodigde raamkrediet voor de vastgestelde grondexploitaties bedraagt per 1 januari 2023 € 239,4 mln. Het raamkrediet bedroeg per 1 januari 2022 € 229,6 mln. Het benodigde raamkrediet is € 9,2 mln. hoger.

Cijfermatige afwijking van meer dan € 250.000:

- Weerdingerstraat (Centric-locatie) nieuwe grex in 2022 vastgesteld
- Valtherlaan Westflank (Cosis) nieuwe grex in 2022 vastgesteld
- Emmermeer- Schuilingstraat o.z. Grex in 2022 afgesloten
- Emmen-ind. Terr. Ten N. v/d Rondweg-Emmtec langere looptijd (kavels van de plank)
- Klazienaveen -Bedrijvenpark A37 hogere rentelasten, langere looptijd (kavels van de plank)
- Klazienaveen Pollux West Bedrijvenpark langere looptijd (kavels van de plank)
- Klazienaveen Pollux IV langere looptijd (kavels van de plank)

- Nieuw-Amsterdam – DeTweeling langere looptijd (kavels van de plank)
- Emmen- Businesspark Meerdijk met name toename financieringskosten

7.4 Risico's en weerstandsvermogen

De totale boekwaarde van de grondcomplexen is per ultimo 2022 € 75,6 mln. Er zijn voor verliesgevende projecten € 23,4 mln. aan voorzieningen genomen. De resterende € 52,2 mln. moet worden terugverdiend. Daarin zit vooral het financiële risico.

Voor het algemene risico met betrekking tot grondexploitaties is geen specifieke reserve verplicht. De afdekking van de risico's van de grondexploitaties loopt via het algemene weerstandsvermogen. Bij de behandeling van de jaarrekening door de raad zal voorgesteld worden om een reserve grondexploitaties in te stellen.

Het is een verplichting om voor het risico van de grondexploitaties die een langere looptijd dan 10 jaar hebben maatregelen te treffen. De totale risicoberekening van deze grondexploitaties bedraagt ongeveer € 8 mln.

Bedragen x € 1.000

Risicoberekening Bedrijventerrein		m2	Risico
7071	Emmen - Industrieterrein ten noorden van de Rondweg - Emmtec	56.617	696
7073	Emmen - Industrieterrein ten zuiden van de NAM - Bargermeer	27.384	232
7196	Klazienaveen - Bedrijvenpark A37	99.405	1.534
7420	Nieuw-Amsterdam - De Tweeling	249.000	3.199
7450	Emmen - Businesspark Meerdijk	36.560	898
7198	Pollux IV	13.815	816
7197	Pollux west	12.690	571
Totaal risico		**495.471**	**7.947**

Daarnaast zijn er nog overige risico's te benoemen:

1. Door het hanteren van de POC-methode voor de winstneming (een verplichte methode volgens het BBV) is nagenoeg alle verwachte toekomstige winst genomen. Grondexploitaties hebben een geprognotiseerd resultaat en hebben veelal een lange looptijd. Toekomstige ontwikkelingen zullen het resultaat beïnvloeden. Daarbij zullen tegenvallers door het voortijdig afromen van het verwachte resultaat onmiddellijk zijn weerslag hebben op het jaarresultaat.
2. Met de invoering van de nieuwe Omgevingswet verandert het ruimtelijke speelveld aanzienlijk. Op dit moment is nog onduidelijk wat de impact is voor de grondexploitaties.
3. Pfas en stikstof problematiek.
4. Gevolgen Didam arrest[5].

Binnen de grondexploitaties zijn er 7 grexen die een doorlooptijd van langer dan 10 jaar kennen.
In vergelijking met 2022 is er sprake van een toename van het risico. Dit is een gevolg van het opnemen van kavels die voorheen op de plank lagen. Hierdoor wordt de doorlooptijd langer.

Ad 1. Door de verplichte POC-methodiek moeten winsten vroegtijdig genomen worden. Hierbij is er een risico dat er in een later stadium een correctie op de winst genomen moet worden. Om het effect van de resultaatnemingen op het concern jaarrekeningsaldo te minimaliseren zal de raad bij de behandeling van de jaarrekening 2022 worden voorgesteld om een reserve grondexploitaties in te stellen. De resultaatnemingen worden dan via de reserve gemuteerd zodat dit geen direct invloed op het concern jaarrekeningresultaat heeft.

Ad 2. De invoering van de Omgevingswet is wederom aangepast. Naar verwachting zal deze wet per 01-01-2024 in werking treden. De invoering van de Omgevingswet zal een kostenstijging tot gevolg hebben. Daarnaast zal extra personeel nodig zijn om de wet te implementeren. Het onderdeel kostenverhaal zal waarschijnlijk wijzigen.

Ad 3. PFAS en stikstof problematiek zullen de komende tijd van grote invloed blijven op gebiedsontwikkeling. Daar waar sprake is van PFAS danwel stikstof problematiek zal de ontwikkeling van het gebied tot uitstel of mogelijk afstel lijden. Daarnaast zal er sprake zijn van financiële gevolgen.

Ad 4. Bij het Didam-arrest van 26 november 2021 heeft de Hoge Raad de gemeente Montferland op de vingers getikt over de onderhandse verkoop van onroerend goed. De gemeente mag niet zomaar onroerende zaken exclusief aan een voorkeurspartij te koop aanbieden zonder dit vooraf kenbaar te maken,

[5] Door dit arrest zal het speelveld van gebiedsontwikkeling flink kunnen veranderen. Uit de uitspraak blijkt dat gemeenten bij verkoop van een onroerende zaak (zoals bouwrijpe grond), alle gegadigden die hierin interesse hebben een gelijke kans moet bieden. Mogelijke effecten zijn vertraging van het proces en extra kosten bij zowel verkoop als verhuur

zo oordeelde de HR. Ook als een gemeente privaatrechtelijk handelt, gelden de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Gelijkheidsbeginsel
Daaronder valt ook het gelijkheidsbeginsel. En dus moeten gemeenten bij verkoop van een onroerende zaak (zoals bouwrijpe grond) gegadigden die hierin interesse hebben een gelijke kans bieden. Dat is niet alleen het geval als die gegadigden zich al gemeld hebben, maar ook als redelijkerwijs te verwachten is dat er meer gegadigden zijn. De selectie moet vervolgens objectief, toetsbaar en redelijk zijn. Alleen als bij voorbaat vaststaat dat er maar één serieuze kandidaat is, hoeft de gemeente geen mededingingsruimte te bieden. Als een gemeente denkt dat er maar één serieuze kandidaat is, moet ze dit van tevoren aangeven. Ook dat moet volgens objectieve, toetsbare en redelijke criteria. Door dit arrest zal het speelveld van gebiedsontwikkeling flink kunnen veranderen. Mogelijke effecten zijn vertraging van het proces en extra kosten bij zowel verkoop als verhuur.

8. Paragraaf calamiteitenfonds

Algemene kaders rondom reserve calamiteitenfonds
We hebben we te maken met de impact van diverse crises. Te noemen zijn onder andere de energiecrisis en de opvang van Oekraïense vluchtelingen. De effecten van corona zijn op dit moment beperkt maar of dit zo blijft is voor de toekomst onzeker.

De energiecrisis heeft mogelijk nog veel grotere gevolgen voor de inwoners van de gemeente Emmen dan corona. De brandstofprijzen waren al fors toegenomen, dagelijkse boodschappen worden duurder en de energieprijzen stijgen tot ongekende hoogte.

Hoewel er maatregelen er op landelijk en Europees niveau genomen worden om de stijging van de energieprijzen te drukken, is de verwachting dat inwoners en maatschappelijke partners nog steeds in de problemen kunnen gaan komen. Als gemeente willen wij het dan ook mogelijk maken dat wij dan kunnen bijspringen in moeilijke situaties en daarmee onze betrokkenheid ook concreet maken.

Om snel te kunnen anticiperen als gemeente, is bij Berap 2022-II besloten om de reserve corona te verbreden tot een reserve calamiteitenfonds, die wordt gevormd met de volgende middelen:

- de resterende middelen ad € 7,9 miljoen uit de reserve corona volgens de stand Berap 2022-II (dit is het bedrag exclusief claims);
- het saldo van de baten en lasten inzake opvang Oekraïense vluchtelingen.

Uit dit fonds kunnen (naast de kosten/opbrengsten voor corona en Oekraïne) kosten wordt geboekt om inwoners en maatschappelijke partners en instellingen waarmee we een relatie hebben als gemeente (bijvoorbeeld Wildlands, dorpshuizen, sportverenigingen, buitenzwembaden) te ondersteunen bij de kosten voor energie, maar ook indirecte kosten zoals uitvoeringskosten en bijvoorbeeld dekking van een eventuele toename van oninbare vorderingen.

Het calamiteitenfonds is mede bedoeld als een vangnet voor inwoners en maatschappelijke partners die ondanks landelijke regelingen in financiële problemen terechtkomen. In eerste instantie zal een appèl worden gedaan op de eigen verantwoordelijkheid en oplossend vermogen, maar wanneer er geen andere oplossing is kan de gemeente bijspringen. Dit zal een maatwerk aanpak vragen in de beoordeling.

Daarnaast willen we het calamiteitenfonds ook inzetten als financieringsbron voor besparende maatregelen bij onze inwoners en maatschappelijke partners op het gebied van energie en duurzaamheid dit als aanvulling op . regelingen. Wanneer deze regelingen niet een oplossing bieden kan de gemeente bijspringen. Ook dit zal een maatwerk aanpak vragen in de beoordeling.

Op 22 december 2022 heeft de raad een besluit genomen over de “Tijdelijke regeling energiekosten huishoudens” en de “Tijdelijke regeling energiekosten 2023 organisaties”. Besloten is om:

- een bedrag van € 6,1 miljoen incidenteel en € 74.000 structureel uit het calamiteitenfonds hiervoor beschikbaar te stellen;
- daarnaast nog een bedrag van € 2 miljoen te reserveren voor het verstrekken van leningen.

Door de raad is bij Berap 2022-II besloten om bij dit fonds dezelfde richtlijnen te hanteren als bij de reserve corona. Dit zijn de volgende:

- rijksmiddelen voor Oekraïne, Corona en de energiecrisis worden in de reserve gestort
- te dekken kosten uit het normbedrag voor opvang vluchtelingen Oekraïne worden ten laste van de reserve gebracht (o.a. kosten huur gebouwen, kosten beveiliging, leefgeld).
- college is bevoegd tot het nemen van besluiten van tot € 400.000; voor hogere bedragen is een raadsvoorstel nodig;
- in het college/raadsvoorstel dient te worden onderbouwd dat er een relatie is met de energiecrisis, corona of Oekraïne;
- er moet sprake zijn van besluiten met incidentele middelen; er kan geen beroep op het fonds worden gedaan voor structurele middelen;
- het college legt verantwoording af over de besteding via de Berap-I, Berap-II en de jaarrekening.

Stand financiën reserve calamiteitenfonds
Bij de afsluiting van het boekjaar 2022 is de stand van de reserve calamiteitenfonds per 31 december 2022 opgemaakt. Daarbij is voor de verschillende onderdelen binnen de reserve inzichtelijk gemaakt hoe het verloop in 2022 is geweest. Hierna volgt een totaaloverzicht voor de gehele reserve. Daarna volgt per onderdeel een toelichting met meer details. Daarbij is de werkwijze gevolgd die ook in eerdere P&C-documenten is gehanteerd.

Stand reserve calamiteitenfonds jaarrekening 2022

Gesplitst in onderdelen I. Corona, II. Oekraine en III. Aanpak energiearmoede	***x € 1.000***
I. Stand onderdeel Corona op 1-1-2022 (conform eindstand jaarrekening 2021)	**10.144**
A. Totaal effecten op uitgaven en inkomsten in 2022 a.g.v. corona (m.u.v. gemeentefonds)	-1.248
B. Totaal compensatie Corona 2022 - gem.fonds - septembercirculaire 2021	913
C. Totaal compensatie Corona 2022 - gem.fonds - decembercirculaire 2021	190
D. Totaal compensatie Corona 2020/2022 - gem.fonds - meicirculaire 2022	652
E. Totaal compensatie Corona 2021 - gem.fonds - decembercirculaire 2022	1.783
F. Totaal reeds genomen besluiten - beroep op reserve Corona in 2022	-3.923
Stand 31-12-2022 onderdeel corona jaarrekening 2022	**8.511**
II. Stand onderdeel Oekraine op 1-1-2022	0
A. Totaal effecten op uitgaven en inkomsten in 2022 a.g.v. Oekraine (m.u.v. gemeentefonds)	7.511
B. Totaal compensatie Oekraine 2022 - gem.fonds - septembercirculaire 2022	46
C. Totaal compensatie Oekraine 2022 - gem.fonds - decembercirculaire 2022	179
Stand 31-12-2022 onderdeel Oekraine jaarrekening 2022	**7.736**
II. Stand onderdeel Aanpak energiearmoede op 1-1-2022	0
Totaal effecten op uitgaven en inkomsten in 2022 a.g.v. Aanpak energiearmoede	0
Stand 31-12-2022 onderdeel Aanpak energiearmoede jaarrekening 2022	0
Totaal generaal Calamiteitenfonds jaarrekening 2022 - Stand 31-12-2022	**16.247**

Nadere details mutaties reserve calamiteitenfonds
De nadere details zijn weergegeven voor de onderdelen Corona en Oekraïne. Voor de Aanpak energiearmoede zijn er in 2022 geen uitgaven of inkomsten geweest.

Onderdeel Corona
De nadere details rondom het onderdeel Corona zijn hierna weergegeven.

A	Effecten op de uitgaven en inkomsten in 2022 als gevolg van Corona					
Pr.	Taakveld	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	V/N	Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)	Prognose Berap-II (x € 1.000)	Prognose Berap-I (x € 1.000)
1	0.2 Burgerzaken	Storten restant ontvangen Rijksmiddelen in de egalisatiereserve Verkiezingen (afspraak bij jaarrekening 2021)	N	-190	-190	-43
1	0.2 Burgerzaken	Nadeel op budget verkiezingen	N	-66	0	0
3	1.2 Openbare orde en veiligheid	Extra toezicht veiligheidszorg door GTZ	N	0	0	-27
5	0.3. Beheer overige gebouwen en gronden	Korting huur Rensenpark i.v.m. corona	N	-77		
6	6.3 Inkomensregelingen	Bij het product participatiewet – diversen in aan het team ABS in 2021 tlv de coronareserve een budget ad. € 135.000 beschikbaar gesteld voor de kosten van een projectleider beleidskader participatiewet. In 2021 is nog amper uitvoering gegeven aan deze opdracht waardoor het budget bij jaarrekening vrijgevallen is maar nu opnieuw beschikbaar dient te komen. Zie ook jaarrekening 2021.	N	0	0	-135
6	6.3 Inkomensregelingen	BUIG - In zowel Emmens als landelijk is een daling te zien van uitkeringsgerechtigden.	V	3.240	3.240	2.862
6	6.3 Inkomensregelingen	BUIG - De verwachting is dat het Rijksbudget over 2022 ook gaat dalen	N	-3.030	-3.030	-2.862
6	6.3 Inkomensregelingen	Lagere inkomsten terugbetalingen bijstandsdebiteuren en rente en aflossing BBZ BUIG	N	-191	-191	
6	6.3 Inkomensregelingen	Extra personele inzet ivm Corona	N	-50	-50	

7	0.63 Parkeerbelasting	De maatregel '1ste uur gratis parkeren' om mensen te stimuleren om weer naar Emmen- centrum te komen geeft een nadeel van € 200.000 op de parkeeropbrengsten.	N	-200	-200	-200
7	0.63 Parkeerbelasting	Er is mogelijk sprake van een structureel nadelig effect als gevolg van corona op de parkeeropbrengsten. De exacte omvang daarvan is op dit moment nog niet aan te geven. Bij Berap 2022-II komen we hier op terug.	-	0	0	PM
8	5.2 Sportaccommodaties	Er zijn bij team Zwembaden extra kosten gemaakt als gevolg van het scannen van QR-codes.	N	0	0	-33
8	5.2 Sportaccommodaties	Door Corona is een terugloop te zien in aantallen. Dit heeft als gevolg dat de inkomsten niet gehaald gaan worden. Een herijking van de inkomsten is wenselijk.	N	-230	-230	0
9	6.1 samenkracht en burgerparticipatie	Als gevolg van corona is er minder geld uitgegeven waardoor Brede Scholen nog subsidie hadden staan en alleen hebben aangevraagd ter aanvulling of wanneer er geen budget meer was.	V	28	55	0
9	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Extra kosten zorgaanbieders Wmo voor veiligheidsmaatregelen.	N	0	0	-100
9	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	In 2020 en 2021 werd de aanbieder van het collectief vervoer voor een deel van de niet gereden ritten vanwege het lagere gebruik door corona gecompenseerd. M.i.v. 2022 is betreffende compensatieregeling vervallen en wordt er gewerkt met variabele tarieven waarin de coronacompensatie wordt verwerkt. Tot op heden zijn over 2022 nog geen facturen ontvangen en is niet duidelijk wat het totale effect op het netto budget (kosten-/-eigen bijdragen) zal	-	0	0	PM
9	6.72 Jeugdhulp	Nadeel op zorgkosten ZIN als gevolg van wachtlijstproblematiek die is ontstaan door corona	N	-400	-400	
9	6.72 Jeugdhulp	Voordeel omdat (corona)middelen voor welzijn jeugd (uitgevoerd door Sedna) niet volledig in 2022 worden ingezet	V	200	200	
9	6.81 Geescaleerde zorg 18+	Extra kosten zorgaanbieders BW voor veiligheidsmaatregelen	N	0	0	-50
9	6.81 Geescaleerde zorg 18+	In 2020 en 2021 is gerekend met een nadeel i.v.m. een toeloop op beschermd wonen t.g.v. corona ad. 500K. Voor 2022 is vooralsnog geen raming beschikbaar mede gezien de forse kostenafname t.g.v. de diverse ontwikkelingen binnen het product.	-	0	0	PM
9	7.1. Volksgezondheid	Kosten Opvang Leger des Heils	N	-182		
10	0.61 OZB-Woningen	Vanwege corona zijn veel betalingsafspraken gemaakt, waardoor er minder invorderingskosten zijn opgelegd.	N	-100	-100	0
A	**Totaal effecten op uitgaven en inkomsten in 2022 als gevolg van corona**		**N**	**-1.248**	**-896**	**-588**

B	**Compensatie Corona 2022 - gem. fonds - septembercirculaire 2021**					
Pr.	**Taakveld**	**Omschrijving (bedragen x € 1.000)**	**V/N**	**Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)**	**Prognose Berap-II (x € 1.000)**	**Prognose Berap-I (x € 1.000)**
10	0.7. Algemene uitkering	Aanvullende pakket re-integratiekosten 2021	V	157	157	157
10	0.7. Algemene uitkering	Impuls re-integratie 2021	V	462	462	462
10	0.7. Algemene uitkering	Gemeentelijk schuldenbeleid 2021	V	196	196	196
10	0.7. Algemene uitkering	Bijzondere bijstand 2021	V	98	98	98
B	**Totaal compensatie Corona 2022 - gem. fonds - septembercirculaire 2021**		**V**	**913**	**913**	**913**

C	**Compensatie Corona 2022 - gem. fonds - decembercirculaire 2021**					
Pr.	**Taakveld**	**Omschrijving (bedragen x € 1.000)**	**V/N**	**Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)**	**Prognose Berap-II (x € 1.000)**	**Prognose Berap-I (x € 1.000)**
10	0.7. Algemene uitkering	Gemeenteraadsverkiezingen 2022	V	190	190	190
C	**Totaal compensatie Corona 2022 - gem. fonds - decembercirculaire 2021**		**V**	**190**	**190**	**190**

D	**Compensatie Corona 2020/2022 - gem. fonds - meicirculaire 2022**					
Pr.	**Taakveld**	**Omschrijving (bedragen x € 1.000)**	**V/N**	**Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)**	**Prognose Berap-II (x € 1.000)**	**Prognose Berap-I (x € 1.000)**
10	0.7. Algemene uitkering	Compensatie over 2020 inkomstenderving parkeren/toer.bel. etc.	V	650	650	650
10	0.7. Algemene uitkering	Handhaving quarantaine	V	2	2	2
D	**Totaal compensatie Corona 2020/2022 - gem. fonds - meicirculaire 2022**		**V**	**652**	**652**	**652**

E	**Compensatie Corona 2021 - gem. fonds - deccembercirculaire 2022**					
Pr.	**Taakveld**	**Omschrijving (bedragen x € 1.000)**	**V/N**	**Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)**	**Prognose Berap-II (x € 1.000)**	**Prognose Berap-I (x € 1.000)**
10	0.7. Algemene uitkering	Compensatie **over 2021** inkomstenderving	V	1.369	1.369	1.200
10	0.7. Algemene Uitkering	Meerkosten WMO/Jeugd	V	414		
E	**Totaal compensatie Corona 2021 - gem.fonds - decembercirculaire 2022**		**V**	**1.783**	**1.369**	**1.200**

F	**Genomen besluiten tot inzet van de reserve Corona in 2022**					
Pr.	**Taakveld**	**Omschrijving (bedragen x € 1.000)**	**V/N**	**Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)**	**Prognose Berap-II (x € 1.000)**	**Prognose Berap-I (x € 1.000)**
2	3.1. Economische ontwikkeling	Doorontwikkeling van Toolbox	N	-62	-62	-62
2	3.4. Economische promotie	Grote evenementen	N	-87	-100	-100
2	3.4. Economische promotie	Recreatie en Toerisme 2022 (besluit begroting 2021)	N	-50	-50	-50
2	3.4. Economische promotie	Wildlands - compensatie kosten ivm Corona 2021	N	-954	-954	-954
6	6.3. Inkomensregelingen	BUIG 2022 (raadsbrief septembercirculaire 2021)	N	-1.539	-1.539	-1.539
6	6.3. Inkomensregelingen	Uitvoeringskader Wet inburgering 2022	N	-100	-100	-100
8	5.3. Cultuurpresentatie, -productie en -paricipatie	Noodsteunpakket cultuur (199.000 per jaar 2022 t/m 2024)	N	-193	-199	-199
8	5.3. Cultuurpresentatie, -productie en -paricipatie	China lights	N	0	-25	-25
8	5.3. Cultuurpresentatie, -productie en -paricipatie	Van Goghhuis	N	-60	-60	-60

9	6.1. Samenkracht en burgerparticipatie	Kwetsbare groepen (2022: 50 / 2023: 100 / 2024: 50)	N	-50	-50	-50
9	6.1. Samenkracht en burgerparticipatie	Herontwikkeling Oldersheem	N	0	-50	0
9	6.72. Maatwerkdienstverlening 18-	Welbevinden Jeugd	N	-400	-400	-400
10	0.4. Overhead	Corona dashboard	N	-2	-2	-2
10	0.4. Overhead	Vergaderapparatuur hybride werken (2022: 55 / 2023: 117 / 2024: 117 / 2025: 58	N	-55	0	0
10	0.64. Overige belastingen	Reclamebelasting 2022	N	-276	-276	-276
10	0.8. Overige baten en lasten	Compensatie exploitatie evenementen borden	N	-95	-95	-95
F	**Totaal genomen besluiten tot inzet van de reserve Corona in 2022**		**N**	**-3.923**	**-3.962**	**-3.912**

Onderdeel Oekraïne

De nadere details rondom het onderdeel Oekraïne zijn hierna weergegeven.

A	**Effecten op de uitgaven en inkomsten in 2022 als gevolg van Oekraine**			
Pr.	**Taakveld**	**Omschrijving (bedragen x € 1.000)**	**V/N**	**Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)**
6	6.3. Inkomensregelingen	Rijksmiddelen (SPUK) Gemeentelijke Opvang - normbedrag	V	11.556
6	6.3. Inkomensregelingen	Rijksmiddelen (SPUK) Particuliere Opvang - normbedrag	V	613
6	6.3. Inkomensregelingen	Rijksmiddelen (SPUK) Transitie Angelsloerdijk	V	633
6	6.3. Inkomensregelingen	Rijkmiddelen (SPUK) Onderwijshuisvesting	V	1
6	6.3. Inkomensregelingen	Inkomsten terugvordering leefgeld	V	2
6	6.3. Inkomensregelingen	Totale kosten opvang Oekraine	N	-4.660
6	6.3. Inkomensregelingen	Kosten onderwijshuisvesting	N	-1
6	6.3. Inkomensregelingen	Kosten transitie Angelsloerdijk	N	-633
A	**Totaal effecten op uitgaven en inkomsten in 2022 als gevolg van Oekraine**		**V**	**7.511**

Toelichting grote posten

De rijksmiddelen (SPUK) Oekraïne voor Gemeentelijke Opvang ad € 11,556 miljoen zijn gebaseerd op een normbedrag per gerealiseerd bed per dag. Uit dit normbedrag moeten de kosten worden betaald. Middelen die niet besteed zijn mogen worden behouden.

De totale kosten opvang Oekraïne ad € 4,660 miljoen bestaan uit:

- leefgeld ad € 0,7 miljoen
- huur ad € 0,9 miljoen
- diensten van derden ad € 0,6 miljoen
- beveiliging ad € 0,9 miljoen
- personele kosten ad € 0,8 miljoen
- overige kosten ad € 0,7 miljoen

B	**Compensatie Oekraine 2022 - gem. fonds - septembercirculaire 2022**			
Pr.	**Taakveld**	**Omschrijving (bedragen x € 1.000)**	**V/N**	**Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)**
10	0.7. Algemene Uitkering	Leerlingenvervoer	V	46
B	**Totaal compensatie Oekraine 2022 - gem. fonds - septembercirculaire 2022**		**V**	**46**

C	**Compensatie Oekraine 2022 - gem. fonds - decembercirculaire 2022**			
Pr.	**Taakveld**	**Omschrijving (bedragen x € 1.000)**	**V/N**	**Realisatie Jaarrekening (x € 1.000)**
10	0.7. Algemene Uitkering	Leerlingenvervoer	V	50
10	0.7. Algemene Uitkering	Sociaal domein	V	129
C	**Totaal compensatie Oekraine 2022 - gem. fonds - decembercirculaire 2022**		**V**	**179**

9. Paragraaf Wet Openbaarheid van Bestuur (Woo)

Op 1 mei, 2022, is de Wet openbaarheid van Bestuur (WoB) komen te vervallen. Deze wet wordt vervangen door de Wet open overheid (Woo). De Woo kent drie kernpijlers: passieve openbaarmaking, actieve openbaarmaking en een gezonde informatiehuishouding.
Passieve openbaarmaking:
Deze categorie gaat over de Woo-verzoeken die inwoners naar de gemeente Emmen versturen. Om dit proces te verbeteren heeft de gemeente Emmen een Woo-coördinator aangesteld, onderzoek opgesteld, het al bestaande verzoeksysteem verbeterd, en oriënterende voorlichtingen gegeven voor bestuurders om de bewustwording van deze nieuwe wetgeving te vergroten.

Actieve openbaarmaking:
In deze categorie wordt actief informatie naar inwoners verstrekt. Hierdoor hoeven zij minder vaak zelf informatie op te vragen. In plaats daarvan kunnen zij deze informatie vinden op de digitale omgevingen zoals de gemeentewebsite of op Open.overheid.nl. Hoewel dit lid van de wet nog niet in werking is getreden onderneemt de gemeente Emmen stappen om dit in de toekomst te faciliteren. Zo zoekt de gemeente samenwerking in BOCE-verband om tot een publicatieplatform te komen dat voldoet aan de toekomende eisen.

Gezonde informatiehuishouding:
Deze categorie gaat over manieren om onze eigen informatie vindbaar en toegankelijk te maken zowel voor onze organisatie als voor de inwoners. Zo zijn er initiatieven gestart in samenwerking met de afdeling automatisering om werkzaamheden rondom anonimisatie efficiënter te maken. Verder bouwt de gemeente voort aan mogelijkheden om het digitale contact tussen bewoner en overheid te versoepelen.